

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o popieraniu kultury krajowej na polu budowl
wodnych.

Wysoki Sejmie!

W załatwieniu sprawozdań komisji gospodarstwa krajowego o przedłożeniach Wydziału krajowego w przedmiocie popierania melioracji w kraju, uchwalił Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 16. listopada 1889 projekt ustawy o podwyższeniu zasiłków z funduszu krajowego i państwowego melioracyjnego na osuszenie bagien rudnickich, na posiedzeniu zaś z dnia 18. listopada 1889 projekt ustawy o wykończeniu regulacji rzeki Nowego Brnia z dopływami.

Nadto powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 26. listopada 1889 na wniosek komisji gospodarstwa krajowego między innemi następną uchwałę:

„Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby celem uzyskania znaczniejszych zasiłków z państwowej dotacji melioracyjnej wstawił w budżet na r. 1891 odpowiedną kwotę na popieranie mniejszych robót melioracyjnych przedsiębranych przez spółki wodne lub właścicieli ziemskich“.

Uchwalony przez Wysoki Sejm projekt ustawy o podwyższeniu zasiłków publicznych na osuszenie bagien rudnickich, podaliśmy do wiadomości Wydziału spółki rozporządzeniem z dnia 31. stycznia 1890 l. 3.234 i równocześnie odnieśliśmy się do c. k. Namiestnictwa o wyjednanie u J. E. p. Ministra rolnictwa udzielenia nam projektu umowy między administracją państwa a Wydziałem krajowym w sprawie terminów płatności tych zasiłków.

Odezwą z dnia 20. kwietnia 1890 l. 26.585 udzieliło nam c. k. Namiestnictwo reskrypt Wysokiego Ministerstwa rolnictwa z dnia 11. kwietnia 1890 l. 749, wedle którego wyjednanie Najwyższej sankcyi dla tego projektu ustawy nastąpi w myśl reskryptu z dnia 24. czerwca 1889 l. 5.807 po konstytucyjnem zatwierdzeniu preliminarza funduszu melioracyjnego na rok 1891 i wtenczas dopiero może być zawartą umowa co do wypłaty przyznanych zasiłków.

W myśl powyższego reskryptu ministeryalnego wstawił też Wydział krajowy przyznany w rzeczonym projekcie ustawy zasiłek dodatkowy na osuszenie bagien rudnickich do preliminarza funduszu krajowego na rok 1891 (Rub. XII. poz. 164 f.)

O użyczeniu Najwyższej sankcyi projektowi ustawy o wykończeniu regulacji rzeki Nowego Brnia z dopływami nie otrzymał wprawdzie jeszcze Wydział krajowy urzędowego zawi-

domienia, na sankcyę tej ustawy jednak reflektowało już Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa przy układaniu preliminarza państwowego funduszu melioracyjnego na r. 1890, a gazeta wiedeńska w nr. 222 z dnia 11. września 1890 podała wiadomość w części rządowej, iż projekt ten otrzymał I. R. Wierdzenie Cesarskie Najwyższem postanowieniem z dnia 29. sierpnia 1890. Skoro zatem nadejdzie urzędowe zawiadomienie o udzieleniu sankcyi, Wydział krajowy nie omieszką bezzwłocznie przystąpić do ułożenia instrukcyi wykonawczej do tej ustawy oraz do objęcia zarządu całego przedsięwzięcia nie tylko pod względem technicznym, co już w roku ubiegłym na mocy uchwały Wydziału spółki nastąpiło, lecz także pod względem administracyjnym.

W wykonaniu uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 26. listopada 1889 l. s. 1.432 w sprawie wyznaczenia dotacyi z funduszu krajowego na popieranie drobnych melioracyj w kraju, które nie otrzymują zasiłków z państwowego funduszu melioracyjnego, lecz z osobnej rubryki dotacyjnej etatu Ministerstwa rolnictwa, przeznaczonej na subwencyonowanie mniejszych robót melioracyjnych, postanowił Wydział krajowy wstawić do preliminarza funduszu krajowego na rok 1891 (Rubr. XIII. poz. 165) dotacyą na ten cel w kwocie 5.000 zł. przedstawił uchwałę tę wraz ze sprawozdaniem komisji gospodarstwa krajowego odezwą z dnia 21. stycznia 1890. l. 55.011 c. k. Namiestnictwu z prośbą o podanie takowej do wiadomości Wysokiego Ministerstwa rolnictwa celem uzyskania wydatniejszego niż dotychczas poparcia rolnictwa w tym dziale budownictwa wodnego.

Na tę uchwałę oświadczyło Wysokie Ministerstwo rolnictwa reskryptem z dnia 16. kwietnia 1890 l. 4.382 gotowość wstawienia do budżetu państwowego w r. 1891 kwoty 5000 zł. na poparcie drobnych melioracyj w Galicyi w tem jednak przypuszczeniu, że odnośne projekty melioracyjne przedłożone będą Ministerstwu do końca r. 1890.

Na podstawie przedłożonych przez Wydział krajowy projektów przyznało też Wysokie Ministerstwo rolnictwa w roku bieżącym następne bezzwrotne zasiłki z państwowej dotacyi melioracyjnej:

a) w powiecie lwowskim:

1. na osuszenie i nawodnienie włościańskich łąk i pastwisk w Małachowie, którego kosztą obliczono na 1.031 zł. 81 ct., zasiłek bezzwrotny w kwocie 350 zł. (reskrypt Ministerstwa rolnictwa z dnia 28. czerwca 1890 l. 9.624).

2. na zabudowanie potoku w Zboiskach kosztem 1.150 zł. zasiłek bezzwrotny w kwocie 500 zł. (reskrypt Ministerstwa rolnictwa z dnia 28. czerwca 1890 l. 9.381).

b) w powiecie brzeskim:

3. na odbudowanie szluzu w wale nadwiślańskim w Woli przemyskiej kosztem 772 zł. 59 ct., zasiłek bezzwrotny w kwocie 200 zł.

c) w powiecie nowotarskim:

4. wreszcie na regulacyę Białego Dunajca pod Nowym Targiem, której kosztą wynosić mają 13.500 zł., zasiłek bezzwrotny w kwocie 2.500 zł. (reskrypt Ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 31. lipca 1890 l. 11.012).

Zaznaczając z wdzięcznością, że Wysokie Ministerstwo rolnictwa w bieżącym roku przychylniej załatwiało wnioski subwencyjne w sprawie mniejszych melioracyj, Wydział krajowy wyraża oczekiwanie, że Wysokie Ministerstwo rolnictwa przy udzielaniu tych subwencyj nie ograniczy się do wysokości proponowanej na ten cel dotacyi krajowej, zwłaszcza, że w innych częściach państwa równoczesne subwencyonowanie tego rodzaju robót z funduszu krajowego nie jest wymaganem.

Organizacya spółek melioracyjnych.

W ciągu ostatniego roku wygotowało c. k. Namiestnictwo katastru konkurencyjne i przeprowadziło rozprawy celem ustalenia okręgów konkurencyjnych dla ostatnich trzech spółek wodnych, które dotychczas nie są zorganizowane, mianowicie: dla osuszenia bagien niskich i oleskich oraz dla regulacji Krzemienicy i Babulówki z dopływami. Oczekiwać też należy, że niebawem konstituują się te spółki i wybiorą zarząd, od czego przy spółkowych przedsiębiorstwach osuszenia bagien niskich i oleskich jest w ogóle zależnem rozpoczęcie budowy.

Uiszczanie datków konkurencyjnych ze strony tych spółek, które się już zorganizowały, zostało zapewnionem, gdyż niektóre Wydziały spółek, jak to ma miejsce przy regulacji Łęgu i Trześniówki, wpłacają datki w gotówce, inne zaś, jak przy regulacji Gniłej Lipy, Wiśłoka, Nowego i Starego Brnia, tudzież przy osuszeniu bagien rudnickich uchwały zaciągnięcie pożyczek z krajowego funduszu pożyczkowego, które im Wydział krajowy asygnuje w ratach częściowych w miarę postępu robót.

Jedyna tylko spółka wodna dla regulacji Kisieliny, która po ustąpieniu ks. Jana Pilcha i p. Kazimierza Lebowskiego z prezydium z braku inteligencji w Wydziale pozbawiona jest przewodnictwa, nie mogła przystąpić dotychczas do rozkładu datków konkurencyjnych, ani też powziąć uchwały co do pokrycia tych datków w drodze operacji kredytowej. Z tego powodu i to za zgodą członków Wydziału spółek zastosowaniem być musiało postanowienie §. 30. statutu, w myśl którego delegaci c. k. rządu i Wydziału krajowego objęli stały zarząd sprawami spółki, dotychczasowy zaś Wydział spółki stanowi tylko radę przyboczną tych delegatów. Zarządzenie to władz krajowych odniosło pożądaną skutek, gdyż wedle odezwy c. k. Namiestnictwa z dnia 27. września 1890 l. 68.497, Zarząd spółki zgodnie z jednogłośnie uchwałą powziętą na posiedzeniu z dnia 12. września 1890 postanowił rozesłać wezwania płatnicze względem uiszczenia zaległych datków konkurencyjnych do dni 14, w zastępstwie zaś tych członków, którzy do dni 14 nie zapłacą datków, zaciągnąć pożyczkę w krajowym funduszu pożyczkowym dla spółek wodnych.

Przy tej sposobności Wydział krajowy ma zaszczyt nadmienić, że na podstawie uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 17. stycznia 1888, tudzież obliczeń oddziału rachunkowego ustanowił stopę procentową dla pożyczek udzielanych spółkom wodnym na 5¼ (pięć i ćwierć) od sta.

Postęp budowy przy robotach melioracyjnych w r. 1889.

A. Przedsiębiorstwo krajowe.

1. Regulacya Łęgu.

Sprawdzone przez oddział rachunkowy koszty budowy w r. 1889 wynosiły:

I. Wykupno gruntów (22 morgów 389 □ sążni) 6.912 zł. 34 ct.

II. Roboty ziemne a mianowicie:

148.558 m³ ruchu ziemi tj. wykupu transportu, na odległość 30 do

125 m. wraz z wykonaniem nasypu wałów:

4.628 m² darniowania i

2,4 ha obsiewu szkarp, wraz z dozorem i narzędziami 26.963 „ 65 „

III. Ubezpieczenie brzegów płotkami (5.781, 5m. bież.) i wałkami

faszynowemi (350 m. bież.) 1.208 „ 67 „

IV. Szluzy (wykonanie rowu odpływowego przy szluzie Nr. 3 i za-

łożenie progu brukowego 25 „ 58 „

V. Przepusty	—	zł.	—	ct.
VI. Koszta utrzymania	1.315	"	77	"
VII. Zarząd	2.235	"	74	"
VIII. Rozmaite i nieprzewidziane (zaliczka udzielona Starostwu tarnobrzieskiemu na przeprowadzenie wyboru Wydziału spółki, budowa dodatkowych przepustów betonowych Nr. 15 i 16, budowa opaski faszynowej w kilometrze 1,8 i budowa zamknięcia faszynowego z obitką faszynową przy nowem ujściu Łęgu do Wisły	1.662	"	51	"
Razem	40.324	zł.	26	ct.

1 m³ ruchu ziemi (wykopu i transportu od 30 do 125 m. z nasypem) w najważniejszej rubryce robót ziemnych wynosił przeciętnie 18,15

Wartość budowy w r. 1889 obliczona przez kierownika technicznego po myśli instrukcji techniczno administracyjnej (tj. wykonana w rzeczywistości ilość robót pomnożona przez ceny jednostkowe kosztorysu, przedstawie sumą 57.449 zł. 72 ct.; budowa zatem kosztowała mniej o 17.125 zł. 46 ct.

Na wykonane w r. 1889 roboty preliminowano w kosztorysie wedle sprawozdania kierownika budowy 56.171 zł. 29 ct. Oszczędność zatem w porównaniu z preliminarem kosztorysowym wynosiła w r. 1889 15.847 zł. 3 ct.

W zarządzie budowy zaszła w roku bieżącym ta zmiana, iż wskutek przesiedlenia się p. Tadeusza br. Horocha do innego powiatu Wydział krajowy porучzył mandat delegata swego na wniosek Prezesa Rady powiatowej i zastępcy delegata p. Zbigniewa Horodyńskiego p. Antoniemu Sokołowskiemu dzierżawcy dóbr w Zaleszanach.

2. Regulacja Kisieliny

Wykazane przez kierownika budowy i sprawdzone przez oddział rachunkowy kosza robót w roku 1889 przedstawiają się następnie:

I. Wykupno gruntów

a) pod obwałowanie Wisły	320	zł.	—	ct.
b) " kanały	3	"	36	"
c) " Kisielinę	1.205	"	72	"

II. Roboty ziemne

a) 14 773 m ³ ruchu ziemi przy obwałowaniu Dunajca	2.182	"	36	"
b) 85.515 m ³ ruchu ziemi przy regulacji Kisieliny	20.218	"	19	"

III. Roboty ochronne

Darniowanie i grodzenie płotków przy regulacji Kisieliny	358	"	63	"
--	-----	---	----	---

IV. Budowa obiektów, most i 2 szluzы drewniane	2.939	"	09	"
--	-------	---	----	---

V. Koszta zarządu	2.386	"	78	"
-----------------------------	-------	---	----	---

VI. Koszta konserwacyi	319	"	25	"
----------------------------------	-----	---	----	---

VII. Rozmaite i nieprzewidziane	179	"	84	"
---	-----	---	----	---

Razem	30 113	"	22	"
-----------------	--------	---	----	---

(1m³ ruchu ziemi kosztował tedy przeciętnie 22,33

Wedle wykazu przedłożonego przez technicznego inspektora budowy, inżyniera Sikorskiego preliminowano w kosztorysie na roboty wykonane przy regulacji Kisieliny 24.658 " 50 "

ponieważ zaś rzeczywiste kosza budowy przy regulacji samej Kisieliny (z wyłączeniem wału Dunajca i kanałów wynosiły 27.358 " 43 "

zatem w r. 1889 przekrecono kosztorys o 2.699 " 93 "

Przekroczenie to, które się odnosi przeważnie do rubryki robót ziemnych, spowodowane zostało głównie zeszłoroczną posuchą, w skutek której ily nadwiślańskie tak stwardniały iż tylko klinami żelaznymi i oskardami można je było łupać.

3. Regulacja Gniłej Lipy (górnjej sekcyi).

Sprawdzone przez oddział rachunkowy kosztu budowy za r. 1889 wynoszą:

I. Wykupno młynów	5.060	zł. —	ct.
II. „ gruntów	1.342	„ 03	„
III. Roboty ziemne	22.645	„ 40	„
IV. Mosty	—	„ —	„
V. Konserwacya	1.195	„ 64	„
VI. Kosztu zarządu	1.158	„ 18	„
VII. Rozmaite i nieprzewidziane	601	„ 03	„
Razem	32.802	zł. 28	ct.

Ruch ziemi wynosił 131.982 m³ (przeważnie z pod powierzchni wody) i kosztował wraz z transportem na przeciętną odległość 20 metrów, tudzież planowaniem, szkarpowaniem 22.645 zł. 40 ct. z czego wynika cena 1m³ 17,1

W tym roku zbudował także kierownik budowy dla skarbu państwa w zarządzie własnym przenośny barak dla 60 więźni kosztu 1.196 zł. 34 ct., który pokrytym został przez c. k. Nadprokuratorę państwa.

Wartość budowy obliczona przez kierownika technicznego wedle cen jednostkowych kosztorysu wynosi 44.372 zł. 22 ct., oszczędność zatem osiągnięta w r. 1889 przy budowie przedstawia znaczną kwotę 11.569 zł. 94 ct.

W miesiącu październiku 1889 spokał kierownika ludowy inżyniera - asystenta biura melioracyjnego Stanisława Ogonka bardzo nieszczęśliwy wypadek, gdyż przy budowie złamał nogę, która mu następnie została odjęta. Wskutek tego widział się Wydział krajowy spowodowanym dodać temuż kierownikowi budowy w roku bieżącym do pomocy przy robotach w polu inżyniera pomocnika biura melioracyjnego Stanisława Ruebenbauera.

Z powodu znacznej odległości tegorocznych robót od siedziby dotychczasowego delegata ks. kanonika Karola Małaczyńskiego, który od roku 1886 z jaknajwiększą skrupulatnością i gorliwością prowadził bezinteresownie księgi kasowe i skutecznie wypłaty robotników, był Wydział krajowy zniewolonym na prośbę jego własną, uwolnić go od tej funkcji, a natomiast na wniosek Wydziału spółki powierzyć ten mandat p. Stanisławowi Wybranowskiemu, właściwielowi dóbr w Kimierzu.

4. Regulacja Trześniówki.

Kosztu budowy za rok 1889 przy tej regulacji sprawdzone przez oddział rachunkowy wynoszą:

I. Wykupno gruntów	13.776	zł. 39	ct.
II. Roboty ziemne	32.572	„ 35	„
III. Ubezpieczenie brzegów	2.544	„ 44	„
IV. Szluza kamienna	1.703	„ 99	„
V. Przepus.y betonowe	993	„ 77	„
VI. Utrzymanie w czasie budowy	1.763	„ 32	„
VII. Kosztu zarządu	2.396	„ 43	„
VIII. Rozmaite i nieprzewidziane	1.554	„ 16	„
Razem	57.304	zł. 85	ct.

Ruch ziemi wynosił 145.516 m.³ i kosztował 32 572 zł. 35 ct., 1 m³ wykopu z transportem od 30 do 500 m. i wykonaniem nasypu kosztował zatem 22,4 ct.

Wartość budowy za r. 1889 obliczona przez kierownika technicznego według cen jednostkowych kosztorysu wynosi 62.734 zł. 79 ct. oszczędność zatem osiągnięta przy budowie przedstawia kwotę 5.429 zł 94 ct.

5. Regulacja Krzemienicy.

W r. 1889 wykończono w zupełności regulację potoku Trześni na terytorium gmin Wojsław, Rzyska i Rzochów w powiecie mieleckim, oraz rozpoczęto budowę koło regulacji i obwałowania wstecznego Krzemienicy w Suchorzowie i Baranowie w powiecie tarnobrzskim.

Koszta regulacji potoku Trześni przedstawiają się następująco:

I. Wykupno gruntów	—	zł.	—	ct.
II. Roboty ziemne	6.704	"	02	"
III. Szluzы	—	"	—	"
IV. Przepusty	—	"	—	"
V. Koszta utrzymania w czasie budowy	210	"	43	"
VI. Koszta zarządu	808	"	37	"
VII. Rozmaite i nieprzewidziane, ubezpieczenie szkarp, budowa mostu, progu i 1. przepustu, kilometrowania i t. p.	3.556	"	78	"
Razem	11.279	zł.	60	ct.

Ruch ziemi wynosił 37.151 m³ i kosztował 6.704 zł. 02 ct., 1 m³ kosztował zatem 18,04 ct. Na tę regulację prelinowano w kosztorysie 13.605 zł. 58 ct., oszczędność zatem wynosi 2.325 zł. 98 ct.

Koszta wykonanych w r. 1889 przy regulacji Krzemienicy robót wynoszą:

I. Wykupno gruntów	856	zł.	48	ct.
II. Roboty ziemne	13.669	"	13	"
III. Szluzы	—	"	—	"
IV. Przepusty (Nr. 1. 2 i 3)	1.168	"	32	"
V. Koszta utrzymania	4	"	80	"
VI. Koszta zarządu	1.323	"	85	"
VII. Rozmaite i nieprzewidziane	673	"	39	"
Razem	17.695	zł.	97	ct.

Ruch ziemi wynosił 88.136 m³ i kosztował 13.669 zł. 13 ct., na 1 m³ wykupu ziemi wraz z odwozem i wykonaniem nasypu wypada tedy 15½ ct. Na te roboty prelinowano w kosztorysie 18.316 zł. 02 ct.; oszczędność zatem wynosi 620 zł. 5 ct.

Ogólne koszta robót wykonanych w roku 1889 tak przy regulacji Trześni, jak i Krzemienicy z uwzględnieniem wydatków poniesionych w r. 1888 na zdjęcie potoku Trześni w kwocie 837 zł. 80 ct. wynoszą 29.813 zł. 46 ct., co wobec prelinowanej na ten cel w kosztorysie kwoty 31.921 zł. 60 ct. daje dotychczasową oszczędność w kwocie 2.108 zł. 14 ct.

W zarządzie budowy przy regulacji Krzemienicy zaszła w roku bieżącym ta zmiana, że z powodu rezygnacji p. Stanisława Dolańskiego z godności delegata poruczyliśmy ten mandat p. Szczepanowi hr. Tarnowskiemu, właścicielowi dóbr w Maliniu.

B. Przedsiębiorstwa powiatowe.

Obwałowanie Wisły i Sanu w powiecie tarnobrzskim.

Jak już w zeszłorocznym sprawozdaniu melioracyjnem (pag. 13.) Wydział krajowy miał zaszczyt nadmienić, rozpoczętą została budowa przy tem przedsiębiorstwie dopiero w miesiącu sierpniu 1889 i ograniczyła się tylko do robót koło lewego wału Sanu. Zaangażowany do prowadzenia budowy inżynier Tadeusz Gedl zajął się jednak bardzo energicznie robotami, tak, iż nawet mimo spóźnionej pory osiągnął wcale pokaźny rezultat.

Wedle sprawozdania Wydziału powiatowego w Tarnobrzegu z dnia 30 kwietnia 1890 l. 1.304 przedstawiają się koszta budowy wału lewego Sanu za rok 1889 następująco:

I. Roboty ziemne (94.592,6 m ³ ruchu ziemi z odwozem i wykopem nasypu)	18.918 zł. 52 ct.
II. Budowa obiektów:	
a) przepust betonowy w km. 9,16	814 zł. 90 ct.
b) szluza kamienna o 3 otworach w km. 8,2	4.585 " 41 "
III. Roboty dodatkowe (obsiew wału)	3 " 51 "
IV. Wykupno gruntów i odszkodowania:	
a) wykupno 22,8224 ha	5.615 zł. 61 ct.
b) odszkodowania za grunt	2.960 " 02 "
V. Konserwacja w czasie budowy	— " — "
VI. Zarząd	1.139 " 17 "
VII. Rozmaite i nieprzewidziane	43 " 66 "
Razem	34.080 zł. 80 ct.

W roku bieżącym rozpoczęto także za zezwoleniem Wys. Ministerstwa rolnictwa zielonem w reskrypcie z dnia 3. maja 1890 l. 6.080/803 roboty koło obwałowania Wisły od nobrzeża w dół, których prowadzenie Wydział powiatowy tarnobrzezski powierzył zajętemu wniej przy spółce dla regulacji Starego Brnia technikowi Edwardowi Lehrowi. O ile wnosić zna z miesięcznych sprawozdań Wydziału powiatowego, budowa znajduje się w pełnym toku, iż prawdopodobnie ukończoną zostanie w terminie przepisany ustawą.

C) Przedsiębiorstwa spółkowe.

1. Regulacja Nowego Brnia z dopływami.

Po przeprowadzeniu kolaudacji robót, wykonanych na Nowym Brniu w roku ubiegłym, ntynuowano w r. 1889 pod zarządem technicznym Wydziału krajowego tylko budowę koło ulacji jednego dopływu Nowego Brnia, mianowicie potoku Zgórsko, której prowadzenie po- zył Wydział krajowy inżynierowi asystentowi biura melioracyjnego, Antoniemu Biegańskiemu.

Koszta budowy przy regulacji Zgórska, rozpoczętej w sierpniu 1889 przedstawiają wedle sprawozdania kierownika budowy następują:

I. Roboty ziemne	7.671 zł. 10 ct.
II. Ubezpieczenie brzegów	2.630 " 73 "
III. Wykupno gruntów i odszkodowania	1.445 " 50 "
IV. Rozmaite i nieprzewidziane	245 " 88 "
Razem	11.993 zł. 21 ct.

Ruch ziemi wynosił 45.514 m³ (z czego 26.737,4 m³ użyto do wykonania nasypów) kosztował 7.671 zł. 10 ct.; na 1 m³ ruchu ziemi przypada tedy cena 16,85 ct. w. a.

Na wykonaną część robót regulacyjnych na Zgórsku preliminarzowano w kosztorysie .295 zł. 43 ct. w. a.; wynik zatem budowy okazuje przekroczenie w kwocie 697 zł. ct. w. a., które kierownik budowy usprawiedliwia zbyt niskimi cenami kosztorysowymi.

W roku bieżącym zarządził Wydział krajowy budowę na dwóch punktach, mianowicie . Zgórsku i Jamnicy, gdzie roboty prowadzi dalej inżynier-asystent Biegański, oraz przy regu- cyi Nowego Brnia, której prowadzenie na wniosek prezesa Rady powiatowej, p. Seweryna Ki- elewskiego, tudzież byłego prezesa spółki, p. Jana br. Konopki, poruczył rozp. z d. 26. marca 1890 r. l. 12058 dotychczasowemu technikowi spółki, Maryanowi Röhrichowi, przyznając mu funduszy spółki płacę roczną w kwocie 1.200 zł. w. a. oraz miesięczny dodatek budowlany a czas od 1. kwietnia do końca listopada) w kwocie 100 zł. w. a.

2. Regulacja odpływu wód między Wisłoką a drogą krajową Dębicko-Tarnobrzeską.

Rozporządzeniem z dnia 14. października 1889 l. 44.103 zarządził Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem kolaudacją robót, wykonanych przez spółkę wodną Chorzelską, którą to czynność przeprowadzili w miesiącu październiku 1889 c. k. inżynier powiatowy w Tarnobrzegu, p. Hipolit Zbyszewski i inżynier biura melioracyjnego, Andrzej Kędzior przy współudziale prezesa spółki, p. Jana hr. Tarnowskiego, zastępcy prezesa p. Ludwika Ulrycha, oraz inspektora technicznego budowy, Franciszka Vetulaniego, inżyniera tarnowskiej ekspozytury biura melioracyjnego.

Wedle przedstawionego Wydziałowi krajowemu przez wymienionych inżynierów aktu kolaudacyjnego, przedstawia się stan robót spółki następująco:

Począwszy od sierpnia 1888 do r. 1884 wykonała spółka:

1. Kanały osuszające:

a) kanał główny Berdechowski długości 18,000 km.

b) kanał ulgi Zaduszniki-Przykop „ 6,130 „

c) kanał Złotnicki „ 6,956 „

d) kanał Kliszowski „ 8,992 „

e) rów Kębłowski „ 3,160 „

f) nieobjęty projektem rów boczny Maliński długości 2,606 km.

g) lewy wał wsteczny na kanale Berdechowskim od wału wiślanego w Rożniatych w górę, długości 1,350;

h) wreszcie lewy wał wsteczny na kanale ulgi Zaduszniki-Przykop wzdłuż pastwiska Przykopskiego celem zabezpieczenia od zalewu przyległych gruntów ornych;

2. Szluzę murowaną z cegły w wale wiślanym w Przykopie o dwu otworach na kanale ulgi Zaduszniki-Przykop;

3. 4 przepusty na kanale Berdechowskim i 10 przepustów na kanale ulgi Zaduszniki-Przykop;

4. 4 większe mosty o przeciętnej rozpiętości 9 metrów na kanale Berdechowskim, 2 mosty na kanale ulgi Zaduszniki-Przykop, 4 mosty na kanale Złotnickim, 2 mosty na kanale Kliszowskim i 1 most na rowie Kębłowskim, niemniej też mniejszy most na kanale ulgi Zaduszniki-Przykop.

Koszta budowy obliczone przez techników kolaudujących wynoszą:

I. Roboty ziemne	29.215 zł. 62 ct.
II. Szluzę murowaną	5.079 „ 31 „
III. Przepusty drewniane	308 „ — „
IV. Mosty	1.976 „ 50 „
V. Wykupno gruntów	1.410 „ 98 „
VI. Ubezpieczenie brzegów	2.467 „ 42 „
VII. Zarząd	5.752 „ 43 „
VIII. Rozmaite	2.082 „ 74 „
Razem	48.293 zł. — ct.

Od tej sumy potrącił przedsiębiorcy Wydział krajowy w porozumieniu z Namiestnictwem na wniosek spółki obliczoną

przez techników kolaudujących kwotę 231 zł. 30 ct.

Zostaje zatem suma kosztów budowy 48.061 zł. 70 ct.

Na te budowle prelinowano w trzech projektach i kosztorysach następujące kwoty:

1. w projekcie Müllera z r. 1882, uzupełnionym przez inżyniera Jankowskiego na 4 kanały: Berdechowski, Złotnicki, Kębłowski i Kliszowski 30.599 zł. 20 ct.

2. w projekcie inżyniera Sikorskiego na szluzę w Przykocie	4.200 zł. — ct.
3. w projekcie technika spółki Rakowskiego na kanał ulgi Zaduszniki-Przykocie	12.514 „ 85 „
Razem	47.314 zł. 05 ct.

W porównaniu z wykazanymi powyżej kosztami okazuje się zatem przekroczenie w kwocie 747 zł. 65 ct, które jednak komisja kolaudacyjna usprawiedliwia poczynionymi przez spółkę już przed rozpoczęciem budowy wydatkami na studia przedwstępne, uzupełnienie projektu i sporządzenie katastru konkurencyjnego w łącznej sumie 1.518 zł. 84 ct.

Wedle księgi kasowej wynosiły na dniu 29. października 1889 dochody spółki 50.715 zł. 86 ct., po odstrąceniu zatem kosztów budowy zostaje do dyspozycji spółki kwota 2.654 zł. 16 ct.

Pozostałość ta wraz z dodatkowymi subwencjami Wys. Ministerstwa rolnictwa i funduszu krajowego (po 2.000 zł.) udzielonemi w roku zeszłym służyć ma na częściowe pokrycie niezbędnych robót uzupełniających, których koszt obliczono na 18.000 zł.

3. Osuszenie bagien Rudnickich.

Według przedłożonego przez Wydział spółki pod dzień 17. września 1890 sprawozdania przedstawiają się koszty budowy na rok 1889 następujące:

I. Wykupno gruntów i zakładów wodnych:

a) wykupno gruntów	1.469 zł. 98 ct.
b) odszkodowania	107 „ 80 „
c) wykupno zakładów wodnych	5.600 „ — „

7.177 zł. 78 ct.

II. Roboty ziemne:

a) trasowanie	157 zł. 53 ct.
b) wykop z łożyska 178.961 m ³ po 11 ³ / ₄ ct.	20.282 „ 99 „
c) ubezpieczenie brzegów	517 „ 48 „
d) dozór i narzędzia	1.426 „ 01 „

22.384 zł. 01 ct.

III. Mosty	1.965 „ 63 „
IV. Utrzymanie w czasie budowy	2.487 „ 89 „
V. Zarząd	2.348 „ 08 „
VI. Rozmaite i nieprzewidziane	2.642 „ 08 „
Razem	39.005 zł. 47 ct.

Łączne koszty budowy za lata 1886., 1887, 1888 i 1889 wynoszą 86.690 zł. 83 ct. która to suma w porównaniu z preliminowaną na te roboty w kosztorysie kwotą 67.371 zł. 72 ct. okazuje przekroczenie w kwocie 19.319 zł. 11 ct.

Przekroczenie to usprawiedliwia Wydział spółki znacznymi wydatkami na sporządzenie katastru konkurencyjnego i utrzymanie w czasie budowy, które nie były objęte kosztorysem, oraz wyjaśnia, że przyjęty ostatecznie przez Wys. Ministerstwo rolnictwa za podstawę całej melioracji projekt c. k. Starostwa w Nisku z r. 1887 jest wadliwy, gdyż przy obliczeniu bryłowości robót ziemnych uwzględniano koty dna potoków, a pomijano koty terenu, wskutek czego otrzymano mniejszą bryłowość od rzeczywistej.

4. Regulacja Starego Brnia.

Sprawozdaniem z dnia 29. marca 1890. l. 546 przedłożył nam wprawdzie Wydział spółki zestawienie kosztów budowy za czas od r. 1877 po koniec r. 1889 które rozp. z dnia

12. kwietnia 1890 l. 13.720 udzielone zostały technicznemu inspektorowi budowy, inż. Sikorskiemu do zbadania i zdania sprawy. Ponieważ jednak Wydział spółki mimo wezwania nie przedstawił jeszcze operatu wykonawczego, zatem rachunki te nie mogły być jeszcze ani pod względem technicznym, ani też rachunkowym sprawdzone.

5. Regulacja górnego Wisłoka i Pielnicy.

Wydatki na budowę w r. 1889 przedstawiają się według sprawozdania Wydziału spółki wodnej z dnia 13 września 1890 l. 110 następująco:

I. Wykupno gruntów	707 zł. 42 ct.
II. Roboty ziemne	4.646 „ 71 „
III. Materyały budowlane i narzędzia	878 „ 41 „
IV. Kontrola techniczna budowy	96 „ 45 „
Razem	6.328 zł. 99 ct.

która to kwota idzie na rachunek funduszu budowy.

Nadto pokryła spółka następne wydatki na rachunek własnych funduszy:

1. na sprawdzenie okręgu konkurencyjnego	51 zł. 60 ct.
2. na wypracowanie szczegółowych projektów	412 „ 28 „
3. na zarząd biura spółki	1.413 „ 19 „
4. na kierownictwo techniczne	1.552 „ 94 „
tak, iż rozchód spółki z r. 1889 wynosił	9.759 zł. — ct.

Ponieważ zaś dochody spółki w tym czasie wynosiły 34.725 „ 28 „
zatem pozostało z końcem roku 1889 do dyspozycji
spółki 24.966 zł. 28 ct.

Alegat 1.

Na życzenie Wydziału spółki wodnej mamy zaszyt załączyć pod l. odpis sprawozdania Wydziału spółki z czynności budowlanej na rok 1889, w którym tenże Wydział wyjaśnia i usprawiedliwia dotychczasowy niepomysłny postępek budowy przy tem przedsiębiorstwie.

Nowe projekty regulacyjne i melioracyjne.

W ostatnim roku wygotowane zostały przez krajowe biuro melioracyjne trzy projekty większych rozmiarów, mianowicie: dla regulacji Złotej Lipy, regulacji Białej z dopływami i uzupełnienia obwałowania prawego brzegu Dunajca, oraz projekt osuszenia bagien w powiecie Łańcuckim i Jarosławskim, które to projekty przedłożył Wydział krajowy w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 21. stycznia 1887 l. s. 1.067. Wys. Ministerstwu rolnictwa do zatwierdzenia.

Z powyższych projektów postanowił Wydział krajowy w razie nadejścia przychylniej decyzji Rządu przedłożyć już na tegorocznej sesji Wys. Sejmowi projekt regulacji Białej i uzupełnienia obwałowania prawego brzegu Dunajca, a to z dwóch powodów: raz, że projekt ten ma na celu ochronę wykonanych już lub znajdujących się w stadium budowy robót melioracyjnych w powiatach Tarnowskim, Dąbrowskim i Mieleckim (regulacji Żabnicy, kanału Zyblikiewicza, regulacji Nowego i Starego Brnia z dopływami) i dla tego należy do najnaglejszych w kraju, a powtóre, że zrealizowanie tego projektu będzie niejako pierwszą próbą i wzorem stopniowego przeprowadzenia systematycznej regulacji wszystkich rzek karpaccich na wypadek, gdyby ta regulacja mimo świeżych klęsk powodziowych w Czechach i krajach alpejskich nie miała być przez Wysoki Rząd wykonaną po myśli uchwał Wysokiego Sejmu z dnia 17 października 1884.

Ze względu na tę ważność i nagłość regulacja Białej wraz z regulacją górnego Dniestru między Żurawnem a Rozwadowem była już przedmiotem obrad Wys. Koła posłów

polskich do Rady państwa a Wydział krajowy wstawił na wykonanie regulacji Białej do preliminarza funduszu krajowego na rok 1891 pierwszą ratę zasiłku krajowego w kwocie 30.000 zł., odnosząc się równocześnie odezwą z dnia 30 lipca 1890 l. 26.161 do c. k. Namieśtnictwa o wyjednanie u J.E. p. Ministra rolnictwa wstawienia na ten cel do preliminarza państwowego na rok 1891 (etatu Ministerstwa rolnictwa, tytuł 3. „kultura krajowa“) pierwszej raty 60%ego zasiłku państwowego w kwocie 45.000 zł.

Również bardzo pożyteczne i rentowne jest przedsiębiorstwo osuszenia bagien w dolinie Sanu, Wisłoka i Mleczy w powiatach Jarosławskim i Łańcuckim, gdyż kosztem 79.300 zł. ma być osuszonym obszar 8 350 morgów (5.960 morgów w powiecie Jarosławskim a 2.360 morgów w powiecie Łańcuckim). Z uwagi, że strony interesowane od lat kilku tej melioracji się domagają, gotów jest Wydział krajowy i ten projekt przedłożyć w bieżącej sesji Wys. Sejmowi, skoro nadejdzie decyzja Wys. Ministerstwa rolnictwa.

Ponieważ co do przedstawionych Wys. Sejmowi projektów melioracyjnych spotkały Wydział krajowy na ostatniej sesji przy rozprawie nad sprawozdaniem komisji gospodarstwa krajowego o przedłożeniu melioracyjnem Wydziału krajowego zarzuty bezprogramowości ze strony bardzo poważnej, bo jednego z członków komisji gospodarstwa krajowego, zatem niech nam wolno będzie na tem miejscu poświęcić tym zarzutom kilka uwag.

Przedewszystkiem Wydział krajowy zaznacza, że przytoczone wówczas fakta, na których te zarzuty oparto, nie odnoszą się co projektów Wydziału krajowego, lecz robót przed kilkudziesięciu laty przez Rząd wykonanych, jak to przy dyskusji wiernie z rzeczywistym stanem rzeczy przedstawili referent komisyjny i poseł August Gorayski.

Co do programu prac melioracyjnych i regulacyjnych w naszym kraju Wydział krajowy ma zaszczyt przypomnieć, że program ten oparty na najwyższych postanowieniach z dnia 30. października 1830 i z dnia 11. listopada 1861, dalej postanowieniem §. 1. ustawy z dnia 30. czerwca 1884. Dz. u p. Nr. 116, wreszcie postulatach przedstawionych przez Reprezentacje powiatowe miał zaszczyt przedstawić Wys. Sejmowi już w r. 1884 w swem pierwszym sprawozdaniu o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych, tudzież w sprawozdaniu w przedmiocie akcji pomocniczej z powodu katastrofy powodziowej w r. 1884.

Wedle tych sprawozdań wszystkie regulacje i budowle wodne rozpadają się na trzy kategorie:

1. kategoria obejmuje rzeki zostające pod wyłączną pieczęą Rządu i regulowane wyłącznie kosztem skarbu państwa (rzeki spławne, lub stanowiące granice od strony państw ościennych i Węgier);

2. kategoria obejmuje te większe rzeki niespławne, których regulacja wymaga w myśl ustępu drugiego §. 1. państwowej ustawy melioracyjnej znaczniejszego zasiłku ze skarbu państwa lub zanadto obciążałyby państwowy fundusz melioracyjny i wskutek tego ma być przeprowadzoną w drodze osobnych ustaw państwowych (tu należą przedewszystkiem większe rzeki karpackie objęte wnioskami Wydziału krajowego w sprawozdaniu powodziowem z r. 1884, oraz Prut i Czeremosz, które nie spowodowały wylewu w r. 1884);

do 3. wreszcie kategorii należą właściwe przedsiębiorstwa melioracyjne, a między temi w pierwszym rzędzie regulacje mniejszych rzek i potoków, wykazanych wedle sprawozdań Wydziałów powiatowych w alegacie pierwszego sprawozdania melioracyjnego Wydziału krajowego w r. 1884, których wykonanie odbywać się ma na zasadzie państwowej ustawy melioracyjnej. *)

*) U w a g a. Dla łatwiejszego przeglądu polecił Wydział krajowy sporządzić kartę hydrograficzną, na której rzeki 1 kategorii (państwowe) uwidoczniono barwą żółtą, rzeki 2. kategorii (tak zwane funduszwowe) barwą niebieską, roboty zaś melioracyjne należą do 3. kategorii (mniejsze rzeki, potoki, kanały osuszające) barwą czerwoną. Mapa ta (w skali 1 : 300.000) będzie umieszczoną w sali obrad komisji gospodarstwa krajowego.

Tę trzecią kategorię robót wodnych, do których zaliczają się także osuszenia i nawodnienia, zajmuje się wyłącznie Wydział krajowy; w jakim zaś porządku melioracje te mają być wykonane, miał zaszczyt przedstawić Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi również i w swym pierwszym przedłożeniu melioracyjnym w r. 1884.

Naturalną zaś jest rzeczą, że ten idealny, teoretyczny porządek nie zawsze może być utrzymanym. Powodem zaś tego są dwie okoliczności: uchwały Wysokiego Sejmu, do których Wydział krajowy musi się zastosować, oraz żądania i odczucie potrzeby tego rodzaju robót u ludności interesowanej.

Uzasadnienie Rubr. XIII. preliminarza funduszu krajowego na rok 1891.

Do poz. 156.

W załatwieniu sprawozdania komisji gospodarstwa krajowego z petycji Towarzystwa rolniczego krakowskiego o pomnożenie sił technicznych biura melioracyjnego w Krakowie powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 4. listopada 1889 następującą uchwałę:

„Petycję tę odstępuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania celem przedstawienia Wysokiemu Sejmowi wniosku o pomnożenie sił biura melioracyjnego w Krakowie, jednak wtedy dopiero, gdy będzie wykazana istotna potrzeba sił technicznych dla melioracji wodnych w okolicy Krakowa“.

Wskutek tej uchwały wezwał Wydział krajowy rozp. z dnia 23. grudnia 1889 l. 49.369 kierownika krakowskiej ekspozytury biura melioracyjnego do przedłożenia wykazu zgłoszeń wniesionych do tej ekspozytury o pomoc techniczną, zalegających projektów, oraz robót, jakie pod kontrolą techniczną tejże ekspozytury mają być wykonane.

Z przedłożonych tak przez komitet krakowskiego Towarzystwa rolniczego, jak i przez kierownika wymienionej ekspozytury sprawozdań okazało się, że istotnie tamtejsze siły techniczne (inżynier i inżynier-asystent) nie są w stanie zadość uczynić wymaganiom poszczególnych właścicieli gruntów przy projektowaniu i nadzorowaniu melioracji lokalnych, szczególnie w powiatach krakowskim, wielickim, bialskim, wadowickim i bocheńskim, tem mniej zaś wydanym przez Wydział krajowy poleceniom w sprawie przeprowadzenia zdjęć i wypracowania projektów dla obwałowania Wisły i regulacji jej mniejszych dopływów między Krakowem a ujściem Raby. Z tego powodu był Wydział krajowy zniewolonym przydzielić tej ekspozyturze świeżo przyjętego praktykanta biura melioracyjnego Aleksandra Wierzbickiego, oraz przyznać kierownikowi ryczałt miesięczny na utrzymanie rysownika w kwocie 40 zł. Wydatek z tem wzmocnieniem sił technicznych połączony, pozwolmy sobie też wstawić do preliminarza funduszu krajowego na r. 1891 a mianowicie: płacę 600 zł. i dodatek 200 zł. dla 1 inżyniera-asystenta, tudzież ryczałt na rysownika w kwocie 480 zł.

Obok tych wydatków pozwolił sobie Wydział krajowy wstawić do poz. 156 kwotę 200 zł. tytułem dodatku osobistego dla jednego inżyniera, który już pełni 10 lat służbę w biurze melioracyjnym i pobiera płacę w kwocie 1.200 zł. oraz podwyższenie płac dla 2 inżynierów-asystentów z 600 na 800 zł. rocznie, co przedstawia wydatek większy o 600 zł. rocznie.

Ostatni dwaj inżynierzy-asystenci, którym Wydział krajowy zamierza podwyższyć płacę, ukończyli ze znakomitą postępu Wydział inżynierii na politechnice lwowskiej, pełnili przez rok obowiązki asystentów profesora budownictwa wodnego na tej politechnice, a podczas gdy ich młodszy koledzy wstąpiwszy do służby rządowej osiągnęli już jako adjunkci budownictwa płacę 900 zł. i dodatek 240 zł. (we Lwowie), to ci dwaj funkcjonariusze biura melioracyjnego pobierają dotychczas płacę 600 zł. i dodatek 200 zł. Aby więc tych dwóch techników, którzy się także odznaczają niezwykłą pilnością, utrzymać dla biura melioracyjnego, upraszamy Wysoki Sejm, o łaskawe uchwalenie podwyższenia potrzebnej na polepszenie ich płac dotacyi.

Do poz. 159.

Dotacja na urządzenie kursów dozorców melioracyjnych w kwocie 2.500 zł. uzasadnioną już została w oddzielnym sprawozdaniu Wydziału krajowego z dnia 5. września 1890 l. 38.497 o reaktywowaniu kursu dozorców melioracyjnych.

Do poz. 160.

Stosując się do uwag komisji budżetowej i gospodarstwa krajowego zredukował Wydział krajowy do możebnego minimum remuneracye dla obserwatorów stanów wód na rzekach i opadów atmosferycznych i unormował takowe rozp. z dnia 13. grudnia 1889 l. 55.316 w sposób następujący:

1. dla stacyj metereologicznych w Staremmieście, Chyrowie, Łonnie, Podmasterku i Komarnie w dorzeczu górnego Dniestru po 25 zł., razem 125 zł. rocznie;

2. dla stacyj metereologicznych 2go rzędu w Turce, na której założenie ofiarował Wydział powiatowy 150 zł., na 50 zł. rocznie t. j. w dotychczasowej wysokości;

3. dla dnieszkańskich stacyj wodoskazowych w Kornalowicach, Kołodrubach, Brzezynie, Zaleścach i Biskowicach przyznać dawne wynagrodzenie po 25 zł., razem na 125 zł. a dla stacyi w Żurawnie 40 zł. rocznie;

4. pozostawić dotychczasowe wynagrodzenia dla stacyj wodoskazowych w kwocie 25 zł. w Siedliszowicach, po 20 zł. w Jezupolu, Śniatynie, Starym Sączu i Mielcu, a po 10 zł. w Żarnowie, Busku i Krośnie;

5. przyznać następne roczne wynagrodzenia obserwatorom stacyj wodoskazowych od stycznia 1890 a mianowicie:

a) po 10 zł. w Olchowcach i Rudzie;

b) po 20 zł. w Gołkowicach (10 zł. dla droźnika, a 10 zł. dla konduktora w Starym Sączu), Baliczach, Niezwiskach, Uściu biskupiem, Tryńczy, Dynowie i Waszkowcach;

c) po 18 zł. w Uścierykach i Kutach.

Przy bezpłatnem wykonywaniu obserwacyj ombrometrycznych przedstawiają się zatem wydatki w tej pozycyi następujące:

1. wynagrodzenie obserwatorów jak wyżej	661 zł.
2. nadzwyczajne remuneracye dla stacyj ombrometrycznych, licząc tylko 10 stacyj po 10 zł.	100 „
3. utrzymanie wodoskazów, t. j. odnowienie łat wodoskazowych, odbudowanie zniszczonych przez wodę wodoskazów i t. p., licząc przeciętnie po 10 zł. dla 28 wodoskazów	280 „
4. odnowienie przyrządów ombrometrycznych i metereologicznych	100 „
5. kontrola i zestawienie dzienników obserwacyjnych przez obserwatorium astronomiczne szkoły politechnicznej we Lwowie	200 „
6. lustracya na miejscu stacyj	500 „
Razem	1.841 zł.
Dotacja uchwalona na rok 1890 wynosi	2.750 zł.

Zostaje tedy na publikacyę obserwacyj i inne wydatki (założenie dalszych stacyj ombrometrycznych i wodoskazowych)

909 zł.

Celem obniżenia kosztów wydawnictwa obserwacyj ombrometrycznych i wodoskazowych odniósł się Wydział krajowy pismem z dnia 11. kwietnia 1890 l. 56.653 do dyrektora c. k. obserwatorium astronomicznego w Krakowie p. dra Karlińskiego, który tem wydawnictwem dotychczas łaskawie i bezinteresownie się zajmował. Wedle relacyi p. dra Karlińskiego z dnia 2. maja 1890 l. 1.114 jednak obniżenie kosztów publikacyi przy użyciu lichego papieru i zmniejszeniu liczby egzemplarzy z 300 na 200 byłoby bardzo nieznaczne, bo wynosiłoby:

przy kosztach druku i papieru	21 zł. 25 ct.
„ użyciu papieru licszego	14 „ — „
„ „ licszej okładki	1 „ — „
„ kosztach broszurowania	3 „ — „
razem	39 zł. 25 ct.

Wobec tego stanu rzeczy postanowił Wydział krajowy wstawić do preliminarza funduszu krajowego na r. 1891 dotację na obserwacje ombrometryczne i wodoskazowe, tudzież odnośne publikacje w wysokości uchwalonej przez Wysoki Sejm na r. 1890 t. j. 2.750 zł. i uprasza o uchwalenie tej dotacji ze względu na ważność tego rodzaju obserwacji i dla nauki i dla celów praktycznych, które obchodzą nie tylko nasz kraj, lecz także sąsiednie dwa państwa (Rosya i Prusy).

Do poz. 162.

Pozycja ta, jak już powyżej przy omawianiu nowych projektów regulacyjnych i melioracyjnych mieliśmy zaszczyt nadmienić, uzasadnioną będzie w sprawozdaniu specjalnem o regulacji rzeki Białej i uzupełnieniu obwałowania prawego brzegu Dunajca, które przedstawione będzie Wysokiemu Sejmowi, skoro nadejdzie decyzja Wys. Ministerstwa rolnictwa w tym przedmiocie.

Do poz. 163. (Subwencje na lokalne regulacje rzek niespławnych w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z d. 6. października 1882).

Dotacje w pozycji tej pod b, c, d, h, i, g, s, u, w, mające się przyznać tytułem dalszych rat na miejscowe zabezpieczenia brzegów rzek niespławnych, które przy pomocy kraju już rozpoczęto, zostały umotywowane w poprzednich sprawozdaniach melioracyjnych Wydziału krajowego.

Potrzebę dalszych zasiłków krajowych pod a, e, f, g, l, m, n, o, p, r, t, v, x, y, z, Alegat 2. cc, dd, ee, wyjaśnia bliżej załączony % wykaz udzielony Wydziałowi krajowemu odezwą c. k. Namiestnictwa z d. 9. lipca 1890 l. 32,393. Pozostaje zatem do uzasadnienia potrzeba proponowanych dotacyj w pozycji 163 pod:

- k) na regulację Dunajca pod Olszynami,
- aa) na regulację Świcy pod Lachowicami podróżniami,
- bb) na regulację Świcy pod Lachowicami zarzeczniami,
- ff) na regulację Czeremosza pod Załuczem;
- wreszcie:
- gg) do dyspozycji Wydziału krajowego.

Do poz. 163 k.

W budżecie r. 1889 (Rubr. XIII poz. 155 i) przyznał Wysoki Sejm na regulację Dunajca pod Olszynami 33 1/3 % wy zasiłek krajowy w kwocie 2000 zł. w.

Z zasiłku tego pokrył Wydział krajowy na żądanie c. k. Namiestnictwa 1/3 część kosztów budowy 4-rzędowych płotków Nr. 12, 13 i 14, tamy prostopadłej Nr. 15 przedłużenia tamy prostopadłej Nr. 1, odbudowania części prostopadłej tamy Nr. 16 i przekopania wysp szutrowych w kwocie 1.302 zł. 21 ct. w. a (LWkr. 19463 ex 1889).

Odezwą zaś z d. 1 listopada 1889 l. 70879 zażądało c. k. Namiestnictwo na dalsze budowie wodne na Dunajcu pod Olszynami, mianowicie na budowę skrzydła przy tamie VII b, przedłużenia tamy VII c, tudzież budowę czterorzędowego płotka Nr. 11 a, dalszego 33 1/3 %-wego zasiłku w kwocie 1167 zł. 24 ct. w. a. Ponieważ uchwalona w budżecie r. 1889 dotacja przekroczoną została w ten sposób o 469 zł. 45 ct. w. a., zatem przyznając z tej dotacji pozostałą resztę przyrzekł Wydział krajowy wyjednać u Wysokiego Sejmu dodatkowy zasiłek na te budowy w budżecie r. 1890 w okrągłej kwocie 469 zł. w. a.

Do poz. 163 aa), bb).

Jak Wysokiemu Sejmowi z zeszłorocznych petycyj wiadomo, wyrządził wylew rzeki Świcy ogromne spustoszenia w nadbrzeżnych gruntach.

Wskutek tych petycyj, oraz kilkakrotnych podań Wydziału powiatowego w Żydaczowie zarządził Wydział krajowy w roku bieżącym zdjęcie całej przestrzeni Świcy w gminach i obszarach dworskich Sulatycze, Lachowice podróżne i Lachowice zarzeczne.

Wedle sporządzonego przez kraj. biuro melioracyjne projektu technicznego wynoszą kosztą potrzebnych robót ochronnych :

a) pod Sulatyczami budowę wodne	.	.	.	4.420 zł.
zarząd	.	.	.	330 „
razem	.	.	.	4.750 zł.
b) pod Lachowicami podróżniami :				
budowę wodne	.	.	.	4.380 zł.
zarząd	.	.	.	320 „
razem	.	.	.	4.700 zł.
c) pod Lachowicami zarzeczniemi :				
budowę wodne	.	.	.	4.000 zł.
zarząd	.	.	.	300 „
razem	.	.	.	4.300 zł.

Ponieważ wedle opinii projektującego inżyniera Jankowskiego okazało się najnaglejszem wykonanie budowy ochronnych pod Sulatyczami, zatem na te roboty przyznał Wydział krajowy zasiłek bezzwrotny w kwocie 1.583 zł. 33 ct. w. a. z kraj. funduszu zapomogowego, tytułem zaś 33 1/3 %-ych zasiłków krajowych na lokalną regulację Świcy w sąsiedniej dolnej przestrzeni postanowił wstawić do preliminarza funduszu krajowego na rok 1891 dotację w kwotach okrągłych 1.567 zł. na budowę pod Lachowicami podróżniami i 1.433 zł. w. a. na budowę pod Lachowicami zarzeczniemi, odnosząc się równocześnie odezwą z d. 2 lipca 1890 r. l. 28.057 do c. k. Namiestnictwa o udzielenie z państwowego funduszu budowy wodnych dalszych na ten cel zasiłków w tej samej wysokości.

W oczekiwaniu, że c. k. Namiestnictwo udzielenia tych zasiłków nie odmówi, upraszamy Wysoki Sejm o przyzwolenie proponowanych dotacyj.

Do poz. 163 ff.

Sprawa regulacji Czeremosza pod Załuczem była, począwszy od roku 1885 prawie corocznie tak w petycjach wnoszonych do Wysokiego Sejmu jak i w podaniach gminy i obszaru dworskiego Załucze, tudzież Wydziału powiatowego w Śniatynie przedstawianych Wydziałowi krajowemu poruszaną.

Już w r. 1885 przyznał Wydział krajowy rozp. z d. 28 grudnia do l. 63.212 na tę regulację zasiłek bezzwrotny z funduszu krajowego w kwocie 1.000 zł., ponieważ jednak c. k. Namiestnictwo odezwą z dnia 28 kwietnia 1886 l. 21.149 uznało projekt sporządzony przez inżyniera dróg krajowych Grzegorzewskiego za nieodpowiedni, zatem mimo przyrzeczonej na ten cel subwencji państwowej i krajowej nie przysłała wówczas ta regulacja do skutku.

Na ponowne prośby stron interesowanych polecił Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 13 lipca 1886 l. 25 379 inżynierowi biura melioracyjnego Janowi Blauthowi wykonanie zdjęcia, a opracowany przez tegoż inżyniera projekt obejmuje regulację Czeremosza na długości 7 kilometrów kosztem 18.078 zł. 20 ct. w. a.

Najpilniejsze budowle miały być wykonane w latach 1889 kosztem	4.391 zł. 09 ct.
w 1890 „	5.423 „ 38 „
razem „	9 814 zł. 47 ct.

reszta zaś robót kosztem 8.263 zł. 75 ct. w. a. w latach 1891 i 1892.

Po przeprowadzonych rokowaniach z c. k. Namiestnictwem, Wys. Ministerstwami spraw wewnętrznych i rolnictwa tudzież stronami interesowanemi przyznano na powyższą regulację następne zasiłki:

1. Na budowie, które miały być wykonane w r. 1889 i 1890 kosztem 8.263 zł. 75 ct. w. a.

a) z funduszu krajowego bezzwrotny zasiłek w kwocie $1200 + 1.808 = 3008$ zł. w a.

b) z państwowego funduszu budowli wodnych (etat Ministerstwa spraw wewnętrznych) bezzwrotny zasiłek w kwocie 1503 zł. 90 ct. w. a., z funduszu zaś kultury krajowej (etat Ministerstwa rolnictwa) również bezzwrotny zasiłek w tej samej wysokości, z którego kwota 600 zł. w r. 1889 a 903 zł. 90 ct. w. a. w r. 1890 miała być asygnowana

2. na budowie mające się wykonać w latach 1891 i 1892.

a) z funduszu krajowego bezzwrotny zasiłek w kwocie 2400 zł. w. a. płatny w 2 równych ratach rocznych po 1200 zł. w. a.

b) z funduszu państwowego (etatu ministerstwa spraw wewnętrznych i rolnictwa) taki sam bezzwrotny zasiłek w łącznej kwocie 2400 zł., płatny w 2 równych ratach rocznych w latach 1891 i 1892.

Resztę kosztów budowy zarówno jak i kosztu utrzymania mających się wykonać budowli zobowiązały się pokryć strony interesowane.

Ponieważ przyznane pierwsze 2 raty (za lata 1889 1890) zasiłków krajowych na regulację Czeremosza pod Załuczem, znajdując pokrycie w dotacjach dyspozycyjnych z roku 1889 i 1890, zatem Wydział krajowy wstawił do preliminarza funduszu krajowego na rok 1891 przypadającą w tym roku do wypłaty 3. ratę w kwocie 1200 zł. w. a.

Do poz. 163 gg.

Ze względu na przewidzianą już w tej pozycji znaczną potrzebę zredukował Wydział krajowy dotacją dyspozycyjną na lokalne regulacje z 10.000 na 5000 zł. w oczekiwaniu, że ta kwota pokryje nadzwyczajne wydatki, jakieby się mogły wydarzyć w ciągu roku przyszłego.

Ażeby przedstawić Wysokiemu Sejmowi rezultat wykonanych przez c. k. Namiestnictwo przy pomocy zasiłku krajowych regulacji lokalnych odniósł się Wydział krajowy odezwą z dnia 30. kwietnia 1890 l. 17435 do c. k. Namiestnictwa o udzielenie mu krótkiego sprawozdania z tych robót wykonanych w ciągu r. 1889.

Alegat 3. Nadesłane przez c. k. Namiestnictwo odezwą z dnia 9. lipca 1890 l. 32393 objaśnienie, dotyczące tego przedmiotu mamy zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Sejmowi w załączeniu w dosłownem brzmieniu.

Do poz. 164 f. i 165.

Wstawione w tych pozycjach dotacje, mianowicie 10.520 zł. tytułem dodatkowego zasiłku krajowego na osuszenie bagien Rudnickich i 5000 zł. na popieranie mniejszych robót melioracyjnych w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 26. listopada 1889 wyjaśniono na wstępie niniejszego sprawozdania.

Inne ważniejsze sprawy w dziale budowli wodnych.

Regulacja
Łomnicy Cze-
czury.

Wskutek przedstawionych przez Wydział krajowy i c. k. Namiestnictwo petycji gmin i obszarów dworskich: Tużyłów, Jasień, Sliwki, Niebysłów, Perechińsko, Zdziany, Słoboda równiańska, Topolsko, Równia, Swaryczów, Berłohy, Dołhe, Dobrowlany, Podmichale, Chocin, Spas, Strutyn wyżny i niżny i Pojło, jakie w r. 1887 wpłynęły do Wys. Sejmu, widziało się Wys. Ministerstwo rolnictwa spowodowaniem zgodnie z wnioskiem c. k. Namiestnictwa wydzielić regulację Łomnicy i Cieczury z projektu generalnego regulacji 14 rzek galicyjskich i zaproponować przeprowadzenie takowej odrębnie od całej akcji regulacyjnej przy pomocy państwowego funduszu regulacyjnego.

Alegat 4.

Wedle załączonego $\%.$ reskryptu Wysokiego Ministerstwa rolnictwa z dnia 5. listopada 1889 l. 9300/1299 udzielonego Wydziałowi krajowemu odezwą c. k. Namiestnictwa z dnia 28. listopada 1889 l. 78383 miałyby jednak państwo przyczynić się do kosztów tej regulacji obliczonych na 1,000.000 zł. w. a. nie 60 $\%$ owym datkiem, jak to wysoki Rząd w niedoszłym do skutku projekcie ustawy o regulacji 14 rzek galicyjskich proponował, ale tylko 40 $\%$ owym zasiłkiem w sumie 400.000 zł., tak, iż na kraj i strony interesowane przypadłaby do pokrycia suma 600.000 zł. w. a.

Alegat 5.

Z powodów wyłuszczonych w załączonej $\%.$ odezwie do c. k. Namiestnictwa z dnia 23. maja 1890 l. 54843 oświadczył Wydział krajowy Rządowi, że nie jest w możności przedstawić Wysokiemu Sejmowi projektu ustawy o regulacji Łomnicy i Cieczwy na zasadach podanych w powyższym reskrypcie ministeryalnym, gdyż droga w tym reskrypcie wskazana nie doprowadziłaby ani do zrealizowania podjętych dopiero na szerszą skalę melioracji krajowych, ani też do zaprowadzenia chociażby stopniowego tylko wykonania regulacji rzek karpaccich a natomiast obstałe przy wniosku c. k. Namiestnictwa przedstawionym Wys. Ministerstwu rolnictwa w sprawozdaniu z dnia 3. maja 1888 l. 20782, ażeby ta regulacja zgodnie z pierwotną propozycją Rządu przeprowadzoną zosłała w drodze osobnej ustawy państwowej przy 60 $\%$ udziale skarbu państwa w kosztach.

W razie nadejścia przychylnej decyzji Wysokiego Ministerstwa rolnictwa oświadczył też Wydział krajowy gotowość przedłożyć na najbliższej sesji Wysokiemu Sejmowi projekt ustawy ogłaszającej regulację Łomnicy za przedsiębiorstwo krajowe i przyznającej z funduszu krajowego zasiłek 40 $\%$ owy na roboty górskie, a 30 $\%$ owy na roboty regulacyjne.

Na powyższą odezwę nie otrzymał jednak Wydział krajowy ostatecznej decyzji Wys. Ministerstwa rolnictwa.

Petycja gmin
Dobrowlany i
Podmichale o
regulację Ło-
mnicy.

Uchwałą z dnia 26. listopada 1889 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycję gmin Dobrowlany i Podmichale powiatu Kałuskiego o regulację rzeki Łomnicy na przestrzeni gruntów gminnych.

W załatwieniu tej petycji podaliśmy do wiadomości gmin interesowanych przedstawiony powyżej w alegatach stan sprawy tak regulacji całej Łomnicy jak i lokalnego zabezpieczenia brzegów tej rzeki w Chocinie i Podmichalu za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Kałuszu, rozporządzeniem z dnia 23. maja 1890 l. 54.843

Regulacja
Bugu i Peł-
twi.

Odezwą z dnia 10 listopada 1889 l. 70116 udzieliło nam c. k. Namiestnictwo załączony $\%.$ reskrypt Wys. c. k. Ministerstwa rolnictwa zawierający decyzją co do projektu regulacji

Alegat 6. Bugu, wedle której okazuje się potrzeba:

1. Przeprowadzenia dodatkowych zdjęć poniżej ujścia Raty i włączenia do projektu najniezbędniejszych robót na tej przestrzeni, dla usunięcia głównych przeszkód odpływu wody;

2. modyfikacji profilu podłużnego projektu.

Stosownie do tej decyzji poleciliśmy rozporządzeniem z dnia 21 stycznia 1890 l. 49.717 inżynierowi biura melioracyjnego Józefowi Jankowskiemu przeprowadzić w ciągu roku 1890 wskazane przez Ministerstwo rolnictwa zdjęcia dodatkowe, oraz uzupełnione po myśli uwag tego Ministerstwa projekt przedłożyć ponownie Wydziałowi krajowemu.

Z uwagi, że z powodu zaleconego przez Ministerstwo rolnictwa rozszerzenia projektu kosztów regulacji Bugu prawdopodobnie o tyle się podniosą, iż zrealizowanie całego przedsięwzięcia mogłoby natrafić na trudności finansowe, poleciliśmy zarazem temu inżynierowi, ażeby przy tych uzupełniających zdjęciach zbadał teren zabagniony po obu brzegach rzeki Bugu i je-

żeli zajdzie tego potrzeba — wykonał zdjęcia dopływów Bugu celem osuszenia przyległych bagnisk, następnie zaś plany korekcyi tych dopływów dołączył do projektu regulacyi Bugu. Przez włączenie bowiem korekcyi dopływów do projektu regulacyi Bugu może się okęg konkurencyjny znacznie powiększyć, a tem samem całe przedsiębiorstwo zyskać na rentowności, tak iż nawet wskazane przez Ministerstwo rolnictwa rozszerzenie projektu nie wpłynęłoby na względne obciążenie gruntów interesowanych.

Ponieważ w ścisłym związku z projektem regulacyi Bugu pozostaje projekt regulacyi Pełtwi, przy projekcie zaś regulacyi Bugu nie reflektowano na zwiększony przyływ wody Pełtwi, jaki niewątpliwie po wykonaniu regulacyi tej ostatniej rzeki nastąpi, przeto poleciliśmy równocześnie projektantom regulacyi Bugu i Pełtwi, inżynierom Jankowskiemu i Blauthowi, ażeby wspólnie z inżynierami biura melioracyjnego Kędziorem i Sikorskim przystąpili do ponownego obliczenia i ustalenia normalnych przekrojów poprzecznych tak dla Bugu jak i dla Pełtwi.

Alegat 7.

Na podstawie przedłożonego przez tych inżynierów a tu załączonego % sprawozdania technicznego zarządziliśmy też przeprowadzenie uzupełniających studyów dla regulacyi Pełtwi i poleciliśmy inżynierowi Blauthowi przystąpić do ułożenia ostatecznego projektu dla regulacyi Pełtwi, któraby zarazem umożliwiła wykonanie nawodnienia w obrębie powiatu lwowskiego.

Wobec tego stanu rzeczy jest więc uzasadniona nadzieja, że projekty tych dwu ważnych i przez Wysoki Sejm tylekrotnie Wydziałowi krajowemu przypominanych melioracyj w północno-wschodniej części kraju, do roku 1892 będą wykończone.

Petycyę Wydziału powiatowego we Lwowie, tudzież gmin Biłka królewska, Zuchorzycę, Lwów, Krzywezyce, Sroki i Zamarynow powiatu lwowskiego i gminy Polonice powiatu Przemyślańskiego o zawiazanie lokalnej spółki wodnej dla regulacyi Pełtwi w powiecie lwowskim, względnie o przyspieszenie regulacyi Pełtwi.

Uchwałą z d. 26 listopada 1889 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia te petycyę wraz ze sprawozdaniem komisji gospodarstwa krajowego, która się oświadczyła przeciw lokalnej regulacyi górnej przestrzeni Pełtwi ze szkodą dla adjacentów dolnej partyi.

W wykonaniu tej uchwały zawiadomiliśmy strony interesowane rozporządzeniem z d. 21 stycznia 1890 l. 55.232 za pośrednictwem Wydziałów powiatowych we Lwowie i w Przemyślanach o obecnym stanie sprawy regulacyi Pełtwi i o wydanem przez Wydział krajowy rozporządzeniu co do wypracowania ostatecznego projektu regulacyjnego z uwzględnieniem możliwości nawodnienia w obrębie powiatu lwowskiego.

Petycyę Wydziału powiatowego w Żywcu o przyspieszenie regulacyi Soły z dopływami.

Uchwałą z 16. listopada 1889 odstąpił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do zbadania i urzędowania petycyę l. s. 706 Wydziału powiatowego w Żywcu o przyspieszenie regulacyi Soły i dopływów.

Z uwagi, że ta regulacya stanowi część wypracowanego przez Rząd kosztem państwa i kraju generalnego projektu regulacyi rzek podkarpackich, którego zrealizowania dotychczas kraj daremnie wyczekuje, udzieliliśmy tę petycyę odezwą z d. 31. stycznia 1890 l. 3.237

c. k. Namiestnictwu z prośbą o przedstawienie takowej JE. p. Ministrowi rolnictwa celem poparcia i przyspieszenia tej ważnej dla kraju akcji regulacyjnej.

Odezwą z d. 3. czerwca 1890 l. 27.028 zażądało c. k. Namiestnictwo wskutek reskryptu Wys. c. k. Ministerstwa rolnictwa z d. 7. kwietnia 1890 l. 4.936 od Wydziału krajowego objawienia zdania, czy uważa rzekę Sołę jako taką, która ze względu na wyrządzane szkody wymaga przed wszystkimi innymi całkowitej regulacji, lub czy nie zachodzi raczej naglejsza potrzeba regulacji pierwszej rzek innych. Przy tem nadmienilo to Ministerstwo, że jak dla regulacji Łomnicy, tak i dla Soły mogłaby ewentualnie być przyznana subwencya z państwowego funduszu melioracyjnego tylko według §§ 4 i 6 ustawy z 30. czerwca 1884 Dz. p. p. Nr. 116, nie zaś na podstawie osobnej ustawy państwowej. W odpowiedzi na powyższą odezwę oznajmiliśmy pismem z d. 6. września 1890 l. 24.166 c. k. Namiestnictwu, że Wydział krajowy uważa regulacją rzeki Soły o tyle za nagłą, ile że dotychczas nie podejmowano na tej rzece żadnych lokalnych regulacji przy pomocy państwa i kraju, jak to ma miejsce na innych dopływach karpackich Wisły, a przytem intensywna kultura i wysoka wartość gruntów w najdalej na zachód położonych powiatach kraju wymagają rychłego zabezpieczenia brzegów.

W każdym jednak razie Wydział krajowy uważać musi za naglejszą regulację górnego Dniestru między Rozwadowem a Żurawnem, któraby umożliwiła meliorację bagien nadniestrzańskich, o co już Wysoki Sejm w kilkakrotnych rezolucjach u Rządu się upominał.

Co do dalszej wzmianki Wys. Ministerstwa rolnictwa, wedle której dla regulacji Soły, podobnie jak dla Łomnicy, mogłaby być przyznana subwencya tylko z państwowego funduszu melioracyjnego, zauważyliśmy, że na przeprowadzenie regulacji rzek karpackich w ramach państwowej ustawy melioracyjnej nie zezwala wysokość funduszu melioracyjnego, natomiast ustęp drugi § 1. tej ustawy zastosowany dosyć często do regulacji rzek alpejskich normuje inny sposób subwencyonowania tych regulacji.

Petycja
gminy Brzą-
czowice po-
wiatu myśle-
nickiego o
subwencję
na regulację
Raby.

W myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 30. października 1889 w przedmiocie pomocy krajowej dla okolic dotkniętych nieurodzajem, przydzieloną została Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycja l. s. 1253 Zwierzchności gminnej w Brzączowicach, powiatu myślenickiego o subwencję na regulację rzeki Raby.

Ponieważ rozporządzeniem Wydziału krajowego z d. 29. listopada 1889 l. 52928 przyznana została powiatowi myślenickiemu z funduszków zapomogowych oprócz pożyczki 12.000 zł., także subwencya w kwocie 1.000 zł., która w części miała być obróconą na roboty publiczne, przeto rozporządzeniem z d. 10. grudnia 1889 l. 50578 odstąpiliśmy powyższą petycję Wydziałowi powiatowemu w Myślenicach do możliwego uwzględnienia w porozumieniu z c. k. Starostwem. Wedle sprawozdania tego Wydziału powiatowego z d. 15. lutego 1890 l. 5906 nie została jednak rzeczona petycja uwzględnioną, gdyż zapomoga obróconą została na zakupno paszy dla bydła, a pożyczka na naprawę dróg gminnych.

Petycja
Wydziału
powiatowego
w Nowym
Targu o re-
gulację rze-
ki Czarnego
Dunajca.

Uchwałą z d. 16. listopada 1889 odstąpił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycję l. s. 739 Wydziału powiatowego w Nowym Targu o przyspieszenie regulacji rzeki Czarnego Dunajca, oraz zabudowania potoków górskich, do niego wpadających.

W przedmiocie tym mieliśmy już zaszczyt zdać sprawę Wysokiemu Sejmowi w przedłożeniu melioracyjnem z d. 22. listopada 1887 l. 55668 (pag. 24), gdzie uznaliśmy potrzebę regulacji Czarnego Dunajca i zabudowania tatrzańskich potoków, o ile takowe nie są objęte rządowym projektem generalnym regulacji 14 rzek karpackich.

Zgodnie z tem sprawozdaniem, przyjętem przez Wysoki Sejm do zatwierdzającej wiadomości, zawiadomiliśmy też Wydział powiatowy nowotarski rozporządzeniem z d. 31. stycznia 1890 l. 3267, że wykonanie potrzebnych studyów przygotowawczych i wypracowanie pro-

jektu technicznego dla rzeczonyj regulacyi wówczas będzie zarządzonem, skoro krajowe biuro melioracyjne wykończy projekty dla zabezpieczenia Powiśla od powodzi, co prawdopodobnie dopiero w r. 1891 nastąpi.

Petycja
gmin i ob-
szarów dwor-
skich Jano-
wice i Wró-
błowice o re-
gulację Lu-
binki i po-
toku Siemie-
chowskiego.

Uchwałą z d. 16. listopada 1889 odstąpił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do zbadania i urzędowania petycyje gmin i obszarów dworskich Janowice i Wróblowice o regulację, względnie zabudowanie Lubinki i Brzozówki (potoku Siemiechowskiego).

Wskutek tej uchwały zażądaliśmy rozporządzeniem z d. 31. stycznia 1890 l. 3240 od Wydziału powiatowego w Tarnowie wyjaśnienia co do obszaru interesowanych gruntów tak włościańskich jak i dworskich, wysokości szkód, zrządzonych wylewem lub zasypywaniem gruntów żwirem, oraz potrzeby zabudowania źródlowisk tych potoków.

Wedle relacyi wymienionego Wydziału powiatowego z d. 17. marca 1889 l. 388 wynosi obszar gruntów interesowanych w zamierzonej regulacyi zaledwie 138⁷ hektarów (240⁹ morgów) na trzech obszarach dworskich (Janowice, Wróblowice i Olszyny), jednorazowa szkoda, powstała w skutek wylewu Dunajca, przedstawia sumę około 2.800 zł. w. a., potok Brzozówka (Siemiechowski) nie potrzebuje wcale regulacyi, źródlowiska zaś tak Lubinki jak i Brzozówki nie wymagają zabudowania.

Wobec tej opinii reprezentacyi powiatowej, tudzież ze względu, że obszar interesowanych gruntów nie dosięga powierzchni 200 hektarów w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 27. września 1882, Wydział krajowy nie mógł zarządzić zdjęcia i wypracowania projektu regulacyjnego na koszt funduszu krajowego, o czem też zawiadomione zostały strony interesowane.

Petycja
Adama Jor-
dana o przy-
znanie dru-
giej raty sub-
wencyi kra-
jowej na re-
gulację Du-
najca pod
Szczepano-
wicami

Na posiedzeniu z d. 25. listopada 1889 powziął Wysoki Sejm w rozprawie nad Rubr. XIII. wydatków preliminarza fund. kraj. na rok 1890 następną uchwałę:

„Petycja p. Adama Jordana o asygnowanie drugiej raty na regulację Dunajca pod Szczepanowicami została załatwioną powyżej w pozycyi 154 lit. K.“

O tej uchwale, którą przyzwoloną została 2 rata zasiłku krajowego na regulację Dunajca pod Błoniem, Łukanowicami i Szczepanowicami w kwocie 3.211 zł. zawiadomiliśmy p. Jordana dekretem z d. 23. grudnia 1889 l. 56.655.

Petycja
gminy Głó-
w o przeklasy-
fikowanie
gruntów i ob-
wałowanie
lewego brze-
gu Dunajca.

Uchwałą z dnia 26 listopada 1886 l. 951 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia tę petycyję wraz z odnośnem sprawozdaniem komisji gospodarstwa krajowego, którego końcowy wniosek zalecił Wydziałowi krajowemu rozpoczęcie już w roku przyszłym (1890) wykonanie części lewego wału Dunajca od Głowa do Bobrownik.

W sprawie tej powziął już był Wydział krajowy na prośbę właścicieli gruntów nadbrzeżnych w roku 1886 decyzją, polecając inżynierowi biura melior. Tadeuszowi Sikorskiemu rozp. z d. 31. grudnia 1886 l. 59.243 przeprowadzenie zdjęć dla obwałowania lewego brzegu Dunajca między Biskupicami radłowskiemi a Wielką wsią, które to studia miały być wykonane po ukończeniu pomiarów dla regulacyi Uszwicy. Gdy jednak zdjęcia dla regulacyi Uszwicy jeszcze dotychczas nie zostały ukończone a komisya gospodarstwa krajowego zwróciła uwagę na nagłą potrzebę zabezpieczenia przed powodzią lewego brzegu Dunajca, poleciliśmy wymienionemu inżynierowi rozp. z d. 23. grudnia 1889 l. 56.208, ażeby bez względu na postępek zdjęć dla regulacyi Uszwicy przystąpił z wiosną r. 1890 do przeprowadzenia pomiarów dla wzmiankowanego obwałowania, następnie zaś w ciągu zimy r. 1890/1 zajął się wypracowaniem projektu technicznego i kosztorysu.

O zarządzeniu powyższem zawiadomiliśmy równocześnie interesowaną gminę za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Tarnowie z tem nadmienieniem, że poruszona w petycji sprawa katastru i podatku gruntowego nie należy do kompetencji Wydziału krajowego.

Petycja Antoniego Lisowieckiego właściciela dóbr Niegłowic i Brzyścia o subwencję na regulację Wisłoki i Ropy

Uchwałą z dnia 14. listopada 1889 l. S. 1404 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia między innemi petycją Antoniego Lisowieckiego właściciela dóbr Niegłowic i Brzyścia w powiecie jasielskim o subwencję na wykonanie robót regulacyjnych na rzekach Wisłocie i Ropie.

Gdy zamierzone przez Lisowieckiego roboty należą do tej kategorii budowli wodnych na rzekach niespławnych, które bywają subwencyonowane z funduszu państwowego i krajowego w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z d. 6. października 1882, przedłożyliśmy odezwą z dnia 23. grudnia 1889 l. 52185 tę petycję wraz z projektem technicznym i kosztorysem c. k. Namiestnictwu z prośbą o zdanie użyteczności tych robót za pośrednictwem c. k. Starostwa w Jaśle i o zawiadomienie Wydziału krajowego czy c. k. Namiestnictwo skłonem będzie do przyznania subwencji z państwowego funduszu budowli wodnych.

Odezwą z dnia 14. lutego 1890 l. 785 oświadczyło c. k. Namiestnictwo gotowość wzięcia pod rozwagę przyznania subwencji na te roboty z funduszy państwowych, zażądało jednak zmiany projektu technicznego, którą też rozp. z d. 8. kwietnia 1890 l. 8 242 zarządziliśmy za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Jaśle.

Wedle relacji tego Wydziału powiatowego z d. 17. września 1890 l. 2739 przerobiony projekt przedłożyło już c. k. Starostwo w Jaśle bezpośrednio c. k. Namiestnictwu sprawozdaniem z d. 15. września 1890 l. 13622; ostateczna zatem decyzja w sprawie tej lokalnej regulacji prawdopodobnie niebawem zapadnie.

Petycja gminy i obszaru dworskiego Przeczyca powiatu pilźnieńskiego o zabezpieczenie brzegów rzeki Wisłoki

Uchwałą z dnia 16. listopada 1889 odstąpił Wysoki Sejm petycją l. s. 259. gminy i obszaru dworskiego Przeczyca powiatu pilźnieńskiego o zabezpieczenie brzegów rzeki Wisłoki Wydziałowi krajowemu do zbadania i urzędowania. Gdy w powiecie pilźnieńskim wykonany już został cały szereg budowli ochronnych na rzece Wisłocie na podstawie uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 6. października 1882, odnieśliśmy się odezwą z dnia 31. stycznia 1890 l. 3.233 do c. k. Namiestnictwa o zarządzenie zbadania sprawy, ewentualnie wygotowanie projektu technicznego celem przeprowadzenia potrzebnych robót ochronnych przy pomocy państwa i kraju.

Wedle odezwy c. k. Namiestnictwa z dnia 22. września 1890 l. 62 506, zarządzone już zostało przez c. k. Namiestnictwo sporządzenie odnośnego projektu za pośrednictwem c. k. Starostwa w Tarnowie, a decyzja władz krajowych w sprawie subwencyonowania potrzebnych budowli ochronnych prawdopodobnie niebawem będzie powzięta.

O tych zarządzeniach zawiadomiliśmy Wydział powiatowy w Pilźnie rozp. z dnia 31. stycznia 1890 l. 3.233 i z dnia 5. października 1890 l. 42 074.

Petycja gminy Szczepańcowy o subwencję na regulację Jasiółki

Uchwałą z dnia 26. listopada 1889 l. s. 745. przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycją gminy Szczepańcowy o subwencję na wybudowanie tam na rzece Jasiółce, a względnie o uregulowanie tej rzeki wraz ze sprawozdaniem komisji gospodarstwa krajowego.

Stosownie do przychylniej opinii komisji gospodarstwa krajowego udaliśmy się odezwą z dnia 23. grudnia 1889 l. 56.213 do c. k. Namiestnictwa z prośbą o zarządzenie zbadania stanu rzeki Jasiółki w gminach Szczepańcowa i Machnówka ewentualnie przeprowadzenia potrzebnych zdjęć i wypracowania projektu, oraz o przyznanie 33 $\frac{1}{3}$ % -wego zasiłku z c. k. skarbu państwa na wykonanie budowli ochronnych, przyczem oświadczyliśmy gotowość wyjednanania u Wysokiego Sejmu kredytu po myśli uchwały z dnia 6. października 1882. Odezwą z dnia 25. marca r. b. l. 5.574 zawiadomiło nas jednak c. k. Namiestnictwo, że fundusz budowli wo-

dnych może się przyczynić do lokalnych regulacji tylko tych rzek, których układ wykonywanie spławu dopuszcza. Gdy zaś Jasiółka cechy tej nie posiada c. k. Namiestnictwo nie jest w możności przyczynienia się ze skarbu państwa do kosztów zabezpieczenia jej brzegów.

O tych bezskutecznych krokach Wydziału krajowego zawiadomiliśmy Wydział powiatowy w Krośnie rozp. z dnia 23. grudnia 1889 l. 56 213 i z dnia 8. kwietnia r. b. l. 13 390 z poleceniem zakomunikowania odmownej odpowiedzi c. k. Namiestnictwa stronom interesowanym.

Petycja spółki wodnej Chorzelowskiej o subwencję na wykończenie kanałów osuszających celem dostarczenia zarobku ludności.

W myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 30. października 1889 przekazaną została Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycja l. s. 1071 Wydziału spółki wodnej dla regulacji odpływu wód między Wisłoką a drogą krajową Dębicko-Tarnobrzeską o przyznanie subwencji bezzwrotnej i pożyczki bezprocentowej z funduszków zapomogowych na wykończenie kanałów celem dostarczenia zarobku ludności dotkniętej nieurodzajem.

Przyznając w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem z publicznych funduszków zapomogowych subwencję bezzwrotną dla powiatu Mieleckiego w kwocie 9.000 zł. zaleciliśmy w uwzględnieniu powyższej petycji Wydziałowi powiatowemu w Mielcu rozp. z dnia 29. listopada 1889 l. 52.928 użyć tej kwoty, o ile takowa nie byłaby obróconą na bezzwrotne zapomogi dla ludności potrzebującej natychmiastowej pomocy, na roboty publiczne przy wykończeniu kanałów wymienionej spółki wodnej.

Niezałatwienie sprawozdanie komisji gospodarstwa krajowego o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie udzielenia gminie Czajkowa powiatu mieleckiego bezzwrotnego zasiłku na pokrycie datków konkurencyjnych do funduszu regulacyjnego Krzemienicy i Babulówki z dopływami w r. 1884 na regulację tego samego potoku Krzemienicy (Babulówki), a komisja gospodarstwa krajowego w sprawozdaniu swem przedstawiła Wys. Sejmowi wniosek na udzielenie tej gminie zasiłku 500 zł. na częściowe pokrycie datku konkurencyjnego, postanowił Wydział krajowy zgodnie z wnioskiem komisji, tudzież po myśli uchwały Wysokiego Sejmu z d. 23. stycznia 1886 l. S. 1268, powziętej w sprawie użycia reszty zapomóg powodziowych:

Uchwałą z d. 26. listopada 1889 l. S. 1384. przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia sprawozdanie komisji gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie udzielenia gminie Czajkowa powiatu mieleckiego bezzwrotnego zasiłku na pokrycie datków konkurencyjnych do funduszu regulacyjnego Krzemienicy i Babulówki z dopływami w kwocie 500 zł. w a.

Z uwagi, że gminie Czajkowa powyższy zasiłek przyznanym już został po powodzi w r. 1884 na regulację tego samego potoku Krzemienicy (Babulówki), a komisja gospodarstwa krajowego w sprawozdaniu swem przedstawiła Wys. Sejmowi wniosek na udzielenie tej gminie zasiłku 500 zł. na częściowe pokrycie datku konkurencyjnego, postanowił Wydział krajowy zgodnie z wnioskiem komisji, tudzież po myśli uchwały Wysokiego Sejmu z d. 23. stycznia 1886 l. S. 1268, powziętej w sprawie użycia reszty zapomóg powodziowych:

1) przyznać gminie Czajkowa z pozostałości funduszu zapomogowego dla powodzi zasilek w kwocie 500 zł. a. w. na pokrycie datku konkurencyjnego do funduszu regulacyjnego Krzemienicy (Babulówki);

2) wypłacić ten zasiłek do funduszu regulacyjnego Krzemienicy, skoro spółka wodna zostanie zawiązaną i wysokość datku konkurencyjnego gminy Czajkowa będzie oznaczoną.

O postanowieniu tem zawiadomiliśmy rozp. z d. 23. grudnia 1889 l. 54854 Wydział pow. w Mielcu.

Petycja gminy Nowosielec o zaniechanie osuszenia bagien niskich.

Uchwałą z dnia 26. listopada 1889 l. s. 216 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycję gminy Nowosielec o zaniechanie osuszenia bagien niskich w obrębie tejże gminy wraz z zamieszczonem na niej sprawozdaniem komisji gospodarstwa krajowego.

Wskutek tej petycji zawiadomiliśmy interesowaną gminę rozp. z dnia 23. grudnia 1889 l. 56.211 za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Nisku, że wobec obowiązującej ustawy z dnia 1. lipca 1886 Dz. u. i rozp. kraj. nr. 63 uwzględnienie prośby gminy jest niemożliwe.

Petycja
gmin Wró-
blik szlache-
cki, Ladin,
Posada dol-
na, Ryma-
nów, Posada
górną i De-
szno o zapo-
mogę na regu-
lację rze-
ki Tabo.

W myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 30. października 1889 w przedmocie pomocy krajowej dla okolic dotkniętych nieurodzajem przekazaną została Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycja l. s. 1.017 wymienionych obok sześciu gmin powiatu sanockiego o subwencyę z funduszków zapomogowych na regulację rzeki Tabo.

Petycyę tę odstąpiliśmy rozp. z dnia 10. grudnia 1889 l. 49.070 Wydziałowi powiatowemu w Sanoku do uwzględnienia w porozumieniu z c. k. Starostwem przy zarządzeniu robót publicznych dla dostarczenia zarobku ludności dotkniętej niedostatkiem, z poleceniem zawiadomienia Wydziału krajowego o wydanych w tej sprawie zarządzeniach.

Szczegółowego sprawozdania na powyższe rozporządzenie nie nadesłał jednak dotychczas wymieniony Wydział powiatowy.

Petycja
siedmiu
gmin powia-
tu sanockie-
go o subwen-
cyę z fundu-
szów zapo-
mogowych
na regulację
potoku Sa-
noczka.

W myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 30. października 1889 w przedmocie pomocy krajowej dla okolic dotkniętych nieurodzajem przydzieloną została Wydziałowi krajowemu do załatwienia między innemi petycja siedmiu gmin powiatu sanockiego o subwencyę z funduszków zapomogowych na regulację potoku Sanoczka.

Gdy rozporządzeniem Wydziału krajowego z dnia 29. listopada 1889 l. 52.928 przyznana została powiatowi sanockiemu z publicznych funduszków zapomogowych oprócz pożyczki 12.000 zł. także subwencya bezzwrotna w kwocie 5.000 zł., której część miała być obróconą na roboty publiczne, odstąpiliśmy rzeczoną petycyę rozp. z dnia 10. grudnia 1889 l. 49.378 Wydziałowi powiatowemu w Sanoku do możliwego uwzględnienia w porozumieniu z c. k. Starostwem przy zarządzeniu robót publicznych.

Sprawozdaniem z dnia 28. sierpnia 1890 l. 2.243 doniósł nam jednak Wydział powiatowy w Sanoku, iż nie widział potrzeby użycia funduszków zapomogowych na regulację Sanoczka, gdyż ludność tej okolicy znalazła zarobek przy budowie drogi Sanok-Bukowsko.

Petycja
Iwana Bory-
sa gospodar-
za w Wiet-
linie o bez-
procentową
pożyczkę na
pokrycie ko-
szków spo-
wodowanych
ubezpiecze-
niem brzegu
rzeki Sanu.

Uchwałą z dnia 14. listopada 1889 l. s. 1.446 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu między innemi tę petycyę do załatwienia.

Jakkolwiek Wysoki Sejm na podobne cele nie wyznaczył w budżecie krajowym na rok bieżący żadnej dotacyi, to jednak z uwagi, że na wykonane już poprzednio budowle wodne przyznawał Wysoki Sejm zapomogi tytułem zwrotu częściowych kosztów budowy, tudzież ze względu na wyjątkowy wypadek w naszym kraju, iż jeden włościanin miał poświęcić znaczny kapitał 4.000 zł. na zabezpieczenie od zerwania gruntów własnych i całej gminy, odnieśliśmy się odezwą z dnia 11. kwietnia r. b. l. 55.078 do c. k. Namiestnictwa o udzielenie Wydziałowi krajowemu wyjaśnienia, w jakich rozmiarach, jakim kosztem i z jakim skutkiem wykonane zostały przez Borysa budowle ochronne na Sanie pod Wietlinem, oraz jakim zasiłkiem przyczynił się c. k. fundusz budowli wodnych do pokrycia kosztów, celem przedstawienia w tej sprawie Wysokiemu Sejmowi odpowiedniego wniosku.

Na tę odezwę jednak, zarówno jak i na ponowne przypomnienie sprawy w piśmie z dnia 23. sierpnia r. b. l. 23.530 nie nadeszła dotychczas żadna odpowiedź.

Petycja
gminy i ob-
szaru dwor-
skiego w
Ostrowie o
subwencyę
na regulację
i oczyszcze-
nie koryta
potoku Łęgu.

Uchwałą z dnia 26. listopada 1889. l. s. 1.262 przekazał Wysoki Sejm między innemi tę petycyę Wydziałowi krajowemu do załatwienia.

Ponieważ stosunki wodne tego potoku nie były znane Wydziałowi krajowemu, zatem rozp. z dnia 11. kwietnia r. b. odniósł się Wydział krajowy do reprezentacji powiatu jarosławskiego o zbadanie następujących szczegółów:

1. o ile regulacja potoku Łęgu dla ochrony gruntów nadbrzeżnych jest potrzebną, a w szczególności, czy potok ten wyrządza szkody przez zalew, obrywanie brzegów, lub zabagnienie;

2. jak wielki jest obszar zalewanych gruntów, jakiego rodzaju jest kultura na tych gruntach i jak często wylewy się powtarzają;

3. jak wysokie są szkody wyrządzone jednorazowym wylewem;

4. jaka powierzchnia terenu inundacyjnego należy do obszaru dworskiego, a jaka do właścicieli mniejszych.

Relacją z dnia 20. czerwca r. b. l. 2.432 doniósł nam Wydział powiatowy w Jarosławiu, że regulacja potoku Łęgu jest bardzo bardzo potrzebną dla ochrony 260 morgów (z tego 115 morgów gruntów ornych, 70 morgów łąk i 75 morgów pastwisk) w gminach Ostrów i Tuczepy od zalewu, który wyrządza jednorazowo 10 do 12 tysięcy szkody w plonach, a często podrywa także obiekty nr. 118, 119 i 120 na gościńcu państwowym.

Ze względu na tę opinię Wydziału powiatowego zamierzamy też zarządzić wypracowanie projektu technicznego na regulację wymienionego potoku, oraz wyjednać zasiłek z państwowej dotacji melioracyjnej, co jednak z powodu zaangażowania krajowych sił technicznych przy innych robotach nastąpić może dopiero z wiesną r. 1891.

Uchwała
w sprawie
regulacji
górnego
Dniestru.

W załatwieniu sprawozdania komisji gospodarstwa krajowego o czynnościach Wydziału krajowego w sprawach melioracyjnych powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 26. listopada 1889 między innemi następującą uchwałę:

„Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem wzywa c. k. Rząd, aby celem umożliwienia wykonania pierwszorzędnej w kraju melioracji bagien nadniestrzańskich przedłożył jak najrychlej Wysokiej Radzie państwa do konstytucyjnego załatwienia projekt ustawy o regulacji Dniestru między Rozwadowem, a Żurawnem, przyznający na ten cel bezwrotny zasiłek ze skarbu państwa w wysokości 60% preliminarzowanych kosztów“.

Na powyższą rezolucję, którą zarazem załatwionym został merytorycznie wniosek posła Skałkowskiego w tym samym przedmiocie, nie otrzymał Wydział krajowy ostatecznej decyzji c. k. Rządu.

Petycja
Adolfa Gro-
chowalskiego
o zwrot ko-
szków stu-
dyów kanału
między Sa-
nem a Dnie-
stem.

Wskutek tej petycji odstąpionej wraz z odnośnem sprawozdaniem komisji petycyjnej uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 26. listopada 1889. l. s. 376 Wydziałowi krajowemu, zwa- domiliśmy dekretem z dnia 23. grudnia 1889 l. 56.214 petenta, że Wysoki Sejm petycji tej nie załatwił.

Petycja
gminy Sto-
janów o za-
pomogę na
osuszenie
łąk błotnis-
tych i trzę-
sawisk.

Uchwałą z d. 26. listopada 1889 L. s. 1.005 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia między innemi petycję gminy Stojanów o zapomogę na osuszenie łąk błotnistych i trzęsawisk wraz z odnośnem sprawozdaniem komisji gospodarstwa krajowego.

Ze względu na opinię komisji gospodarstwa krajowego, wedle której melioracya ta powinna być liczyć na subwencję z państwowej dotacji, przeznaczonej na popieranie drobnych melioracyj, zażądaliśmy rozp. z dn. 23. grudnia 1889 l. 56.206, od Wydziału powiatowego w Kamionce strumiłowej zbadania, czy gmina do wykonania zamierzonego osuszenia potrzebuje pomocy, oraz czy projektowana melioracya ma pewne znaczenie dla dobra publicznego.

Sprawozdaniem z dn. 11. marca 1890 l. 112 doniósł nam wymieniony Wydział powiatowy, że motywa przytoczone w petycji są prawdziwe i ze wszech miar na uwzględnienie zasługują, oraz że błota Stojanowskie ciągnące się w kierunku wschodnim przez gminy Tetewczyce, Peratyn, Sieńków i Wolica baryłowa, wymagają na całym obszarze zbadania.

W uwzględnieniu tych okoliczności zamierza też Wydział krajowy zarządzić zdjęcie i wypracowanie projektu osuszenia tych nadgranicznych bagien, co jednak wobec rozpoczętych już w innych okolicach kraju studyów przedwstępnych dopiero w roku 1891 może nastąpić.

Petycje
gmin Miel-
nicz, Du-
brawka i
Lachowice
zarzeczne o
zapomogę na
ubezpiecze-
nie brzegów
rzeki Świcy.

Uchwałami z 16. i 26. listopada 1889 odstąpił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycyje gmin Mielnicz, Dubrawka i Lachowice zarzeczne powiatu żydaczowskiego o zapomogę na zabezpieczenie brzegów Świcy.

Ponieważ już przed nadejściem tych petycyj tak Wydział powiatowy żydaczowski, jak i gminy interesowane w licznych podaniach domagały się natarczywie przeprowadzenia lokalnej regulacji Świcy pod Baliczami podróżnemi i zarzeczniemi, tudzież pod Lachowicami podróżnemi i zarzeczniemi zatem rozporządzeniem z dnia 29 listopada 1889 l. 49.038 polecił Wydział krajowy inżynierowi Jankowskiemu wykonać potrzebne zdjęcia i wypracować projekt regulacyjny przede wszystkim w tych czterech gminach; odezwą zaś z d. 11. kwietnia 1890 l. 55.240 odniósł się do c. k. Namiestnictwa o zarządzenie zdjęcia Świcy w gminach Dubrawka i Mielnicz. Sporządzony przez inżyniera Jankowskiego projekt obejmuje częściową regulację Świcy:

a) pod Sulatyczami kosztem	.	.	.	4.750 zł.
b) pod Lachowicami podróżnemi kosztem	.	.	.	4.700 „
c) pod Lachowicami zarzeczniemi kosztem	.	.	.	4.300 „

z czego $33\frac{1}{3}\%$ owy zasiłek postanowił Wydział krajowy ad a) przyznać z funduszu zapomogowego, ad b) i c) wstawić do preliminarza funduszu krajowego na rok 1891, odnosząc się równocześnie odezwą z d. 2. lipca 1890 l. 28.057 do c. k. Namiestnictwa o udzielenie na ten cel zapomóg z państwowego funduszu budowli wodnych w tej samej wysokości.

Lokalna regulacja Świcy pod Baliczami nie została objęta powyższym projektem biura melioracyjnego, gdyż na prośbę stron interesowanych i za interwencją Wydziału krajowego c. k. Namiestnictwo zarządziło wypracowanie projektu na zabezpieczenie brzegów Sukieli i Świcy pod Łanami sokołowskimi i Baliczami, wedle którego kosztu robót ochronnych pod Baliczami wynoszą 3.007 zł. 58 ct. w. a.

Na pokrycie tych kosztów przyznał też Wydział krajowy odezwą z 8. kwietnia 1890 l. 13 394 wystosowaną do c. k. Namiestnictwa zasiłek $33\frac{1}{3}\%$ -wy z krajowego funduszu zapomogowego.

Co do regulacji Świcy pod Dubrawką i Mielniczem mamy zaszczyt nadmienić, że zarządzenie tych robót musiałyby być odłożone do r. 1891, gdyż krajowe siły techniczne zajęte były przy innych studyach i budowlach a c. k. Namiestnictwo odezwą z 20. maja 1890 l. 34.046 oświadczyło wprawdzie gotowość przyczynienia się do kosztów budowli ochronnych na tej rzece $\frac{1}{3}$ -cią kosztów budowy i połową kosztów zarządu, jednakże równocześnie oznajmiło, że z powodu zajęcia swych sił technicznych nie może na razie zarządzić zdjęcia tej przestrzeni Świcy.

Petycja
gmin Balicze
zarzeczne i
podróżne o
pomoc dla
zabezpiecze-
nia brzegów
rzeki Świcy.

W myśl uchwały Wysokiego Sejmu z 30. października 1889 odstąpioną została Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycja L. s. 1.013 gmin Balicze zarzeczne i podróżne o pomoc dla zabezpieczenia brzegów rzeki Świcy od podrywania i powodzi.

Gdy sprawa udzielenia pomocy fachowej dla wypracowania projektu załatwioną już była poprzednio przez wydelegowanie inżyniera melioracyjnego na miejsce, odstąpiliśmy tę petycję rozporządzeniem z dnia 10. grudnia 1889 l. 49.072 Wydziałowi powiatowemu w Żydaczowie do uwzględnienia w porozumieniu z c. k. Starostwem przy rozdziale przyznanych dla tamtejszego powiatu funduszy zapomogowych.

Relacją z 29. sierpnia 1890 l. 1.695 zawiadomił nas jednak tenże Wydział powiatowy, iż gminy petycjonujące nie otrzymały żadnego wsparcia z funduszków zapomogowych na zabezpieczenie brzegów Świcy, gdyż przyznana zapomoga wystarczyła zaledwie na zakupno nasion i żywności.

Petycja
gminy Łany
sokołowskie
powiatu
stryjskiego
o subwencję
na regulację
Świcy i Su-
kieli.

Uchwałą z 16. listopada 1889 przekazał Wys. Sejm Wydziałowi krajowemu do zbadania i urzędowania petycję L. s. 263 gminy Łany sokołowskie o subwencję na regulację Świcy i Sukieli.

W sprawie tej odniósł się już był Wydział krajowy na prośbę ustną deputacji gminy Łany sokołowskie przed nadejściem powyższej petycji odezwą z dnia 14. października 1889 l. 44.941 do c. k. Namiestnictwa o wydanie stosownych zarządzeń w celu zbadania prośby gminy, jako też przeprowadzenia potrzebnych robót ubezpieczających, przyczem oświadczyliśmy gotowość przyznania z funduszu krajowego subwencji na wykonanie robót w wysokości zasiłku państwowego.

Odezwą z 24. marca 1890 l. 10.795 udzieliło nam c. k. Namiestnictwo operat techniczny na zabezpieczenie brzegów Sukieli i Świcy pod Łanami sokołowskimi i Baliczami, zapomocą przekopu i tam ochronnych, których łączny koszt wynosi 3.985 zł. 58 ct. w. a. Z kosztów tych pokryło c. k. Namiestnictwo $\frac{1}{3}$ część kosztów budowy i połowę kosztów zarządu w kwocie 1.356 zł. 12 ct. a Wydział krajowy odezwą z 8. kwietnia 1890 l. 13.394 pokrył taką samą kwotę (1.356 zł. 12 ct.) z krajowego funduszu zapomogowego. O wydanych w tym przedmiocie zarządzeniach zawiadomił Wydział krajowy interesowaną gminę rozporządzeniem z 31. stycznia 1890 l. 3.231 za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Stryju.

Uchwały w
sprawie re-
gulacji Świ-
cy i Bystrzy-
cy sołotwiń-
skiej, oraz
uchylenie
nieprawdō-
wości przy
spławie drze-
wa na tych
rzekach.

W załatwieniu sprawozdania komisji petycyjnej z petycji gmin Bohorodczany stare, Monastyrzany, Sołotwina i Żuraki w powiecie bohorodczańskim, tudzież gmin Tiapcze, Hoziejów i Podbereż w powiecie dolińskim w sprawie szkód zrządzanych im przez nadużycia w spławianiu drzewa rzekami, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z d. 19. listopada 1889 l. s. 888 następujące uchwały:

„1. Petycje wyż wymienione udziela się Wydziałowi krajowemu do zbadania przytoczonych w nich okoliczności i udzielenia interesowanej ludności fachowej rady i pomocy, a względnie także zasiłku na najpilniejsze ochronne budowle wodne z funduszu przeznaczonego na roboty publiczne z powodu tegorocznych klęsk rolniczych.

2. Wzywa się c. k. Rząd, ażeby zbadał przez własne organa, o ile zarządy dóbr baronów Liebiga w Sołotwinie i Poppera w Wygodzie, jako też inni koncesjonaryusze sztucznych spustów drzewa znaczniejszych rozmiarów zastosowują się do warunków udzielonych im koncesyj, tudzież do przepisów patentu lasowego z 3 grudnia 1852 Nr. 250 dz. u. p. tudzież krajowej ustawy wodnej z 14. marca 1875 Nr. 38 dz. u. i rozp. kraj. a w razie dostrzeżonych nieprawidłowości, żeby zarządził co należy dla ich usunięcia“.

O ile chodzi o wykonanie powyższej uchwały Wysokiego Sejmu co do rzeki Świcy, to już rozporządzeniem z 21. września 1889 l. 40.801 wydelegował Wydział krajowy na prośbę gmin Hoszów i Hoziejów stary inżyniera biura melioracyjnego Józefa Jankowskiego na miejsce celem zbadania sprawy i na podstawie załączonego % sprawozdania tego inżyniera z d. 26. września 1889 odniósł się odezwą z 27. września 1889 l. 41.579 do c. k. Namiestnictwa o jak najrychlejsze zarządzenie robót regulacyjnych i uchylenie nieprawidłowości przy spławie drzewa.

W załatwieniu tej odezwy zawiadomiło nas c. k. Namiestnictwo pismem z 15. grudnia 1889 l. 68.520, iż względem zastosowania spławu do ces. patentu z 30. grudnia 1852 dz.

Alegat 8.

u. p. Nr. 250 i do warunków koncesyi wydano 18. września 1889 l. 24.556 c. k. staroście w Dolinie stosowne polecenie a dalsze kroki są w toku.

Zarazem udzieliło nam c. k. Namiestnictwo projekt budowli ochronnych na rzece Świcy pod Kniaźołąką, Tiapczem i Hoszowem kosztem 3.700 zł. w. a. z tem nadmienieniem, że zarząd kolei państwowych wykonał poniżej mostów Nr. 147 i 148 na gościńcu rządowym a poniżej mostu kolejowego na rzece Świcy między Tiapczem a Hoszowem przekop oraz zamknięcie nowo utworzonego ramienia, przez co zwróconą została rzeka napowrót w jej dawniejsze koryto oraz, że budowę dalszych tam kobylicowych i 2 przekopów pod Hoszowem obliczonych na 4.390 zł. 94 ct. w. a. a służących przeważnie do zabezpieczenia gościńców i mostów zamierzono.

Na wykonanie zaprojektowanych na Swicy pod Kniaźołąką, Tiapczem i Hoszowem robót ochronnych przyznane zostały tak przez c. k. Namiestnictwo jak i Wydział krajowy z funduszków budowli wodnych bezzwrotne zasiłki po 1233 zł. 33 ct. w. a.

O zarządzeniach powyższych zawiadomiliśmy petycjonujące gminy za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Dolinie rozp. z 31. grudnia 1889 l. 58473.

W dalszem wykonaniu powyższych uchwał Wysokiego Sejmu odnoszących się do rzeki Bystrzycy sołotwińskiej udzieliliśmy petycje gmin Bohorodczany stare, Manasterczany Sołotwina i Żuraki odezwą z 17. stycznia 1890 l. 52938 c. k. Namiestnictwu z prośbą o zarządzenie uchylenia nieprawidłowości, praktykowanych przy spławie drzewa przez obszar dworski sołotwiński, oraz zbadania stanu Bystrzycy w wymienionych gminach, czyby po myśli tych uchwał Wysokiego Sejmu nie należało wykonać najpilniejszych budowli ochronnych przy 33 $\frac{1}{3}$ % udziale skarbu państwa i kraju w kosztach. O treści uchwały Wys. Sejmu i przytoczonej odezwy Wydziału krajowego zawiadomiliśmy interesowane gminy za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Bohorodczanach.

Sprawa ta a w szczególności ustalenie projektu regulacji rzeki Bystrzycy Sołotwińskiej w wymienionych 4 gminach będzie niebawem wedle odezwy c. k. Namiestnictwa z dnia 5. bm. l. 50261 po przeprowadzeniu rokowań ze stronami interesowanymi załatwioną.

Petycja gmin
Opryszow-
ce o regula-
cję Bystrzy-
cy.

Uchwałą z dnia 16. listopada 1889 odstąpił Wysoki Sejm petycję l. S. 472 gminy Opryszowce powiatu stanisławowskiego o zabezpieczenie brzegów Bystrzycy Wydziałowi krajowemu do zbadania i urzędowania.

W wykonaniu powyższej uchwały udzieliliśmy odezwą z dnia 31. stycznia 1890 l. 3238 tę petycję c. k. Namiestnictwu z prośbą o zbadanie sprawy za pośrednictwem oddziału technicznego c. k. Starostwa w Stanisławowie, a jeżeli się tego okaże potrzeba o zarządzenie wypracowania projektu i przeprowadzenie robót ochronnych na podstawie uchwały Wysokiego Sejmu. z d. 6. października 1882.

Pismem z dnia 22. września 1890 l. 62507 zawiadomiło nas c. k. Namiestnictwo, że po przeprowadzeniu rokowań z gminą Opryszowce względem przyczynienia się gminy do kosztów budowy poleciło c. k. Starostwu w Stanisławowie wypracowanie projektu na zabezpieczenie brzegów Bystrzycy, który to projekt w swoim czasie udzielonym będzie Wydziałowi krajowemu.

O tym stanie sprawy zawiadomiliśmy interesowaną gminę za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Stanisławowie rozporządzeniem z 31. stycznia r. b. l. 3238 i z dnia 5. października r. b. l. 42073.

Petycje gmin.
Jamnicy o za-
pomogę i do
regulację
rzeki Bystrzy-
cy.

Uchwałami z dnia 30. października i 26. listopada 1889 przydzielił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycje l. s. 906 i 908 gminy Jamnica powiatu stanisławowskiego o zapomogę z powodu kłęski nieurodzaju i o regulację Bystrzycy.

Ponieważ rozporządzeniem z dnia 29. listopada 1889 l. 52928 przyznaną została powiatowi stanisławowskiemu z funduszków publicznych na te cele pożyczka bezprocentowa w kwo-

cie 6000 zł. w. a. i zapomoga bezprocentowa w kwocie 5000 zł. w. a., zatem odstąpiliśmy te petycje rozporządzeniem z dnia 10. i 23. grudnia 1889 l. 48280 i 54868 Wydziałowi powiatowemu w Stanisławowie do możliwego uwzględnienia w porozumieniu z c. k. Starostwem przy rozdziale zapomóg i zarządzeniu robót publicznych.

Uchwałą z dnia 26. listopada 1889 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu Petyce Wydziału powiatowego w Nadwórnie o zarządzenie środków zaradczych do powstrzymania wdzierania się rzeki Bystrzycy do potoku Strymby i uchylenie niebezpieczeństwa powodzi oraz petycę l. S. 1443 gminy Nazawizów o zabezpieczenie brzegów Bystrzycy i powstrzymanie nieprawidłowego spławiania drzewa na tej rzece.

W sprawie zabezpieczenia prawego brzegu rzeki Bystrzycy nadwórniańskiej pod Nazawizowem poczynił już Wydział krajowy poprzednio stosowne zarządzenia w skutek sprawozdania Wydziału powiatowego w Nadwórnie z d. 31 sierpnia 1889 l. 907 a mianowicie:

1) rozporządzeniem z d. 5. września 1889 l. 38269 wydelegował inżyniera biura meloracyjnego Jankowskiego na koszt kraju do powiatu nadwórniańskiego dla zbadania stanu Bystrzycy, spowodowanego wylewem na d. 30. i 31. sierpnia 1889 i przedstawienia odpowiednich wniosków.

2) rozporządzeniem z dnia 17. września 1889 l. 39381. przekaż Wydziałowi powiatowemu na potrzebne roboty ochronne zapomogę w kwocie 300 zł w. a. i odniósł się równocześnie o udzielenie dalszej zapomogi ze skarbu państwa do c. k. Namiestnictwa, które też wedle odezw z dnia 13. października 1889 l. 66605 zaasygnowało na ręce c. k. Starostwa w Nadwórnie zasiłek w kwocie 300 zł. w. a.

Gdy jednak Wydział powiatowy w Nadwórnie sprawozdaniem z dn. 30. stycznia 1890 l. 123 podniósł, iż zarządzone ubezpieczenie prawego brzegu Bystrzycy pod Nazawizowem nie usunie grożącego niebezpieczeństwa, wdarcia się Bystrzycy do potoków Strymby i Worony udał się Wydział krajowy odezwą z dnia 11. lutego 1890 l. 6285 do c. k. Namiestnictwa o zarządzenie zbadania sprawy za pośrednictwem oddziału technicznego c. k. Starostwa w Nadwórnie wentuealnie sporządzenia projektu technicznego na dalsze roboty ochronne.

Wynik tego badania potwierdził obawę Wydziału powiatowego, wskutek czego zaprojektowało c. k. Namiestnictwo lokalną regulację Bystrzycy i przewalowanie nizin zapomocą podniesienia drogi pod Nazawizowem kosztem 4000 zł. w. a.

Część tych kosztów w kwocie 1200 zł. w. a. pokryło c. k. Prezydium Namiestnictwa reskryptem z dnia 3. kwietnia 1890 l. 3506 z funduszków zapomogowych, państwo nadwórniańskie oświadczyło gotowość przyczynienia się datkiem 427 zł. 78 ct. w. a. a resztę zaś w kwocie 2372 zł. 22 ct. przyjęto ze względu na ubóstwo stron interesowanych dotkniętych klęską powodzi po połowie na państwowy i krajowy fundusz wodny (Rub. XIII. poz. 163 ee) preliminarza funduszu krajowego na r. 1891.

W załatwieniu dalszego żądania zamieszczonego w petycji gminy Nazawizowa o powstrzymanie nieprawidłowego spławiania drzewa odniósł się Wydział krajowy odezwą z dnia 23. grudnia 1889 l. 55173 do c. k. Namiestnictwa o zarządzenie zbadania zażalań gminy, następnie zaś uchylenie dostrzeżonych nieprawidłowości po myśli cesarskiego patentu z d. 3. grudnia 1852 Dz. p. p. Nr. 250.

W odpowiedzi na tę odezwę tudzież wskutek petycji innych gmin położonych nad Bystrzycą nadwórniańską zawiadomiło nas c. k. Namiestnictwo pismem z dnia 10. marca 1890 L. 4.711, że lustracja przestrzeni spławnej na tej rzece, na której c. k. uprz. ogóln. austr zakład kredytowy ziemski w Wiedniu, jako właściciel dóbr nadwórniańskich spław drzewa wykonuje, została od Zielonej do Pniowa w miesiącu lutym b. r. przeprowadzoną i wykazała, iż pomienione przedsiębiorstwo spławu utrzymuje urządzenia swoje w ogóle w odpowiednim stanie i dokłada starań w celu ubezpieczenia nadbrzeżnych gruntów.

Co do tego przedsiębiorstwa wpłynęły wedle odezwy c. k. Namiestnictwa dopiero w sierpniu zeszłego roku po powodzi, która przybrała niezwykle rozmiary, zażalenia kilkunastu właścicieli nadbrzeżnych gruntów w gminie Zielonej o wynagrodzenie szkód wyrządzonych, które zostaną w toku instancji rozstrzygnięte.

Zarazem nadmienilo c. k. Namiestnictwo, że rozpoznanie zażeń podniesionych w petycyach na nieprawidłowy spław drzewa nastąpi przy sposobności rewizji przestrzeni spławnej Bystrzycy i jej dopływów, które c. k. Starostwo w Nadwórnio na mocy orzeczeń c. k. Namiestnictwa i wys. Ministerstwa rolnictwa przeprowadzić ma w celu zestawienia wykazu budowli ochronnych i regulacyjnych, jakie się okażą potrzebne dla ochrony brzegów przeciw szkodliwym skutkom spustu i spławu drzewa.

Petycje
gmin Prze-
róż, Ka-
mienna, Wo-
łosów i Fi-
tków o za-
bezpieczenie
brzegów By-
strzycy pod
Nazawizo-
wem i uchy-
lenie niepra-
widłowego
spławiania
drzewa.

Uchwałą z dnia 16. listopada 1889 odstąpił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu te petycje (L. s. 894, 1.002, 1.003 i 1.004) do zbadania i urzędowania.

Załatwienie obu części tych petycji nastąpiło przy wydaniu przedstawionych powyżej zarządzeń c. k. Namiestnictwa i Wydziału krajowego w sprawie regulacji Bystrzycy pod Nazawizowem i zbadania spławu drzewa, o czym gminy interesowane zawiadomił Wydział krajowy za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Nadwórnio rozporządzeniem z dnia 31. stycznia 1890 l. 3.236 i z dnia 25. marca 1890 l. 12.644.

Petycja
mieszkańców
miasta Koło-
myi dotknię-
tych powo-
dzą o zapo-
mogę i spo-
wodowanie
regulacji
Prutu.

Petycję tę przekazaną Wydziałowi krajowemu w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 30. października 1889 w przedmiocie pomocy krajowej dla okolic dotkniętych nieurodzajem, przesłaliśmy rozporządzeniem z dnia 23. grudnia 1889 l. 52.181 Wydziałowi powiatowemu w Kołomyi do możliwego uwzględnienia w porozumieniu z c. k. Starostwem przy rozdzielaniu zapomóg przyznanych powiatowi kołomyjskiemu rozporządzeniem z dnia 29. listopada 1889 l. 52.928 i zarządzenie robót publicznych z poleceniem zdania sprawy do końca czerwca 1890.

Sprawozdaniem z dnia 12. września 1890 l. 1.970 doniósł nam jednak Wydział powiatowy kołomyjski, że fundusze zapomogowe zostały na inny cel użyte, wskutek czego petycja mieszkańców miasta Kołomyi nie mogła być uwzględniona.

Petycja
gminy Kar-
łów o regu-
lację Prutu.

Uchwałą z dnia 16. listopada 1889 odstąpił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycję l. s. 1.021 gminy Karłów o regulację Prutu i ustalenie granic między gminami Karłowem a Uściem.

W wykonaniu tej uchwały zawezwaliśmy rozporządzeniem z dnia 31. stycznia 1890 l. 3.232 Wydział powiatowy w Śniatynie do zbadania szczegółów w tej petycji przytoczonych, oraz przedstawienia opinii, jakie niezbędnie roboty ochronne należałoby na rzece Prucie w wymienionej gminie przeprowadzić i czy te roboty mógłby powiat wykonać z przyznanego funduszu zapomogowego, lub też należałoby takowe traktować w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 6. października 1882 jako lokalną regulację niespławnej rzeki przy 33 1/3 % wym udziale państwa i kraju w kosztach.

Na to wezwanie nie nadesłał Wydział powiatowy śniatyński dotychczas żadnej odpowiedzi.

Petycja
gminy i
obszaru
dworskiego

Uchwałą z dnia 26. listopada 1889 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia między innymi petycję gminy i obszaru dworskiego Załucze nad Czeremoszem o uchylenie szkód zrządzonych przez spław drzewa na rzece Czeremoszu.

w Załączniku
nad Czere-
moszem
w sprawie
szkod zrzą-
dzonych
przez spław
drzewa na
rzece Czere-
moszu.

Gdy sprawa ta w myśl Cesarskiego patentu z dnia 3. grudnia 1852 D. u. p. Nr. 250 należy do zakresu działania władz politycznych, udzieliliśmy powyższą petycję odezwą z dnia 23. grudnia 1889 l. 55.179 c. k. Namiestnictwu z prośbą o wydanie odpowiednich zarządzeń stosownie do postanowień §§. 34., 40., 41. i 42. powołanego patentu.

Odezwą z dnia 10. marca 1890 l. 4.711 zawiadomiło nas c. k. Namiestnictwo, że sprawa ta zostanie w ciągu bieżącego roku rozpoznana, że względu bowiem na coraz częstsze tak do Wysokiego Sejmu, jak i c. k. Namiestnictwa wnoszone zażalenia gmin na nieprawidłowe spławianie drzewa przez koncesyonowanych przedsiębiorców spławu, zamierza c. k. Namiestnictwo zarządzić w roku bieżącym lustrację spustów i spławów drzewa w kraju się odbywających, a to dla przekonania się, o ile odnośne przedsiębiorstwa spławu warunkom koncesyi zadość czynią.

O tem postanowieniu c. k. Namiestnictwa zawiadomiliśmy strony interesowane za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Śniatynie rozporządzeniem z dnia 25. marca 1890 l. 12.644.

Niezałatwia-
ne sprawo-
zdanie komi-
syi prawni-
czej o wnio-
sku posła
Weigla w
przedmiocie
prowadzenia
ksiąg wod-
nych

Uchwałą z d. 26 listopada 1889 l. s. 1388 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi kraj. do załatwienia między innemi „Sprawozdanie komisji prawniczej o wniosku posła Weigla co do wezwania c. k. rządu, aby przestrzegano istniejące przepisy co do prowadzenia ksiąg wodnych u władz politycznych powiatowych w kraju“.

Gdy już niejednokrotnie doszło do wiadomości Wydziału kraj. że w wielu powiatach nie są jeszcze pozakładane księgi wodne w myśl rozporządzenia Ministerstwa rolnictwa z dnia 9. czerwca 1875 Dz. u. i rozp. kr. Nr. 70 ani też znaki wodne stosownie do przepisu §. 22. kraj. ust. wodnej nie są ustawione, wskutek czego interesa kultury krajowej częstokroć na tem cierpią, odnieśliśmy się odezwą z d. 11. kwietnia b. r. l. 54.855 do c. k. Namiestnictwa o wydanie zarządzenia, ażeby powiatowe władze polityczne zajęły się jak najrychlej założeniem ksiąg wodnych i unormowaniem stanów wód piętrzonych przez zakłady wodne.

W odpowiedzi na powyższą odezwę nadesłało nam c. k. Namiestnictwo pismem z d. 27. lipca b. r. L. 49.491 załączony ./ okólnik do wszystkich c. k. Starostw i Magistratów miasta Lwowa i Krakowa, który w zupełności czyni zadość proponowanej przez komisję prawniczą rezolucji w sprawie sprowadzenia ksiąg wodnych.

Biuro melio-
racyjne

W personalu kraj. biura melioracyjnego zaszła w ostatnim roku ta zmiana, iż dekretemi z d. 19. lipca 1889 l. 31.162, względnie z d. 8. kwietnia 1890 l. 13.567 powołał Wydział krajowy na praktykantów tego biura ukończonych słuchaczy wydziału inżynieryi z c. k. szkoły politechnicznej we Lwowie Jana Bochniaka i Aleksandra Wierzbickiego, dekretem zaś z d. 10. maja 1890 l. 19.201 uwolnił dotychczasowego pomocnika technicznego ekspozytury sanockiej Ignacego Morawieckiego na jego własną prośbę od służby.

Inżynierami asystentami biura melioracyjnego z płacą roczną 600 zł. z dodatkiem rocznym 200 zł. zamianował Wydział kraj. następujących 2 funkcyjaryuszy technicznych, którzy odbyli przeszło 1 rok służby próbnej i wykazali się obydwoma przepisanyymi egzaminami państwowymi na wydziale inżynieryi.

1. przydzielonego ekspozyturze krakowskiej inżyniera pomocnika Józefa Gryzieckiego dekretem z d. 23. grudnia 1889 l. 56.938.

2. praktykanta biura centralnego Jana Bochniaka dekretem z d. 26. września 1890 l. 36.661.

Ponieważ żądania o pomoc techniczną biura melioracyjnego nietylko do projektowania lecz także nadzoru wykonania melioracyj ze wschodniej części kraju coraz liczniej wpływają, a przeznaczony do tego rodzaju mniejszych robót jeden fachowy inżynier melioracyjny nie jest

w stanie wszystkim wymaganiom zadość uczynić, przeto zamierza Wydział krajowy już w najbliższych latach wysyłać od czasu do czasu zdolniejszych inżynierów-asystentów, którzy już odbyli praktykę przy krajowych przedsiębiorstwach melioracyjnych na fachowy kurs melioracyjny bądź to do Wiednia, bądź to do Pappelsdorf pod Bonn, gdzieby ci technicy nabyli potrzebnych wiadomości agronomicznych i zaznajomili się dokładnie z drenowaniem i nawodnieniem gruntów.

Sposób ten kształcenia personelu technicznego w dziale właściwych robót melioracyjnych praktykowanym jest z dobrym skutkiem przez węgierskie Ministerstwo rolnictwa i zastosowanym już był dwukrotnie przez Wydział krajowy również z odpowiednim skutkiem (inż. Hillbricht i Vetulani).

Ustanowie-
nie kontroli
nad czynno-
ściami komi-
syjnymi eks-
pozytur
biura melio-
racyjnego.

W rozprawie nad Rub. XIII. wydatków budżetu krajowego na rok 1890 wyraził poseł Zygmunt Kozłowski na posiedzeniu Wysokiego Sejmu z d. 25. listopada 1889 następujące cztery życzenia:

1. Ażeby stały nadzór nad ekspozyturami biura melioracyjnego oddano Wydziałom powiatowym mianowicie prezesom lub ich zastępcom, gdyż ekspozytury pozostawione same sobie zdala od władzy przełożonej, nie zawsze odpowiadają swemu zadaniu a rezultaty przez nich osiągnięte nie zawsze przedstawiają się dodatnio.

2. Ażeby zamiast dyet i kosztów podróży wyznaczyć dla inżynierów eksponowanych ryczałty albo przynajmniej partykularze były weryfikowane przez Wydziały powiatowe, prezesów lub zastępców, gdyż kontrola Wydziału krajowego ze Lwowa co do czasu na pojedyncze roboty użytego a ztąd nad dyetami i kosztami podróży jest niemożliwą i niedostateczną.

3. Ażeby inżynierowie eksponowani przeprowadzali roboty prywatne tylko za zezwoleniem Wydziału krajowego względnie Wydziałów powiatowych bez nszczerbku dla robót publicznych lub melioracyj prywatnych.

4. Ażeby w czasie wolnym od zajęć eksponowani inżynierowie melioracyjni oddani byli do dyspozycji Wydziałów powiatowych dla sporządzania planów technicznych i drogowych.

Ponieważ powyżej pod 1—3 przytoczone uwagi odnosiły się wyłącznie do ekspozytury biura melioracyjnego w „Sanoku“ zatem odpowiadając życzeniu tego szanownego posła przypominał Wydział krajowy rozp. z d. 21. lutego 1890 l. 55 915 personalowi tej ekspozytury obowiązujące postanowienia §. 9. instrukcyi wydanej dla biura melioracyjnego, wedle których *żadnemu urzędnikowi biura nie wolno przędsiębrać robót na własną rękę* oraz powierzył nadzór nad tą ekspozyturą prezesowi sanockiej Rady powiatowej względnie jego zastępcy o tyle, iż personal ekspozytury obowiązany jest odtąd wszystkie partykularze dyet i kosztów podróży przedkładać temu prezesowi do sprawdzania oraz o każdorazowej komisji z góry go zawiadomić

Jakkolwiek zaś dotychczas nie doszło do wiadomości Wydziału krajowego, ażeby ekspozytury biura melioracyjnego były kiedykolwiek wolne od prac melioracyjnych, gdyż przeciwnie tak okręgowe towarzystwo rolnicze jak i komitet centralnego towarzystwa rolniczego krakowskiego powiększenia personelu ekspozytur ciągle się domagają, to jednak czyniąc zadość czwartemu życzeniu posła Zygmunta Kozłowskiego, polecił Wydział krajowy równocześnie wszystkim ekspozyturom, ażeby funkcyonaryusze tychże w czasie wolnym od swych zajęć fachowych przy pracach melioracyjnych byli pomocnymi Wydziałom powiatowym przy robotach technicznych do czego jednak w każdym specjalnym wypadku potrzebnem jest zezwolenie Wydziału krajowego. O tem zarządzeniu zawiadomił Wydział krajowy reprezentacye powiatowe w Krakowie, Tarnowie i Sanoku.

Czynności biura melioracyjnego od 1. lipca 1889 do 30. czerwca 1890.

A. Wykonano, rozpoczęto lub kontynuowano zdjęcia niwelacyjne i pomiary hydrotechniczne w miejscowościach i na obszarach poniżej wyszczególnionych:

L. porządkowa	Nazwisko strony i miejscowości	regulacja wód		melioracje lokalne			Uwaga
		na długości w kilometrach	na obszarze w morgach	osuszenie rowami w morgach	drenowanie w morgach	nawodnienie w morgach	
1	Wydział krajowy, obwałowanie lewego brzegu Wisły od Krakowa w dół	—	—	—	—	—	rozpoczęto
2	Wydział krajowy, obwałowanie prawego brzegu Wisły od Podgórza do ujścia Raby	51.1	—	—	—	—	
	i lewy wał Raby	7.7	—	—	—	—	
3	Wydział krajowy, regulacja Drwinki	24.8	—	—	—	—	
4	Wydział krajowy, regulacja Uszwicy wały Uszwicy	14.4	24.975	—	—	—	
	wał nadwiślański	18.1	—	—	—	—	
		0.9	—	—	—	—	
4a	Wydział krajowy, obwałowanie lewego brzegu Dunajca	14.3	4.857	—	—	—	
5	Wydział krajowy, obwałowanie Wisły w powiecie dąbrowskim:						
	a) kanał Zyblikiewicza	8.9	—	—	—	—	
	b) zdjęcie terenu inundacyjnego Wisły	—	6.584	—	—	—	
6	Wydział krajowy, obwałowanie Wisły i Wisłoki w powiecie mieleckim:						
	a) niwelacja Wisły	16	—	—	—	—	
	b) „ Wisłoki	19.5	—	—	—	—	
	c) „ wałów Wisłoki	35.6	—	—	—	—	
	d) „ wałów Starego Brnia	20.6	—	—	—	—	
	e) „ terenu inundacyjnego	—	13.172	—	—	—	
7	Magistrat miasta Tarnowa, regulacja potoku Klikowskiego	7	—	—	—	—	
8	Wydział powiatowy kolbuszowski, regulacja potoku Łęg	27	—	—	—	—	
9	Wydział krajowy, regulacja Świcy pod Sulatyczami i Lachowicami podróżniami	7	—	—	—	—	
10	Wydział powiatowy w Nadwornie, regulacja Bystrzycy nadwórn. pod Nazawizowem	0.4	—	—	—	—	
11	Herman Czecz w Kozach	—	—	—	67	—	
	„ „ w Kobiernicach	—	—	—	—	94	
12	Oskar Rudziński w Osieku	—	—	46	3	—	
						(stawy rybne)	

L. porządkowa	Nazwisko strony i miejscowości	regulacja wód		melioracje lokalne			Uwaga
		na długości w kilometrach	na obszarze w morgach	osuszenie rowami w morgach	drenowanie w morgach	nawodnienie w morgach	
13	Antoni Wrotnowski w Łękach	1·7	—	—	—	36	
	" " w Bielanych	—	—	—	11	16	(staw rybny)
14	Jakób Gross w Kańczudze	1·2	—	—	—	83	(stawy rybne)
15	Zdzisław Włodek w Dąbrowicy	—	—	40	14	—	kultura groblowa i projekt gospodarczy torfowiska 183 morg.
16	Stanisław Żeleński w Szarowie i Dąbrowie	—	—	37	—	—	
17	Stanisław Homolacs w Gnojniku	—	—	—	52	—	
18	Aleksander Gostkowski w Tomicach	—	—	—	20	—	
19	August hr. Potocki w Zatorze, Gierałkowicach i Laskowy	—	—	—	—	1 320	(stawy rybne)
20	Władysław Haller w Dworach	—	—	40	280	—	zdjęcia rozpoczęto
21	Towarzystwo wyścigów w Krakowie	—	—	42	36	—	
22	Adam Jordan w Świebodzinie	—	—	—	10	—	
23	Barbara Stojowska w Kąśny dolnej	—	—	—	7	—	
24	Zdzisław Mikułowski w Siemiechowie	1·3	—	—	—	4	(staw rybny)
25	Eustachy ks. Sanguszko w Krzyżu	—	—	—	45	3	
26	Zdzisław hr. Tyszkiewicz w Wierzyń	0·6	—	—	2	4	(staw rybny)
27	Wydział krajowy, Tropiszów	1·5	—	—	116	—	
28	Adam Jordan w Więckowicach	—	—	—	43	—	
	" " w Rudce	—	—	—	7 1/2	—	
29	Zofia Jordanowa w Łukanowicach	—	—	—	—	12	
30	Kazimierz Łuniewski w Maryampolu	—	—	—	36	—	
31	Jadwiga Uhrynowska w Zielonce	—	—	—	—	5	(staw rybny)
32	Wilhelmina hr. Reyowa w Chotowy i Głowaczowy i Henryk br. Christiani w Podegrodziu, regulacja Wisłoki	3·5	—	—	—	—	
33	Józef hr. Męciński w Pogwizdowie	0·36	—	—	—	—	
34	Miasto Tarnów i Eustachy ks. Sanguszko	—	—	10	—	—	
35	Stanisław Starowiejski w Ustrobnie	—	—	150	14	—	
36	Dr. Winc. Petrowicz w Przybówe	2	40	—	4	—	
37	Józef Leńkowski w Łękach	—	—	—	110	—	
38	Marya Klobasa w Polance	—	—	—	250	—	rozpoczęto
39	Franciszek Trzeciński w Gdyczynie	—	—	—	17	—	
40	Spółka regulacji Wisłoka	—	200	—	—	—	teren inundacyjny
41	Wład. ks. Czartoryski w Besku	—	300	—	—	—	
	" " " w Porębach	—	—	—	—	20	
42	Miasto Gródek	—	—	825	—	—	
43	Gmina Zboiska	0·45	—	—	—	—	
44	J. E. Jan hr. Tarnowski w Miechocinie	—	—	—	98	—	
Ogółem		285·91	50·128	1·190	1·242 1/2	1·597	

Zdjęcia od 1 do 3, tudzież od 11—21 wykonała ekspozytura krakowska, zdjęcia od 7 i 8, tudzież od 22—34 ekspozytura tarnowska, zdjęcia od 35—41 ekspozytura sanocka, resztę zaś zdjęć biuro centralne.

B. Wypracowano plany i kosztorysy dla stron w miejscowościach następujących:

L. porządkowa	Nazwisko strony i miejscowości	regulacja wód		melioracje lokalne			Uwaga
		na długo- ści w kilo- metrach	na obsza- rze w mor- gach	osuszenie rowami w morgach	drenowanie w morgach	nawodnie- nie w mor- gach	
1	Wydział krajowy, regulacja potoku Kościelnickiego (lewy brzeg Wisły)	4.2	—	—	—	—	
2	Wydział krajowy, obwałowanie Wisły w powiecie wielickim	19 1	—	—	—	—	
3	Wydział krajowy, regulacja Drwinki z obwałowaniem lewego brzegu Raby w powiecie bocheńskim	—	—	—	—	—	rozpoczęto
4	Wydział krajowy, regulacja Uszwicy	—	—	—	—	—	kontynuowano
5	Wydział krajowy: Regulacja Biały	75.5	38.464	—	—	—	
	Wały Biały	12.5	—	—	—	—	
	Dopływy Biały	8.9	—	—	—	—	
6	Spółka regulacji Wisłoka, dopływy Wisłoka	11	945	—	—	—	rozpoczęto
7	Wydział krajowy, osuszenie bagien w powiecie łańcuckim i jarosławskim	—	8.200	—	—	—	
8	Wydział krajowy, regulacja Sukieli pod Bolechowem	1.5	—	—	—	—	
9	Wydział krajowy, regulacja Świcy pod Sulatyczami i Lachowicami podróżnemi	7	—	—	—	—	
10	Herman Czech w Kozach	—	—	—	67	—	
	" " w Kobiernicach	—	—	—	—	94	(stawy rybne)
11	Oskar Rudziński w Osieku	—	—	46	3	—	
12	Antoni Wrotnowski w Łękach	1.7	—	—	—	36	
	" " " w Bielanach	—	—	—	11	16	(staw rybny)
13	Jakób Gross w Kańczudze	—	—	—	—	83	(stawy rybne)
14	Zdzisław Włodek w Dąbrowicy	—	—	—	14	—	
15	Stanisław Żeleński w Szarowie i Dąbrowie	—	—	37	—	—	kultura groblo- wa torfowiska
16	Stanisław Homolacs w Gnojniku	—	—	—	52	—	
17	Aleksander Gostkowski w Tomicach	—	—	—	20	—	
18	August hr. Potocki w Zatorze, Gierałtowicach i Laskowy	—	—	—	—	1.320	(stawy rybne)
19	Adam Jordan w Więckowicach	—	—	—	53 1/2	—	
	" " w Rudce	—	—	—	7 1/2	—	
20	Barbara Stojowska w Kąsny dolnej	—	—	—	7	—	

L. porządkowa	Nazwisko strony i miejscowości	regulacja wód		melioracje lokalne			Uwaga
		na długości w kilometrach	na obszarze w morgach	osuszenie rowami w morgach	drenowanie w morgach	nawodnienie w morgach	
21	Eustachy ks. Sanguszko w Krzyżu	—	—	—	15	—	(stawy rybne)
22	Witołd hr. Łubiński w Psarach	—	—	—	—	104	
23	Wydział krajowy, Tropiszów	—	—	—	116½	—	
24	Zofia Jordanowa w Łukanowicach	—	—	—	—	12	
25	Kazimierz Łuniewski w Maryampolu	—	—	—	35½	—	(stawy rybne)
26	Kraj. szkoła ogrodnicza w Tarnowie	—	—	—	—	3	
27	Jadwiga Uhrynowska w Zielonce	—	—	—	—	5	
28	Miasto Tarnów i J. O. ks. Sanguszko	—	—	10	—	—	
29	Wilhelmina hr. Reyowa i Henryk br. Christiani, regulacja Wisłoki pod Chotową, Głowaczową i Poddegrodziem	3·5	—	—	—	—	rozpoczęto
30	Marya Klobassa w Polance	—	—	—	50	—	
31	"Franciszek" Trzeciński w Gdyczynie	—	—	—	200	—	
32	Józef Leńkowski w Łękach	—	—	—	17	—	
33	Stanisław Starowiejski w Ustrobnie	—	—	150	41	—	kosztorys przybliżony
34	Dr. Winc. Petrowicz w Przybówce	—	—	—	14	—	
35	Wład. ks. Czartoryski w Besku i Porębie	—	—	—	4	—	
36	6 gmin pow. sanockiego i brzozowskiego, regulacja potoku Tabo	9·5	100	—	—	20	
37	Spółka regulacji Wisłoka, lokalna regulacja Wisłoka między Haczowem a Iskrzynią	13	300	—	—	—	kosztorys przybliżony
38	Miasto Gródek, osuszenie gruntów gminnych	—	—	825	—	—	
39	Marya hr. Fredrowa w Dubanowicach	—	—	—	—	12	
40	J. E. Kazimierz hr. Badeni w Jabłonówce	—	—	—	750	—	
41	Fr. hr. Potulicki w Przegnojowie	—	—	—	60	400	kosztorys przybliżony
42	Karol hr. Lanckoroński w Chłopach	—	—	—	200	—	
43	Julian br. Brunicki w Strzałkowie i Podhorcech	—	—	—	—	200	
44	Bogusław Horodyński w Korsowie	—	—	—	98	—	
45	J. E. Jan hr. Tarnowski w Miechocinie	—	—	—	8	—	kosztorys przybliżony
46	Wydział krajowy, folwark czerlichowski	—	—	—	—	—	
Ogółem		167·4	48·009	1·068	1·844	2·305	

Projekty od 1—3 i ad 10—18 sporządziła ekspozytura krakowska, ad 19—29 ekspozytura tarnowska, ad 6 i ad 30—37 ekspozytura sanocka, resztę zaś projektów wypracowało biuro centralne.

C. Nadzorowano lub prowadzono roboty.

I. Przy ustawowych przedsiębiorstwach melioracyjnych.

1. Przy regulacji Kisieliny (kierownictwo techniczne, kontrola i kolaudacja).
2. " " Nowego Brnia " " " "
3. " " Starego Brnia (kontrola techniczna i kolaudacja).
4. " " Kanału Chorzelskiego " "
5. " " Krzemienicy (kierownictwo budowy i kontrola).
6. " " Trześniówki (kierownictwo budowy, kontrola techn. i kolaudacja).
7. " " Łęgu " " " "
8. " osuszeziu bagien Rudnickich (kontrola i kolaudacja).
9. " regulacji Wisłoka (kontrola techniczna).
10. " " Gnilej Lipy (kierownictwo budowy, kontrola techn. i kolaudacja).
11. " obwałowaniu Wisły i Sanu w powiecie tarnobrzeskim (kontrola techniczna).

II. Przy innych robotach publicznych i melioracjach.

12. Kierowano robotami przy drenowaniu 67 morgów roli w Kozach u Hermana Czecha.
13. Nadzorowano roboty u Antoniego Wrotnowskiego:
 - a) w Łękach przy obwałowaniu 1,7 km. potoku Macocha,
" nawodnieniu 36 morgów łąk i
" założeniu 16 " stawów rybnych;
 - b) w Bielanach przy drenowaniu 6 morgów gruntu.
14. Nadzorowano obwałowanie 1,2 km. Machochy u Jakóba Grossa w Kańczudze.
15. Nadzorowano budowę kanału nawodniającego z Gierałtowic do Zatora; założenie 13 stawów rybnych w Laskowy u Augusta hr. Potockiego.
16. Kierowano budowę i urządzeniem składów krajowych we Lwowie i Krakowie.
17. Przeprowadzono kolaudację dojazdów kolejowych do linii Kalwarya-Biała:
 - a) w Białym,
 - b) w Kozach,
 - c) w Kętach.
18. Przeprowadzono szczegółowe badania w sprawie budowy drogi z Jaszowic do Białego.
19. Przeprowadzono badania i uskutecznilo zarządzenia przy szpitalu św. Łazarza w Krakowie;
 - a) w sprawie budowy lodowni,
 - b) " rekonstrukcji wodociągów,
 - c) " oświetlenia gazowego.
20. Nadzorowano drenowanie 10 morgów u Adama Jordana w Świebodzinie.
21. Nadzorowano drenowanie 99,6 morgów u Eustachego ks. Sanguszki w Krzyżu.
22. Nadzorowano drenowanie 32 morgów, założenie 6 morgów stawów rybnych i regulację 0,6 km. potoku Weryńskiego u Zdzisława hr. Tyszkiewicza w Weryni.
23. Nadzorowano rekonstrukcję drenowania 16 morgów u Mieczysława hr. Reya w Przecławiu.
24. Nadzorowano wykonanie 1510 metrów rowu odpływowego i 30 morgów drenowania w Tropiszowie dla Wydziału krajowego.
25. Nadzorowano drenowanie 6 morgów u Adama Jordana w Rudce.

26. Nadzorowano nawodnienie 3 morgów stawów rybnych u Jadwigi Uhrynowskiej w Zielonce.
 27. Nadzorowano założenie drenu dla nawodnienia stawu rybnego u Józefa hr. Męcińskiego w Pogwizdowie.
 28. Nadzorowano osuszenie zabudowań folwarcznych drenami u Zdzisława Mikułowskiego w Siemiechowie.
 29. Nadzorowano drenowanie 250 morgów u Maryi Klobassy w Polance.
 30. Nadzorowano drenowanie 41 morgów u Józefa Leńkowskiego w Łękach.
 31. Nadzorowano drenowanie u Stanisława Starowiejskiego :
 - a) 30 morgów w Odrzykoniu,
 - b) 14 „ w Ustrobnie.
 32. Nadzorowano drenowanie 17 morgów u Franciszka Trzeińskiego w Gdyczynie.
 33. „ „ 4 morgów u Dr. Wincentego Petrowicza w Przybówce.
 34. „ osuszenie i nawodnienie 60 morgów łąk u Maryi hr. Dzieduszyckiej w Jasionowie.
 35. Przeprowadzono roboty konserwacyjne na 180 morgach melioracji u Władysława ks. Czartoryskiego w Besku.
- Dalej wytyczono i nadzorowano roboty :
36. Przy drenowaniu 40 morgów u JE. Kazimierza hr. Badeniego w Jabłonówce.
 37. Przy urządzeniu 12 morgów stawów u Maryi hr. Fredrowej w Dubanowicach.
 38. Przy nawodnieniu 4 morgów w Zaleszczykach u Seweryna br. Brunickiego.
 39. „ „ 40 „ u Szneidra w Białym Kamieniu.
 40. Przy osuszeniu 20 morgów i nawodnieniu 30 morgów łąk u Kazimierza Jaworskiego w Ostrowczyku.
 41. Przy nawodnieniu 10 morgów łąk u Zygmunta hr. Drohojowskiego w Krukienicach.
 42. „ „ 60 „ „ w Cyganach u Leona ks. Sapiehy.
 43. Przy osuszeniu 20 morgów u Górskiego w Rozwienicy.
 44. Wreszcie nadzorowano wykonanie robót ochronnych na rzece Bystrzycy nadwórniańskiej pod Nazawizowem na długości 400 metrów.
- Uwaga. Budowy i roboty pod 1—11, tudzież pod 36—44 prowadziło, względnie nadzorowało biuro centralne, pod 12—19 ekspozytura krakowska, pod 20—28 ekspozytura tarnowska, wreszcie pod 29—35 ekspozytura sanocka.

D. Wykonano badania wstępne lub wzięto udział w czynnościach komisyjnych, jak niżej:

1. Interweniowano przy zawiązaniu spółki wodnej dla osuszania bagien Oleskich.
2. Zbadano stan rzeki Swicy po powodzi w sierpniu 1889 r. w Hoszowie, Tiapczu i Huziejowie.
3. Założono nowe wodoskazy w Niezwiskach i Uściu biskupiem na Dniestrze, w Waszkowcach na Czeremoszu i w Balicach na Swicy.
4. Kontrolowano i odnowiono wodoskazy w Kornalowicach. Kołodrubach, Biskowicach, Zaleścach, Żurawnie, Jezupolu i Sniatynie.
5. Badano przepływ wielkiej wody na Bugu pod Sokalem.
6. Przeprowadzono podział gruntów dla nowego płodozmianu na folwarku dublańskim.
7. Interweniowano w sprawie zmiany trasy potoku Zupawy w powiecie tarnobrzesckim.
8. Brano udział w komisji kolaudacyjnej mostów kolei lokalnej Dębica-Rozwadów na Łęgu i dopływach Trześniówki.
9. Brano udział w komisji reambulacyjnej dla drugiego toru kolei Karola Ludwika na przestrzeniach :

- a) z Krakowa do Dębicy,
- b) z Rzeszowa do Przemyśla.

10. Brano udział w komisji reambulacyjnej dla budowy tramwaju parowego Lwów-Winniki.

11. Badano sprawę założenia stawów rybnych przy kraj. niższej szkole rolniczej w Kobiernicach i wykonano zdjęcia na gruncie.

12. Zbadano sprawę budowy magazynu na narzędzia przy kraj. średniej szkole rolniczej w Czernichowie i przedłożono odnośny operat.

13. Brano udział w kolejowej komisji reambulacyjnej w sprawie zabezpieczenia ujścia potoku Modły do Białej, w Dąbrówce tuchowskiej.

14. Brano udział w komisji politycznej w sprawie odprowadzenia wód ze Strzegocin przez Mokrzec do Wisłoki.

15. Udzielono porady technicznej urzędowi miejskiemu w Pilźnie dla skanalizowania miasta.

16. Udzielono porady i wskazówek dla zabudowania wyrw w Więckowicach u Dra Adama Jordana.

17. Komisyonowano we Wzdowie u Adama Ostaszewskiego w sprawie nawodnienia 180 morgów łąk.

18. Badano sprawę urządzenia zakładu wodnego i nawodnienia łąk nad Pielnicą u Feliksa Gniewosza w Nowosielskich.

19. Badano stosunki wodne na Oślawie między Turzańskiem a Zagórzem celem zbudowania jazu i zakładu wodnego.

20. Badano sprawę melioracji łąk torfowych i urządzenia kultury groblowej u Władysława ks. Czartoryskiego w Besku.

21. Interweniowano w sprawie wodnej na Jasiółce w Cergowiu u Cezarego hr. Męcińskiego.

22. Brano udział w obradach Wydziału powiatowego w Sanoku w sprawie rozdziału zapomóg głodowych na roboty publiczne.

Czynności pod 1 do 8 i pod 10 przeprowadziło biuro centralne, pod 9—12 ekspozytura krakowska, pod 13 do 16 ekspozytura tarnowska, wreszcie pod 17 do 22 ekspozytura sanocka.

Oprócz powyższych czynności pod A. B. C. i D. wykazanych prowadziło biuro melioracyjne:

1. referat spraw wodnych regulacyjnych i melioracyjnych;
2. referat obserwacji ombrometrycznych i wodoskazowych.
3. Nadto funkcyonaryusze tego biura brali udział w obradach spółek wodnych, oraz zajmowali się wykładami w krajowych szkołach rolniczych w Dublanach (inżyn. Blauth) i w kraj. szkole ogrodniczej w Tarnowie (inż. Vetulani).

Stan obecny
państwowego
funduszu
melioracyj-
nego.

Wedle zatwierdzonego przez Wysoką Radę państwa preliminarza funduszu melioracyjnego na rok 1890 przyszły w roku bieżącym do skutku następne nowe przedsiębiorstwa melioracyjne:

	Koszt ogólny przedsięwzięcia w zł.	Zasiłek z funduszu melioracyjnego w zł.
1. Salzburgu.		
Zabudowanie potoku Barenkogel	23.200	9.280
2. W Karyntyi.		
Wykończenie zabudowania potoku Klausenkofel	25.000	12.500
3. W Austrii dolnej.		
Kanalizacja i odwodnienie gminy Mailberg	24.000	8.000
Regulacja dopływów potoku Poi	38.000	13.000
Nawodnienie w Hof am Leithaberge	6.500	2.000
Uzupełnienie osuszenia starego łożyska Dunaju w Klosterneuburg	70.000	28.000
4. W Czechach.		
Podwyższenie zasiłku państwowego na regulację Mrliny	45.800	13.740
Regulacja potoku Ohniczańskiego, przy podwyższeniu sumy kosztorysowej o	18.000	5.400
5. W Galicyi.		
Podwyższenie zasiłku państwowego na regulację Nowego Brnia, przy podwyższeniu sumy kosztorysowej o	34.519	10.355
Razem	285.019	102.275
Suma kosztów oraz przyznanych z funduszu melioracyjnego zasiłków przy robotach melioracyjnych, jakie do roku 1889 przysły do skutku, wynosi (wedle zeszłorocznego sprawozdania melioracyjnego)	10,572.180	3,889.572
Ogółem	10,857.199	3,991.847

Z tego wynosi koszt przedsięwzięcia galicyjskich 2,407.020 zł., udział zaś tych przedsięwzięcia w państwowym funduszu melioracyjnym 772.623 zł. Ponieważ zaś, jak wyżej wykazano z całego pięciomilionowego funduszu melioracyjnego pierwszego dziesięcioletniego okresu istnienia tego funduszu zaangażowaną już została suma 3,991.847 zł. oprócz przyznanych i pokrywanych z tego funduszu pożyczek, oraz kosztów utrzymania oddziału leśno-technicznego dla zabudowań potoków górskich) zatem dotychczasowy udział naszego kraju przedstawia 19 35% sumy już zaangażowanej (w obec 19 6% w r. 1889).

Na podstawie powyższego wyводу mamy zaszczyt przedstawić Wysokiemu Sejmowi następne wnioski:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 10. października 1890 l. 42.452 o popieraniu kultury krajowej na polu budowy wodnych.

II. Sejm wyznacza na popieranie drobnych melioracji w myśl uchwały swej z dnia 26. listopada 1889 dotację roczną w kwocie 5.000 zł.

III. Sejm przyznaje na regulację rzek niespławnych w myśl uchwały swej z dnia 6. października 1882 i rubr. XIII. poz. 163. następnę zasiłki:

a)	Na regulację Raby pod Winiarami, Stadnikami i Gdowem (I. rata) .	2.000 zł.
b)	„ „ „ „ Stanisławowicami i Cichowicami (II. rata) .	2.000 „
c)	„ „ „ „ Dunajca między Gołkowicami a Nowym Sączem (IV rata). .	1.000 „
d)	„ „ „ „ „ „ Nowym Sączem a Marcinkowicami (II. r.) .	1.500 „
e)	„ „ „ „ „ „ pod Dąbrową, Marcinkowicami i Kurowem .	1.500 „
f)	„ „ „ „ „ „ Zbyszycami	1.473 „
g)	„ „ „ „ „ „ Gródkiem (II. rata ost.)	1.217 „
h)	„ „ „ „ „ „ między Czchowem a Biskupicami (II. rata ost.) .	1.500 „
i)	„ „ „ „ „ „ Melsztynem a Wróblowicami (III. rata) .	2.000 „
k)	„ „ „ „ „ „ pod Olszynami	469 „
l)	„ „ „ „ „ „ Gierową janowicką	1.000 „
m)	„ „ „ „ „ „ Dąbrówką szczepanowską	2.500 „
n)	„ „ „ „ „ „ Błoniem i Zgłobicami	1.500 „
o)	„ „ „ „ „ „ Wisłoki pod Kleciem, Błaszkwą i Skurówą	4.276 „
p)	„ „ „ „ „ „ Pustynią	2.000 „
q)	„ „ „ „ „ „ Mokrzcem i Parkoszem (II. rata)	1.000 „
r)	„ „ „ „ „ „ Przyborowem i Podegrodziem	2.000 „
s)	„ „ „ „ „ „ między Przecławiem a Wolą mielecką (II. rata) .	2.000 „
t)	„ „ „ „ „ „ Wisłoka pod Dobrzechowem	1.278 „
u)	„ „ „ „ „ „ Sanu pod Bartkówką (II. rata)	700 „
v)	„ „ „ „ „ „ Bachorzem i Chodorówką (budowle uzupełniające) .	2.000 „
w)	„ „ „ „ „ „ Bachorcem i Pawłokomą (II. rata ostatnia) . .	650 „
x)	„ „ „ „ „ „ Ruską wsią i Jskaniem	1.500 „
y)	„ „ „ „ „ „ pod Ostrowem i Prałkowcami	4.701 „
z)	„ „ „ „ „ „ Świcy pod Kniazioluką i Tiapczem	918 „
aa)	„ „ „ „ „ „ Lachowicami podróżnemi	1.567 „
bb)	„ „ „ „ „ „ „ „ zarzeczniemi	1.433 „
cc)	„ „ „ „ „ „ Łomnicy pod Perehińskiem (I rata)	1.000 „
dd)	„ „ „ „ „ „ „ „ Chocinem i Podmichalem (I. rata) . .	1.500 „
ee)	„ „ „ „ „ „ Bystrzycy nadwórniańskiej pod Nazawizowem . . .	1.186 „
ff)	„ „ „ „ „ „ Czeremosza pod Załuczem (III. rata)	1.200 „
gg)	„ „ „ „ „ „ Do dyspozycji Wydziału krajowego	5.000 „
Ogółem		55.568 zł.

IV. Sejm upoważnia Wydział krajowy do wydatkowania kwot preliminowanych w rubryce XIII. na rok 1891 aż do końca marca 1893 roku, a to według zasad przyjętych przy podobnych rubrykach budżetu państwowego.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 10. października 1890.

Marszałek krajowy:

Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:

Wereszczyński w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Sprawozdanie

Wydziału spółki wodnej w Besku z czynności budowlanej za r. 1889.

W drugim roku istnienia Spółki wodnej w Besku dla regulacji Wisłoka i Pielnicy, pozostał skład jej wydziału niezmieniony od roku 1888 mianowicie złożony był z 5 członków i 2 zastępców i odbył 5 posiedzeń. Czynności swe rozdzielił Wydział Spółki między pojedyncze komisye a to finansową, kontrolującą budowę i komisye do odbioru materiałów budowlanych.

Komisye te badały postęp budowy, składały sprawozdanie swe Wydziałowi Spółki, ten zaś przedstawił całoroczną relacyę z czynności budowlanej Walnemu Zgromadzeniu członków spółki, które uchwałą z dnia 29. marca 1890 udzieliło Wydziałowi absolutoryum za r. 1889.

Kontrolę budowy i czynności funkcyonaryuszów biura spółki prowadził z ramienia Wysokiego Wydziału krajowego inżynier p. Hillbricht, który uproszony przez Wydział spółki udzielał zarazem potrzebnych wskazówek technicznych kierownikowi budowy.

Z powodu podniesionych przez pewną część członków spółki obaw przed projektowaniem obwałowaniem Wisłoka i Pielnicy, widział się Wydział spółki zniewolony do wydania odnośnych poleceń swemu inżynierowi Panu Zarzyckiemu, ażeby zbadał, czy wykonanie regulacyi nie da się przeprowadzić przez wyłączenie tylko rozszerzenie koryta rzek, bez równoczesnego usypania wałów. Wymieniony inżynier spółki wykonał potrzebne ku temu pomiary i zdjęcia i wypracował projekt regulacyi bez obwałowania, który jednak tak przez komisye techniczną złożoną z inżynierów miejscowych jak i przez wydelegowaną w tej sprawie komisye z ramienia Wysokiego Wydziału krajowego i Wysokiego c. k. Rządu uznany został za niewykonalny w danych warunkach.

Komisya rzeczona zadecydowała natomiast, że pierwotny projekt inżyniera Wydziału krajowego pana Hillbrichta służyć ma za podstawę do budowy z zastosowaniem pewnych zmian i uzupełnieniem stosownie do miejscowych warunków.

Uzupełniony w ten sposób finalny projekt regulacyi zatwierdzony przez Wysoki Wydział krajowy i Wysockie c. k. Namiestnictwo nadesłany nam został 1. sierpnia 1889, wskutek czego też do tego czasu i roboty budowlane nie mogły należycie postąpić, a tem bardziej wobec najgorętszych prac gospodarczych, po których nastąpiły znów sloty, tak że dopiero w październiku 1889 rozwinięto budowę z całą możliwą forszą i prowadzono ją nawet w ciągu zimy roku 1889/90. Powyższy przebieg sprawy może służyć do wyjaśnienia powodów zastoju robót regulacyjnych w r. 1889. i pewnej dysproporcji kosztów budowy samej do kosztów administracyi, którymi to ostatnimi objęte są właśnie owe przedwstępne badania projektów, szczegółowe pomiary i czynności komisyjne.

Z dołączonych tu rachunków robót budowlanych za rok 1889 okazuje się, że po potrąceniu wydatków na te nieprzewidziane badania projektów i po rozdzieleniu kosztów narzędzi i materiałów na pojedyncze lata budowy wynosi koszt 1° m. sześć. robót ziemnych 0·23 zł. a ponieważ kosztorys projektu regulacyi normuje cenę 1° metra³ robót ziemnych wraz z wydatkami na administracyę na 0·30 zł. przeto wynika, że uzyskano oszczędność 23%. W razie wliczenia nawet owych wspomnianych powyżej wyjątkowych i nieprzewidzianych wydatków administracyjnych do ogólnej kwoty kosztów budowy, wypada koszt 1 metra³ robót ziemnych 0·32 zł. a więc przekracza on cenę kosztorysową tylko o 6%.

O wiele korzystniej przedstawia się już wynik budowy w roku bieżącym po usunięciu wszystkich powyżej podniesionych przeszkód, po zmniejszeniu personalu urzędników spółki i wprowadzeniu robót w utarte tory.

Postęp budowy znacznie się zwiększył a zarazem i uzyskano oszczędności w wydatkach, gdyż już w pierwszym półroczu roku 1890 wydano na budowę około 11.000 i wykonano 62.000 metrów³ robót ziemnych, z czego wynika koszt 1 metra³ na 0.18 zł. czyli w porównaniu do kosztorysu projektu o 40% taniej.

Wydział spółki tuszy więc z tego powodu uzasadnioną nadzieję, że sprawozdanie z czynności jego za rok 1890 będzie mogło wykazać normalny już i korzystny postęp budowy a to tem bardziej, ile że załatwioną obecnie została najtrudniejsza w danych warunkach do przeprowadzenia sprawa wykupna gruntów pod budowlę regulacyjne, która korzystnie i bez wyłączenia w drodze dobrowolnej ugody do skutku doszła i że dalej rozpisanie i ściąganie datków konkurencyjnych od stron interesowanych będzie już mogło nastąpić, gdyż c. k. władze polityczne załatwiły obecnie reklamacje niektórych członków spółki co do okręgu konkurencyjnego, które to reklamacje wstrzymywały dotąd finalne jego zakreslenie.

W y k a z

budowli wodnych w celu regulacyi lokalnej niespławnych rzek, które mają być wykonane
częścią w r. 1891, częścią w r. 1892.

Licz. porz.	Rzeka	Miejsce budowy	Przybliżone całkowite koszta budowy	Kwota przypadająca na			Subwencya z funduszu krajowego potrzebna na rok 1891	U w a g a
				fundusz budowli wodnych	fundusz krajowy	prywatną konkuren- cyę		
1	Raba	Dobczyce-Winiary	18.000 00	6.000 00	6.000 00	6.000 00	—	Na rok 1890 przyznano jako 1. ratę 3.000 zł. Projekt jest dopiero w wypracowaniu — przeto dalsza rata jest na razie zbędna.
2	"	Winiary-Stadniki-Gdów	15.000 00	5.000 00	5.000 00	5.000 00	2.000 00	Na rok 1888 i 1889 przyznano razem 1.626 zł. Projekt jest już sporządzony — wkrótce zostanie udzielony Wydziałowi krajowemu.
3	"	Stanisławiec-Cichowice	15.000 00	5.000 00	5.000 00	5.000 00	2.000 00	Na rok 1890 przyznano 2.000 zł. Projekt jest już sporządzony, a rokowania ze stronami interesowanymi w toku.
4	Dunajec	Gołkowice Nowy-Sącz rocznie	6.000 00	2.000 00	2.000 00	2.000 00	1.000 00	Na lata 1888, 1889 i 1890 przyznano ogółem 6.000 zł. Projekt na budowie pod Nowym Sączem wkrótce zostanie wykonany.
5	"	Nowy-Sącz-Marcinkowice	19.559 91	6.625 22	6.102 01	6.832 68	1.500 00	Na rok 1890 przyznano jako 1. ratę 2.000 zł. Projekt udzielono już Wydziałowi krajowemu.
6	"	Dąbrowa-Marcinkowice-Kurów	4.500 00	1.500 00	1.500 00	1.500 00	1.500 00	Uzupełnienie wykonanych budowli. Projekt w wykonaniu.
7	"	Zbyszyce	4.650 00	1.704 46	1.472 77	1.472 77	1 472 77	Projekt zatwierdzono, budowę zarządzono.
8	"	Kobyle-Załęże-Gródek	6.508 70	2.275 57	2.116 57	2.116 56	1.216 57	Dla Gródka przyznano na r. 1890 980 zł. Projekt udzielono Wydziałowi krajowemu.
9	"	Czchów-Biskupice	15.000 00	5.000 00	5.000 00	5.000 00	1.500 00	Na rok 1890 przyznano 2.500 zł. jako pierwszą ratę. Projekt jest sporządzony, rokowania ze stronami w toku.
10	"	Melsztyn-Wróblowice	34.500 00	11.500 00	11.500 00	11.500 00	2.000 00	Na lata 1889 i 1890 przyznano razem 5.266 zł. Budowa jest w toku.

11	Dunajec	Gierowa-Janowska	3.000 00	1.000 00	1.000 00	1.000 00	1.000 00	1.000 00	Sporządzenie projektu zarządzone.
12	"	Dąbrówka Szczepanowska	7.500 00	2.500 00	2.500 00	2.500 00	2.500 00	2.500 00	Projekt przygotowany, rokowania w toku.
13	"	Błonie-Zgłobiec	4.500 00	1.500 00	1.500 00	1.500 00	1.500 00	1.500 00	Sporządzenie projektu zarządzone.
14	Poprad	Cyganowice-Biegonice	4.500 00	1.500 00	1.500 00	1.500 00	1.500 00	1.500 00	Na rok 1890 przyznano jako 1. ratę 1.500 zł.; z powodu, że gruna Myślec odmówiła współudziału, musi nastąpić redukcja projektu, przeto dalsza rata zbędna.
15	Wisłoka	Klecie-Błaszowska-Skurwa	13 082 21	4.529 57	4.276 32	4.276 32	4.276 32	4.276 32	Projekt przez ekspoz. tarnowską sporządzony, wys. c. k. Ministerstwo sp. w. zatwierdziło.
16	"	Pustynia	6.000 00	2.000 00	2.000 00	2.000 00	2.000 00	2.000 00	Z funduszu zapomogowego udzielono gminie 2.000 zł.
17	"	Mokrzec-Parkosz na rok 1891	5.400 00	1.800 00	1.800 00	1.800 00	1.800 00	1.000 00	Na rok 1890 przyznano jako 1. ratę 2.800 zł. Projekt sporządzony, rokowania w toku.
18	"	Przyborowice-Podgórodzie	6.000 00	2.000 00	2.000 00	2.000 00	2.000 00	2.000 00	Projekt sporządziła ekspozytura tarnowska.
19	"	Przeclaw-Wola mielecka	6.000 00	2.000 00	2.000 00	2.000 00	2.000 00	2.000 00	Projekt gotów, sporządzenie kosztorysów w zarządzone.
20	Wiśłok	Dobrzechów	3.871 00	1 315 62	1.277 67	1.277 71	1.277 67	1.277 67	Projekt zatwierdzony.
21	San	Siedliska-Wara	2.100 00	700 00	700 00	700 00	700 00	—	Przyznano na rok 1890.
22	"	Bartkówka	4.500 00	1.500 00	1.500 00	1.500 00	1.500 00	700 00	Na rok 1890 przyznano 800 zł.
23	"	Bachórz-Chodorówka	6.000 00	2.000 00	2.000 00	2.000 00	2.000 00	2.000 00	Uzupełniająca budowie.
24	"	Pawłokoma-Bachorzec	10.578 95	3.578 95	3.500 00	3.500 00	3.500 00	650 00	Na rok 1890 przyznano 2.850 zł. Projekt częściowo zatwierdzony.
25	"	Sielnica	6.000 00	2.000 00	2.000 00	2.000 00	2.000 00	—	Na rok 1890 przyznano 2.000 zł.
26	"	Ruska wieś Iskań	4.500 00	1.500 00	1.500 00	1.500 00	1.500 00	1.500 00	Projekt częściowo sporządzony.
27	"	Ostrów-Prątkowce	18.500 00	9.401 82	4.700 91	4.897 27	1.700 91	1.700 91	Projekt przez Minist. sp. wew. zatwierdzony.
28	Świca	Kniaziołuka-Tiapię	2.754 62	918 21	918 21	918 20	918 21	918 21	Projekt zatwierdzony.
29	Łomnica	Perehińsko	9.000 00	3.000 00	3.000 00	3.000 00	3.000 00	1.000 00	Projekt sporządzony, rokowania w toku.
30	"	Chocin-Podmichale	17.900 00	5.967 00	5.967 00	5.966 00	1.500 00	1.500 00	" " " "
31	Bystrzyca nadw.	Nazawizów	4.000 00	1.186 11	1.186 11	1.627 78	1.186 11	1.186 11	Projekt zatwierdzony.
Razem			284.405 39	98 502 53	92.517 57	93.885 29	48.898 56	48.898 56	

Z technicznego departamentu c. k. Namiestnictwa.

We Lwowie dnia 8. lipca 1890.

Częściowe objaśnienia

o budowlach wodnych wykonanych lub wykonywanych przy pomocy subwencyj krajowych na rok 1889.

a) Dunajec między Gołkowicami i Nowym Sączem.

Na projekt regulacyjny, dla górnej części tej przestrzeni za pomocą budowli systemu Wolfa nie zgodził się Wydział krajowy, a gdy i strony prywatne najsamprzód zgodziły się na współudział a potem go odmieniły, odstąpiono od zamiaru wykonania budowli regulacyjnych pod Gołkowicami, zarządzono wyrobienie projektu dla dolnej części tej przestrzeni to jest pod Brzezną i na Wulkach pod Nowym Sączem.

b) Raba pod Stadnikami.

Obszerniejszy projekt obejmujący Winiary, Stadniki, Gdów, który dopiero z końcem r. 1889 sporządzono, zostanie wkrótce Wydziałowi krajowemu udzielony, rokowania ze stromami już przeprowadzono.

c) San pod Składem solnym.

Budowę zarządzono w r. 1890 i wykonano przeważną jej część.

d) Dunajec pod Rożnowem i Wielką Wsią.

Budowę tamy równoległej pod Rożnowem, której koszt obliczono na 1.244 zł. 90 ct (fundusz krajowy pokrywa 362.43 ct.) rozpoczęto w roku bieżącym. Naprawa opasek IV. i V. b tamy II. których ogólne koszt wynoszą 2.906 zł. 85 ct. (udział funduszu krajowego 976 zł. 77 ct.) zostały częściowo w roku zeszłym wykonane a obecnie są na ukończeniu.

e) Dunajec pod Janowicami.

W roku 1889 wykonano projektowane przedłużenie ostróg 9 i 10, tudzież płotek na faszynadzie w całej długości kosztem 2.271 zł. 35 ct., z czego fundusz krajowy pokrył 730 zł. 45 ct.

f) Dunajec pod Charzewicami.

Budowę opasek I. i II. pod Charzewicami zarządzono z końcem roku 1888 a wykończono w ciągu r. 1889. Ogólne koszt wynoszą 5.703 zł. 21 ct., subwencya krajowa zaś 1.854 zł. 68 ct.

g) Dunajec pod Wielogłowami, Marcinkowicami, Dąbrową i Kurowem.

Projektowane budowle zarządzono w r. 1889 pod Wielogłowami, Dąbrową i Kurowem w zupełności ukończono i w roku bieżącym kolaudowano.

Pod Marcinkowicami roboty są jeszcze w wykonaniu. Dotychczas wydano na to budowle ogółem 8.322 zł. 72 ct., z czego pokrył fundusz krajowy 2.967 zł. 37 ct.

h) Dunajec między mostem Melsztyńskim a Wróblowicami.

Z projektowanych budowli wykonano tamy równoległe XIV. i XVI. z poprzeczką XVI. tudzież płotki XVII. i XVIII. pod Wesołowem, które w r. b. skolaudowano.

Ogólne koszta budowy wynoszą 4.838 zł. 41 ct., subwencya z funduszu krajowego 1.546 zł. 11 ct.

i) Dunajec pod Olszynami.

Wykonanie projektowanych robót rozpoczęto w r. 1889, na dotychczasowe roboty w Olszynach i Sukmaniu asygnowano 3.260 zł. 55 ct., w czym się mieści kwota 995 zł. 88 ct. z funduszu krajowego. Obecnie budowle są na ukończeniu.

k) Dunajec pod Gierową Janowiecką.

Projektowana tama X¹ z poprzeczką X² i ostrogą XI. w roku 1889, w zupełność ukończone, a w roku bieżącym kolaudowane. Ogólne koszta budowy wynoszą 4.830 zł. 76 ct. z czego przypada na fundusz krajowy 1.538 zł. 38 ct.

l) San pod Krzywczą.

Przedłużenie opaski A i budowę nowej tamy równoległej B w roku 1889 w zupełności ukończono a w roku bieżącym kolaudowano.

Według wyniku kolaudacji wynoszą ogólne koszta budowy 6.668 zł. 65 ct., w czym subwencya z funduszu krajowego 2.157 zł. 70 ct.

m) San pod Jabłonicą ruską.

Z projektowanych robót wykonano w roku przeszłym przekop i tamę czerpiącą, których koszta wynosiły 2.943 zł. 75 ct., z czego pokrył fundusz krajowy 975 zł.

n) San pod Jskanią.

W roku 1889 wybudowano tamy równoległe I. II. kosztem 3.667 zł. 84 ct., w czym się mieści subwencya krajowa 1.036 zł. 71 ct.

Alegat 4. do Sprawozdania Wydziału krajowego L. 42.452/90.

Odpis

reskryptu c. k. Ministerstwa rolnictwa z dnia 5. listopada 1889
l. 9.300/1299 w sprawie regulacji Łomnicy i Cieczwy.

Unter Rückschluss der mit den Berichten vom 3. Mai und 7. Dezember 1888 Zl. 20 782 und 72.394 vorgelegten Verhandlungsakten, beehre ich mich Euer Excellenz über die Angelegenheit der Łomnica Regulierung Folgendes zu eröffnen.

Die Regulierung des Łomnica Flusses und des Cieczwa Flusses, sowie des in die Cieczwa mündenden Duba Flusses, hat einen Theil des grossen galizischen Flussregulierungsprojectes gebildet,

es wurde sich jedoch seitens der k. k. Statthalterei mit Rücksicht auf die dringende Nothwendigkeit der Correction dieser Gebirgsflüsse, für deren abgesonderte d. h. ausserhalb des Rahmens der allgemeinen galizischen Flussregulirung vorzunehmende Regulirung ausgesprochen, wobei aber als technische Grundlage gleichwohl der betreffende Theil des allgemeinen galizischen Flussregulirungs-Projectes dienen soll, welcher die obgenannten Flussläufe zum Gegenstand hat. Indem nun des Ackerbauministerium nach gepflogenen Einvernehmen mit den Ministerien des Innern und der Finanzen gegen eine solche abgesonderte Behandlung der Lomnica und Cieczwa-Regulirung keinen Anstand erhebt, sieht sich dasselbe auf Grund des Eingeholten Gutachtens des Strassen- und Wasserbau-Dapartamentes im k. k. Ministerium des Innern zu folgenden Bemerkungen über das fragliche technische Operat veranlasst.

In dem allgemeinen galizischen Flussregulirungsprojecte erseht durchgehends auf die Eindeichungen gar keine Rücksicht genommen und wurde diese Unterlassung vom Projectverfasser damit motivirt, dass die vorzeitige Eindeichung eines regulirten Flusses ein Missgriff wäre.

Gegen die Richtigkeit dieses letzteren Satzes wird zwar seine Einwendung erhoben, wohl aber gegen den vom Projectverfasser darauf aufgebauten Schluss, dass eben dadurch für das gesammte allgemeine galizische Flussregulirungsproject die prinzipielle Ausschliessung der Eindeichung begründet erscheine und wird vielmehr in jedem konkreten Falle, also bezüglich der einzelnen Theile des Gesamtprojectes zu untersuchen sein, ob die Eindeichung vorzeitig oder rechtzeitig in Angriff genommen, beziehungsweise projectirt wäre, wobei wieder von lokalen Ausnahmefällen abgesehen das Regime des betreffenden Flusses entscheidend ist. Wird nun im Sinne des Vorstehenden der Lomnica-Fluss sammt Nebengewässern speziell ins Auge gefasst, so ergibt sich, dass hier in der That die sofortige Durchführung einer systematischen, grössere Flussstrecken umfassenden Eindeichung unter den jetzigen Verhältnissen völlig ausser Betracht fällt, und selbst eine Projectirung derselben gegenstandslos wäre.

Dieser Fluss befindet sich nämlich grösstentheils in einem derart verwilderten Zustande, dass zunächst eine Concentrirung seiner zahlreichen Arme in einen einzigen Schlauch angestrebt werden muss, und da man es gleichzeitig mit relativ sehr bedeutenden Detritusmassen zu thun hat, welche in die abzubauen Gerinne behufs deren Verlandung geleitet werden sollen, so involviret der Regulirungszweck eine totale Umwälzung der Flussbettverhältnisse, welche einerseits im Falle der sofortigen Eindeichung des Flusses absolut unmöglich wäre, andererseits auch eine Projectirung dieser Eindeichung deshalb ausschliesst, weil die künftige Gestaltung jener Faktoren, nach welchen die Eindeichung sich richten müsste, d. i. in erster Linie der Configuration der zu gewärtigenden Uferanlandungen, sowie der Niveaulage der Flussschlauchsohle und beziehungsweise des durch die letztere mit bedingten Hochwasserspiegels, sich jeder Vorausbestimmung entzieht.

Es unterliegt übrigens keinem Zweifel, dass ein auf die gegenwärtigen Flussbettverhältnisse basirtes Eindeichungsproject weitaus zu grosse Kosten ergeben müsste, in dem die Cubatur der Schutzdeiche nach erfolgter Auflandung der Ufer und gleichzeitiger Senkung des Hochwasser-Niveaus jedenfalls bedeutend geringer ausfallen muss, als sie bei Nichtbedachtnahme auf diese Momente sich ergeben würde. Da aber die letzteren gegenwärtig nicht näher bestimmbar sind, so erscheint es angezeigt, die Frage der allfälligen Nothwendigkeit und Durchführungsart der systematischen Lomnicaeindeichung überhaupt einer späteren Zukunft zu überlassen, wofür auch die Erwägung spricht, dass schon die Realisirung der Flussbettregulirung allein, wie dieselbe mittelst des im Jahre 1885 entworfenen Projectes angestrebt wird, jedenfalls eine sehr wesentliche Besserung der gegenwärtigen Verhältnisse nach sich ziehen und die zum Schutze und zur Melioration des Uferlandes etwa noch weiterhin notwendigen Herstellungen ermöglichen würde.

Nachdem hiemit die Zweckmässigkeit des Łomnica Regulierungsprojectes, wie es vorliegt, im Allgemeinen konstatirt erscheint, kommt im Speziellen :

- a) über die Regulierungstrace,
- b) „ „ Normalbreiten,
- c) „ „ Regulierungswerke,
- d) „ „ präliminirten Kosten,
- und e) „ „ Bauzeit Folgendes zu bemerken.

a d a. Bei Flüssen, wie der in Rede stehende, deren streckenweise in zahlreiche Arme zersplitteter Lauf fortwährenden Aenderungen unterliegt, und deren Hauptbett — soferne ein solches überhaupt besteht, — demgemäss die Ortslage häufig wechselt, erscheint eine Tracenprojectirung für mehrere Jahre hinaus insoferne zwecklos als hiemit nicht etwa eine approximative Ermittlung der Baukosten allein beabsichtigt wird.

Eine detaillirte Erörterung der im Jahre 1885 entworfenen Regulierungstrace der Łomnica wäre daher, nachdem der Lauf der letzteren seither aller Voraussicht nach nicht umgeändert blieb, gegenstandslos, weshalb sich diessfalls auf die allgemeine Bemerkung beschränkt wird, dass die Trace vom J. 1885, an mehreren Stellen augenscheinlich zu scharfe Serpentinien aufweist, welche insbesondere in Berücksichtigung der bedeutenden Angriffe des Wassers, denen die Ufer dieses Flusses ausgesetzt sind, nach Thunlichkeit zu vermeiden wären.

Im sonstigen ist gegen die erwähnte Trace nichts einzuwenden, und müsste ihre entgeltige nach Massgabe der Ortsverhältnisse zu betreffende Bestimmung jedenfalls erst unmittelbar vor der Bauinangriffnahme innerhalb der respectiven Theilstrecken erfolgen, was somit den diesfälligen Bauorganen anheim gestellt werden muss.

a d b. Die theoretische auf was immer für einem Wege angestrebte Vorausbestimmung der Normalbreite ist für den Łomnicafluss beim Mangel verlässlicher Daten über die bestehenden Abflussverhältnisse und die bei verschiedenen Wasserständen zu erwartende verschiedenartige Wirkung der Erosionskraft dieses in hydrometrischer Beziehung noch sehr wenig bekannten Flusses beziehungsweise bei der völligen Unsicherheit in Betreff der erzielbaren Gleichgewichtscurve des bereits ausgebildet gedachten Flussschlauches blos als ein Wahrscheinlichkeits-Calcul aufzufassen, dessen Zutreffen oder Nichtzutreffen, die Erfahrung allein darthun kann.

Es wird daher von dem Projectsverfasser gewählten Normalbreiten blos in der Voraussetzung zugestimmt, dass von demselben anfänglich solange ihre Zweckmässigkeit nicht durch die während des Baues gemachten Wahrnehmungen erwiesen ist, ein thunlich beschränkter Gebrauch gemacht werden wird, demgemäss vorerst blos die in der Regel zumeist gefährdeten concaven Uferstellen der Regulirung zu unterziehen, Gegenbauten aber wo möglich erst dann auszuführen wären, wenn das Flussbett seiner Realisirung nicht mehr ferne steht und die dem Flussregime relativ am besten zusagenden, als definitiv zu wählenden Normalbreiten, deutlicher erkennen lässt.

a d c. Die in Aussicht genommenen Regulierungswerke sind mit dem Beifügen als zweckmässig zu bezeichnen, dass möglicherweise ihre Herstellungsart und Dimensionen im Laufe der Zeit und nach Massgabe der Ausbildung des Flussschlauches zu modifiziren sein werden.

a d d. und e. Die Regulierungskosten sind im Detailüberschlage Nr. XII folgendermassen voranschlagt:

	Łomnica fl.	Czeczwa fl.	Zusammen fl.
1. Die eigentlichen Regulierungskosten	552.106·73	104.843·58	656.950·31
2. Die Grundeinlösung für die Durchstiche und zwar:			
ad Łomnica: 27·0889 ha à 600 fl. =	16.253·34	984·00	17.237·34
„ Czeczwa: 1·6400 ha à 600 fl. =	—		
3. Für Deterioration der Grundstücke à 100% der sub 2 genannten Quoten somit	16.253·34	984·00	17.237·34
4. Diverses und Weidepflanzungen, d. i. für Ein- binden der Wurzel der Bauten und die Ufer- durchgrabung der Cunetten durch Schotter- bänke, Correctur der Einmündung der Zuflüsse, Aufhöhung allzu niedriger Terrainfalten in den Flussufern, verschiedenen kleinen Arbeiten, Wei- denpflanzungen und Unvorhergesehenes 5% der Summen ad 1) sonach	27.605 34	5.242·18	32.847·52
5. Für die Erhaltung der Werke innerhalb der Bauperiode und Behebung der Elementarschä- den 10% der Summe ad 1) somit	55.210·67	10.484·35	65.695 02
Somit abgerundete Kosten der Regulirung der 93 km. langer Łomnicastrecke, sowie der Czeczwa und Duba zusammen fl.:			790.000
Hiezu die im Ueberschlage Nr. XIV a. spezifisirten Kosten der Ge- birgsbachverbauungen im Abdachungsgebiete der Łomnica mit 143.902 fl. 56 kr. oder rund			143.900
		also Gesamtkosten	933.900

wie dieselben im Statthaltereiberichte vom 3 Mai 1888 Zl. 20.782 summarisch angegeben wurden. Während nun die unter den Posten 1, 4 und 5 des Detailüberschlages Nr. XII spezifisirten Ziffernansätze keinen Anlass zu besonderen Bemerkungen bieten, können die unter Post 2 und 3 angeführten die Grundeinlösung und beziehungsweise Deterioration betreffenden Ziffern nicht als begründet anerkannt werden.

Was nämlich die Grundeinlösung anbelangt, welche im Kostenüberschlage mit 600 fl. per ha. in Anrechnung gebracht worden ist, so muss diese Bewertung eines häufigen Ueberschwemmungen ausgesetzten, daher nicht besonders kulturfähigen Uferlandes wohl als zu reichlich bemessen, bezeichnet werden, während gegen die Annahme eines den Grundeinlösungskosten gleichkommenden Betrages für die Deterioration der getrennten Stücke der Umstand spricht, dass einige der projektirten Durchstiche sich entweder bloß als eine unerhebliche Verschiebung des bestehenden Flussbettes darstellen, oder in ein von Flussarmen umgebenes Terrain fallen, so dass nicht einleuchtet, inwiefern die Flussregulirung eine so wesentliche Erschwerung der Bewirthschaftung dieser Grundstücke zur Folge haben sollte.

Es werden hienach die für die Grundeinlösung und Deterioration veranschlagten Kosten als allzu hoch gegriffen, einer entsprechenden Ermässigung zu unterziehen sein, und wäre hienach in dieser Richtung eine Verringerung der mit 933.900 fl. veranschlagten Aufwandziffer zu gewärtigen; anderseits darf aber nicht übersehen werden, dass diese Ziffer noch keineswegs die Gesamtkosten repräsentirt, weil hiebei — wie dies aus der oben angeführten Gliederung dieses Betrages hervorgeht — die Regieauslagen unberücksichtigt geblieben sind. Nimmt man die im Erläuterungsberichte zum allg. galizischen Flussregulirungsprojecte veranschlagten Regiekosten, welche unter Annahme der dort in Aussicht genommenen 15-jährigen

Bauzeit entgegen der Baukostensumme per 15,278.000 fl. mit 1,575.000 fl. d. i. mit 10·31% und für den Fall der nunmehr seitens der Statthalterei beantragten 10-jährigen Bauzeit mit 1,282.500 fl. d. i. mit 8·394% bemessen worden sind, zum Massstabe an, so würden für die Lomnica-Regulirung allein an Regiekosten:

a) bei 15-jährigen Bauzeit 10·31% von 933.900 fl. 96.285 fl.

b) bei 10-jährigen Bauzeit 8·394% von 933.900 fl. 78.392 „

entfallen, und demgemäss die Gesamtkosten sich von 933.900 fl.

ad a. auf 1,030.185 fl. und

ad b. „ 1,012.292 „ erhöhen.

Uibrigens erscheint es fraglich, ob die Regieauslagen thatsächlich nicht noch höher, als es sich auf Grund der aus dem generellen Projecte abgeleiteten Perzentualbeträge ergibt, ausfallen würden, zumal nahe liegt, dass das Verhältniss der Regiekosten zu den Baukosten sich bei kleineren Unternehmungen ungünstiger, als bei grösseren gestattet. Es erscheint sonach eine nähere Untersuchung dieser Frage, sowie die diesfällige Antragstellung seitens der Statthalterei erforderlich. Ausserdem wird sich aller Wahrscheinlichkeit nach auch bezüglich der im Ueberschlage XIV a. spezifizirten Kosten der Gebirgsbachverbauungen per rund 143.900 fl. die Nothwendigkeit einer Erhöhung dieser Ziffer ergeben, weil die projectirten Bauten zu einigen Bedenken hinsichtlich ihrer Solidität und Konsistenz Anlass geben und deren Ersatz durch stärkere und dauerhaftere erforderlich sein dürfte. Das Ackerbau Ministerium muss sich übrigens die Bekanntgabe der definitiven Schlussfassung in dieser Richtung bis nach eingehenderer Prüfung dieses Theiles des Projectes, welches zu diesem Zwecke zurückbehalten wird, durch seine forsttechnischen Organe vorbehalten.

Uibrigens kann von einem Projecte, welches die Regulirung eines ganzen Flussgebietes umfasst, überhaupt kaum mehr erwartet werden, als dass damit einerseits die Zweckmässigkeit der in Aussicht genommenen Herstellungen bei gleichzeitiner Möglichkeit ihrer Durchführung, andererseits die Rentabilität des Unternehmens dargethan, beziehungsweise die Frage klar gelegt werde, ob und welche Vortheile um den auf Grund diesfälliger Erhebungen thunlichst annähernd veranschlagten Kostenbetrag erzielbar seien. Nachdem in dieser Beziehung gegebenen Falls kein Zweifel obwaltet, so wird unbeschadet der einerseits zu gewärtigenden Ermässigung der Präliminarposten 2 und 3 im Detailvoranschlag XII. und das andererseits aus den hinzukommenden Regiekosten und aus der wahrscheinlichen Erhöhung der Kosten für die Wildbachverbauung, resultirenden Mehrerfordernisses vom Ackerbau Ministerium bereits jetzt die Summe von 1,000.000 fl. als Maximalkostenbetrag für die Durchführung der Lomnica-Regulirung sammt Nebengewässern in Aussicht genommen und hiebei bemerkt, dass mit diesem Betrage jedenfalls eine erfolgreiche Durchführung dieses Unternehmens ermöglicht sein wird, wenn auch nicht behauptet werden kann, dass mit dieser Summe die vollständige Regulirung der Lomnica und ihrer Zuflüsse werde erzielt werden.

Das Hauptgewicht muss jedoch auf die Präliminirung der Jahresraten gelegt werden, und wird demgemäss die Festsetzung der Bauzeit auf etwa 15 Jahre vorgeschlagen, innerhalb welchen Termi- nes die einzelnen Jahresraten nach Massgabe des thatsächlichen Bedarfes, sowie der Möglichkeit ihrer Verwendung, präliminarmässig behandelt, die Bauten aber eventuell auch früher als nach 15 Jahren zum Abschlusse gebracht werden könnten.

Für einen derartigen Modus spricht auch der seitens des Projectsverfassers in stichhältiger Weise dargelegte Umstand, dass die Bauausführung sich nicht zu rasch entwickeln lasse, und es beinahe sicher sei, dass man in den ersten Baujahren bloss einen Theil der Budotationsraten werde verwenden können, indem vorerst manche Verhandlungen zu pflegen, Vorbereitungen zu treffen, Baumaterialienfragen sorgfällig zu klären, Weidenpflanzungen anzulegen und überhaupt Anstalten zu treffen sein werden, welche bloss relativ geringere Auslagen

bedingen, so dass die Bauthätigkeit — nach Meinung des Projectsverfassers — wahrscheinlich erst nach 3 Jahren im wollen Umfange wird betrieben werden können. Unter solchen Umständen wären selbstverständlich in den ersten Baujahren auf Grund der bezüglichen, von der Statthalterei vorgelegenden Anträge entsprechend geringere Raten zu präliminiren, als sich bei gleichmässiger Vertheilung der Bauten auf die einzelnen Jahre der Bauperiode, ergeben werden.

Belangend die Frage der finanziellen Beitragsleistung des Staates zur Durchführung der Lomnica-Regulirung muss vor Allem betont werden, dass nur eine Subventionirung aus dem Meliorationsfonde auf Grund der Bestimmungen der §. §. 4 und 6 des Gesetzes vom 30 Juni 1884 RGBl. Nr. 116 keineswegs aber die Regelung der staatlichen Unterstützung des in Rede stehenden Unternehmens im Wege eines besonderen Reichsgesetzes in Aussicht genommen werden kann, und dass hiedurch schon von vorherein die Möglichkeit ausgeschlossen erscheint, auf das im Statthaltereiberichte vom 3. Mai 1888 Zl. 20782 beantragte, dem allgemeinen galizischen Flussregulirungsprojecte entnommene Quotenverhältniss von 6% Staatsbeitrag und 40% Landes- und Konkurrentenbeitrag einzugehen.

Indem sonach die obzitierten Paragrafe des Gesetzes vom 30 Juni 1884 R. G. Bl. Nr. 116 als die alleinige Basis für die Subventionirung und die legislative Regelung des Unternehmens angenommen werden können, erklärt sich das Ackerbau Ministerium unter Hinweis auf die vielfachen Ansprüche, welche an den Meliorationsfond in den letzten Jahren gestellt wurden, und auf die hohen Kostensummen, welche für die Regulirung der Lomnica und ihrer Nebengewässer nach dem Vorstehenden veranschlagt wird, vorbehältlich der verfassungsmässigen Genehmigung der betreffenden Jahrespreliminarien des Meliorationsfondes bereit, aus dem letzteren, für das Unternehmen, einen Beitrag im Belaufe von 40% der mit 1,000.000 fl. in Aussicht genommenen Kosten, sonach im Betrage von 400.000 fl. zur Verfügung zu stellen

Neben dem vorstehend besprochenen Lomnica-Regulirungs-Projecte wurden von der k. k. Statthalterei noch 2 die Correction zweier Theilstrecken des Lomnicalaufes und zwar:

a) der Strecke bei Perehinsko

b) „ „ „ Chocin und Podmichale anschliessend an die Gemeindegrenze zwischen Dobrowlany und Chocin behandelnde Projecte vorgelegt, für welche ein Kostenaufwand von 24.300 fl. preliminirt erscheint.

Auch diese 2 Projecte wurden einer Prüfung durch das Strassen- und Wasserbau-Departament des k. k. Ministeriums des Innern unterzogen, wobei insbesondere die Frage erörtert wurde, ob dieselben in Rahmen des grossen Lomnica-Regulirungsprojectes gelegen sind. Die Prüfung dieser Theilprojecte durch das gedachte Departament hat die Bejahung der oben gestellten Frage in soweit ergeben, als constatirt wurde, dass bei den 2 Theilprojecten die dem grossen Lomnica Regulirungsprojecte entnommenen Normalbreiten in Anwendung kommen sollen. Hinsichtlich der gewählten Regulirungstrasse weichen die Theilprojecte allerdings vom grossen Projecte wesentlich ab, was jedoch keineswegs zu beanstanden ist, nachdem wie schon früher angedeutet wurde, bei diesem Flussbette, welches fortwährenden Änderungen unterliegt, auf eine strenge Einhaltung der bereits vor mehreren Jahren, unter anderen Lokalverhältnissen projektirten Trasse überhaupt nicht reflectirt werden kann.

Überdies besteht zwischen den beiden Theilprojecten a. und b. unter einander und beziehungsweise auch zwischen dem unter a bezogenen und dem grossen Lomnica Regulirungsprojecte noch der prinzipielle Unterschied, dass beim Projecte a) die im Berichte der Statthalterei vom 3. Mai 1888 Zl. 20,782 erwähnte „stellenweise Erhöhung der Ufer“ — welche in Grunde genommen nichts Anderes ist, als die vom Verfasser des allgemeinen galizischen Flussregulirungsprojectes perhorrescirte Eindeichung, eine wichtige Rolle spielt, und dass es bei den Theilprojecten ihrer Bestimmung nach, überhaupt blos auf den lokalen Uferschutz ankommt,

daher hier keineswegs eine derart sistematisch zusammenhängende Traçenfixirung, wie beim generellen Projecte beabsichtigt wird.

Nachdem diese beiden Theilprojecte vom Strassen und Wasserbau-Departament im kk. Ministerium des Innern auch im Übrigen als entsprechend befunden wurde, erklärt sich das Ackerbauministerium bereit, zur Ermöglichung der Ausführung dieser Arbeiten der im Statthaltereiberichte vom 3. Mai 1888 Zl. 20.782 mit $\frac{1}{3}$ der Kosten pr: 24 300 fl. sonach mit 8.100 fl. angesprochenen Beitrag aus dem Meliorationsfonde vorbehaltlich der verfassungsmässigen Genehmigung des betreffenden Jahresfondspräliminares zur Verfügung zu stellen.

An diese Zusage muss jedoch die Bemerkung geknüpft werden, dass in der ad a) mit 8.000 fl. und ad b) mit 16.300 fl. veranschlagten Kosten, die Regieauslagen nicht inbegriffen sind, und dass auch die Höhe derselben aus dem einschlägigen bereits öfters bezogenen Statthaltereiberichte nicht zu entnehmen ist. Es wäre daher der für diese Regiekosten entfallende Betrag festzustellen und für dessen Bedeckung Sorge zu treffen, wobei jedoch bemerkt wird, dass auf die Übernahme dieser Regiekosten in ihrer Gesamtheit seitens des Staates nicht reflektirt werden darf, sondern höchstens nur eine Auftheilung derselben nach dem für die eigentlichen Regulirungskosten festgesetzten Quotenverhältnissen (Staats- respective Meliorationsfond, Land und Interessenten mit je $\frac{1}{3}$) in Betracht gezogen werden könnte.

Alegat 5. do sprawozdania Wydziału krajowego LWkr. 42.452/90.

Odpis

odezwy Wydziału krajowego z d. 23. maja 1890 l. 54843/89 do c. k. Namiestnictwa we Lwowie.

Zwracając udzielone nam szacowną odezwą z d. 28. listopada 1889 l. 78383 projekty techniczne regulacyi Łomnicy, mianowicie projekt generalny, stanowiący część projektu regulacyi 14 rzek galicyjskich, tudzież 2 projekty tutejszego biura melioracyjnego na częściowe ubezpieczenie brzegów Łomnicy w gminie Perebińsko, tudzież w gminach Chocin i Podmichale, mamy zaszczyt oznajmić Świątnemu c. k. Namiestnictwu, że Wydział krajowy zgadza się na wykonanie regulacyi rzeki Łomnicy wedle projektu Świątnego c. k. Namiestnictwa na razie bez uwzględnienia obwałowania, w tem jednakże przypuszczeniu, iż potrzebne dla ochrony nadbrzeżnych gruntów i domów obwałowania, przeprowadzone zostaną w swoim czasie w drodze ustawodawczej, skoro wskutek wykonanych budowli regulacyjnych łożysko rzeki naleyście się wyrobi a stare ramiona się zamulą.

Co do finansowej strony przedsiębiorstwa, a w szczególności udziału państwa w kosztach zamierzonej regulacyi Łomnicy, który wedle reskryptu Wysokiego c. k. Ministerstwa rolnictwa z d. 5. listopada 1889 l. 9300/1299 wynosić ma 40% sumy kosztorysowej, obliczonej okragło na 1.000.000 zł. w. a., oraz pokrytym ma być z państwowego funduszu melioracyjnego w ciągu lat piętnastu z zastrzeżeniem konstytucyjnego zatwierdzenia rzeczonych preliminarzy tego funduszu, pozwalamy sobie przedstawić następnę uwagi:

1. Państwowy fundusz melioracyjny, którego roczna dotacja wynosi 500.000 zł: w. a. a z którego przypaść może rocznie na Galicyę tylko 130.000 zł., jest tak szczupłym, iż przy pomocy tego funduszu mogą być zaledwie wykonane rozpoczęte przez Wydział krajowy najpilniejsze roboty melioracyjne na Powiślu, dalej regulacja dopływów rzek karpackich, regulacja Bugu z dopływami Pełtwią, Ratą i Sołokią, osuszenie bagien w dorzeczu Styru i tyle ważna dla kraju melioracja bagien naddniestrzańskich. Jakkolwiek zaś dopiero nieznaczna część tych najnagleszych robót podjętą została przez Wydział krajowy, już dzisiaj kraj nasz napotyka na wielkie trudności w uzyskaniu zasiłków dla tych przedsiębiorstw melioracyjnych, na co wyraźnie wskazuje decyzja Wysokiego Ministerstwa rolnictwa w sprawie przyznania zasiłków na środkową i dolną sekcję regulacji Gniłej Lipy, na obwałowanie Wisły i Sanu w powiecie Tarnobrzeskim, na osuszenie bagien Rudnickich, wreszcie na regulację rzeki Bugu.

Gdyby więc regulacja Łomnicy, lub innych rzek karpackich miała być podjętą tylko przy pomocy państwowego funduszu melioracyjnego, przyznane z tego funduszu zasiłki na jedną lub dwie rzeki karpackie do tego stopnia wyczerpałyby udział Galicyi, iż kraj nasz musiałby zupełnie zrezygnować z przeprowadzenia właściwych melioracyj, dla których wyłącznie fundusz melioracyjny został utworzonym, a nawet nie osiągnąłby w zamian tej korzyści, ażeby, nie mówiąc już wszystkie, ale przynajmniej znaczniejsza część większych rzek karpackich, które tyle szkód krajowi wyrządzają, mogły być w ten sposób uregulowane.

2. Przypuściwszy nawet, że regulacja Łomnicy bez szkody dla przedsiębiorstw melioracyjnych dałaby się przeprowadzić przy pomocy państwowego funduszu melioracyjnego, należy uważać przyznaną powołanym reskryptem ministeryalnym dla tej regulacji subwencję w wysokości 40% kosztów za szczupło wymierzoną, gdyż ze względu na mające się wykonać roboty górskie, przedsiębiorstwo to zasługiwałoby w myśl ustępu 1. §. 6. ustawy z d. 30. czerwca 1884 Dz. p. p. Nr. 116. na 50% zasiłek z funduszu melioracyjnego. W ten sposób też zastosowało Wysokie Ministerstwo rolnictwa postanowienie przytoczonego paragrafu państwowej ustawy melioracyjnej, kiedy chodziło o inną prowincję alpejską, mianowicie o wykończenie regulacji rzeki Gail w Karyntyi kosztem 540.000 zł, w. a., czego dowodem jest preliminarz państwowego funduszu melioracyjnego na rok 1886 (alegat 181 stenogr. protokołów izby posłów X. sesyi).

3. Już z uwag przytoczonych pod 1. wynika, że co do regulacji Łomnicy podobnie jak i innych większych rzek karpackich zachodzi wypadek, przewidziany w ustępie drugim §. 1. państwowej ustawy melioracyjnej, wedle którego zasiłek państwowy dla tego przedsiębiorstwa ma być w drodze osobnej ustawy państwowej unormowany. Za tym sposobem przeprowadzenia regulacji Łomnicy przemawia jednak jeszcze ta okoliczność, iż strony interesowane przy tem przedsiębiorstwie, jak w ogóle przy rzekach górskich mogą być w małym tylko stopniu, najwyżej w stosunku 10% kosztów do konkurencji pociągnięte, oraz że wedle sprawozdania technicznego Świetnego c. k. Namiestnictwa na całej Łomnicy, począwszy od ujścia potoków Darów i Mołoda w dół odbywa się znaczniejszych rozmiarów spław drzewa i galarów, reprezentujących roczną wartość 224.000 zł., który znaczne szkody w nadbrzeżnych gruntach wyrządza, z czego okazuje się, że regulacja Łomnicy tak ze względu na stosunki majątkowe nadbrzeżnych mieszkańców, jak i ze względu na Najwyższe postanowienie z d. 30. października 1830 zasługuje na większą pomoc ze skarbu państwa, aniżeli takową ustanawia państwowa ustawa melioracyjna.

Z powyższych powodów nie jesteśmy w możności przedstawić Wysokiemu Sejmowi projektu ustawy o regulacji Łomnicy na zasadach, podanych w reskrypcie Wysokiego Ministerstwa rolnictwa z d. 5. listopada 1889 l. 9300/1299, gdyż droga w tym reskrypcie wskazana, nie doprowadziłaby ani do zrealizowania podjętych dopiero na szerszą skalę melioracyj krajowych, ani też do zapewnienia chociażby stopniowego wykonania tyle potrzebnej i pożądaney regulacji rzek karpackich, lecz jak najstanowczej oświadczyć się musimy za wnioskiem Świetnego c. k. Namiestnictwa, przedłożonym Wysokiemu c. k. Ministerstwu rolnictwa w sprawozda-

niu z d. 3. maja 1880 l. 20782, ażeby regulacja Łomnicy podobnie jak i innych rzek karpaccich przeprowadzoną została w drodze osobnej ustawy państwowej przy 60% udziale skarbu państwa w kosztach, zgodnie z rządowym projektem ustawy, wniesionym w r. 1885 do Wysokiej Rady państwa.

Ufni w przyczeczenie dane krajowi z wysokości Tronu przy zamknięciu IX. i otwarciu X. sesji Wysokiej Rady państwa w sprawie regulacji rzek galicyjskich, mamy zaszczyt oświadczyć, że jak najsilniej obstajemy przy tem żądaniu zwłaszcza, że Wysoki Rząd, w analogicznych wypadkach przychodził z taką samą pomocą prowincjom alpejskim, czego dowodem regulacja Adygi, tak zwana „regulacja wód“ (Gewässer Regulierung) w Tyrolu, regulacja Drawy i tylu innych rzek alpejskich, a zarazem upraszamy uprzejmie, ażeby Światne c. k. Namiestnictwo raczyło ponownie przedstawić swój wniosek z r. 1888 Wys. Ministerstwu rolnictwa w sprawie przeprowadzenia regulacji Łomnicy w drodze osobnej ustawy państwowej.

W razie nadejścia przychylniej decyzji w tym przedmiocie ze strony Wys. c. k. Ministerstwa rolnictwa gotowi też jesteśmy na najbliższej sesji przedłożyć Wys. Sejmowi projekt ustawy ogłaszającej regulację Łomnicy na przedsiębiorstwo krajowe i przyznającej temu przedsiębiorstwu zasiłek 40% na roboty górskie, oraz zasiłek 30% na budowle regulacyjne.

Przechodząc do sprawy lokalnego zabezpieczenia brzegów Łomnicy w Perechińsku, tudzież w Chocinie i Podmichalu, mamy zaszczyt oznajmić Światnemu c. k. Namiestnictwu, że z powyżej naprowadzonych powodów, oraz ze względu na mały rozmiar tych robót nie uważamy za wskazane przedkładać w tym przedmiocie Wysokiemu Sejmowi osobnego projektu ustawy. Natomiast pozwalamy sobie upraszać Światne c. k. Namiestnictwo o udzielenie, względnie wyjednanie u Wysokiego Ministerstwa spraw wewnętrznych na ten cel $33\frac{1}{3}\%$ zasiłku z c. k. skarbu państwa w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 6. października 1882, tudzież re-skryptu Wysokiego Ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 20. marca 1884 l. 966 udzielonego nam odezwą Światnego c. k. Prezydium Namiestnictwa z dnia 15. czerwca 1884 l. 2731/pr.

Wedle uzupełnionego przez inżyniera tutejszego biura melioracyjnego p. Jankowskiego kosztorysu przedstawiałyby się koszta rzeczowej regulacji lokalnej następnie:

a) ubezpieczenie brzegów Łomnicy w Perechińsku	8.000 zł.
b) koszta zarządu	1.000 „
Razem	9.000 zł.

$\frac{1}{3}$ część kosztów przypadająca na państwo, kraj i strony interesowane wynosiłaby tu 3.000 zł.

b) ubezpieczenie brzegów Łomnicy w Chocinie i Podmichalu	13.500 zł.
„ „ Solanki w Podmichalu	2.800 „
Koszta zarządu	1.600 „
Razem	17.900 zł.

z czego $\frac{1}{3}$ część wynosiłaby okrągło 5.967 zł.

Ze względu na nagłość tych robót ochronnych tudzież z uwagi, że strony interesowane przy ewentualnej pomocy powiatu kałuskiego będą w stanie pokryć $\frac{1}{3}$ część kosztów prestacyami, postanowiliśmy wstawić do preliminarza funduszu krajowego na rok 1891 $33\frac{1}{3}\%$ dotacją na te budowle w Perechińsku w kwocie 3 000 zł., w Chocinie zaś i Podmichalu 5.967 zł. i mamy zaszczyt upraszać uprzejmie Światne c. k. Namiestnictwo o łaskawe zakomunikowanie nam decyzji Wysokiego Rządu przed najbliższą sesją sejmową, ażebyśmy tę dotację w oddzielnem sprawozdaniu mogli umotywować przed Wysokim Sejmem.

D. j. w.

Od pis

reskryptu Wys. c. k. Ministerstwa rolnictwa z dnia 1. października 1889
l. 15.221/2030 udzielonego c. k. Namiestnictwu we Lwowie.

Das mit dem Berichte vom 21. October 1888 Z. 10.713/pr. vorgelegte Projekt für die Regulirung des Bugflusses, wurde dem Strassen und Wasserbau-Departament des k. k. Ministeriums des Inneren zur Prüfung mitgetheilt und findet das Ackerbauministerium auf Grund des vom diesem Departament abgegebenen Gutachtens über das Projekt nunmehr Folgendes zu bemerken:

Die im vorliegenden technischen Operate ins Auge gefasste Gesamtstrecke des Bugflusses (75 Kilom. u. 370 Mtr.) zerfällt nach demselben in 3 Sektionen:

I. (Untere:) Section von der Einmündung des Rata-Baches bis Tyszyca in der Länge vom 15 Kilom. u. 780 Mtr. mit einem Kostenaufwande vom 115.000 fl.

II. (Mittel:) Section von Tyszyca und der Gränze von Dobrotwor bis Wolica Derewlańska in der Länge von 45 Kilom. u. 0 70 Mtr. mit einem Kostenaufwande von 305.000 fl. schliesslich die

III. (Obere:) Section von der Gränze den Ortschaften Spas u. Wolica Derewlańska bis Busk in der Länge von 14 Kilom. u. 520 Mtr. mit einem Kostenaufwande von 93.000 fl.

Von diesen 3 Sectionen des Bugflusses beabsichtigt der Landesausschuss vorläufig nur die erste (untere) einer durchgreifenden Regulirung zu unterziehen, während in der II. Section nur eine theilweise Regulirung u. z. durch Abtragung der Mühle in Ruda, sowie stellenweise Vertiefung und Erbreiterung des Flussbettes stattfinden, und endlich die III. Section derzeit ganz unregulirt bleiben soll.

Die Nothwendigkeit u. Rentabilität des beabsichtigten Unternehmens unterliegt nach den diesfalls vorliegenden Daten u. ziffermässigen Kalkulationen keinem Zweifel u. erscheint auch das betreffende technische Projekt, an sich im Ganzen zweckmässig verfasst; nichts destoweniger als relativ schwache Seiten des Projektes erscheinen, nicht mit Stillschweigen übergangen werden.

Das eine dieser beiden Momente besteht in der sich aufdrängenden Frage, ob und in wie ferne die beabsichtigte Regulirung des Bugflusses oberhalb der Rata Mündung auf die Hochwasserabflussverhältnisse der unteren in status quo zu belassenden Flussstrecke, welche in dem vorliegenden Operate nicht behandelt erscheint, von nachtheiligen Einflüsse sein können.

Der Projektsverfasser hat diesbezüglich innerhalb der ihm gestellten Aufgabe, welche mit der partiellen Regulirung rechnet, allerdings, um die gedachte schädliche Wirkung auf ein Minimum zu reduciren, war aber trotz dem so vorsichtig in dem Projektsberichte zu bemerken, dass er die Aufmerksamkeit des Landesausschusses auf die Nothwendigkeit der Regulirung des Bugflusses bis zur Reichsgränze gelenkt habe.

Eine ähnliche Vorsicht zu beobachten erscheint auch dem Ackerbauministerium geboten, welches über diese Frage noch Nachstehendes bemerken muss.

Obgleich die Umstände, unter welchen der Hochwasserabfluss im Bugbette unterhalb der Rata Mündung vor sich geht, aus den vorliegenden Behelfen nicht zu entnehmen sind, so steht es bei der schon durch die erwähnte Bemerkung des Projektsverfassers begründeten An-

nahme, dass dieser Hochwasserabfluss nicht völlig anstandslos stattfinden dürfte, ausser Zweifel, dass die allfälligen Uiberschwemmungen, welchen die an die untere Bugstrecke anstossenden Gründe bisher ausgesetzt sein mögen, nach der erfolgten Regulirung der oberen Strecke sich — falls die untere Strecke nicht gleichzeitig entsprechend corrigirt wird, — trotz den diesfalls seitens des Projektsverfassers beantragten Vorkehrungen um ein gewisses Mass immerhin steigern müssen, indem es beispielweise klar liegt, dass der zu bellassende Mühldamm in Ruda, soferne dessen für den Durchfluss des Bug bestimmte Oeffnung nicht etwa mittelst einer regulirbaren Schleuse, von welcher übrigens aus anderen als bekannt vorauszusetzenden Gründen gegebenen Falls kein Gebrauch gemacht werden kann, abgesperrt wird, blos zum Theile die Funktionen eines Abflussregulators erfüllen kann, was übrigens nur als ein Glück für die oberhalb dieses Dammes gelegene Gegend zu bezeichnen ist, zumal dieselbe in Folge der Regulirung der oberen Anschlussstrecke, gleichfalls einem vermehrten Hochwasserzuflusse ausgesetzt wäre und beziehungsweise einer Vorfluth bedürfen würde.

Das Mass, in welchem die Regulirung der oberen Flussstrecken auf die Hochwasserabflussverhältnisse in den unteren Streichen einzuwirken pflegt, kann wohl nur in allerseltensten Fällen auf Grund der diesfälligen Erhebungen und Studien annähernd ermittelt werden; vorliegendenfalls, beziehungsweise beim Mangel der betreffenden Anhaltspunkte entzieht es sich der näheren Beurtheilung, und ist blos zu vermuthen, dass die Gefährdung der unteren Strecke wenigstens insolange nicht sehr bedeutend sein dürfte, als die Regulirung des Peltewflusses und die Verlandung jener unzähligen Nebenarme, in welche sich der Bugfluss innerhalb der ersten Section derzeit spaltet, nicht erfolgt.

Sollten jedoch diese Eventualitäten, deren erstere voraussichtlich blos eine Frage der Zeit bildet, und die letztere schon durch das gegenwärtige Projekt mitbezweckt wird — eintreffen, so wäre die weitere Belassung der unteren Bugstrecke im nichtregulirten Zustande jedenfalls nicht mehr unbedenklich.

Die zweite schwache Seite des vorliegenden Projektes besteht darin, dass die projektirte Flussbettsohle keine kontinuierliche Abnahme des relativen Gefälles zeigt und demnach auch die projektirten Querprofile keine Breitenzunahme mit der Abflussrichtung, sondern grösstentheils das Gegentheil hievon aufweisen, was insoferne ein Übelstand ist, als eine derartige Anlage dem Sinne jenes Gleichgewichtszustandes widerspricht, welcher aus allgemein bekannten Gründen das ideale Endziel einer jeden Flussbettkorrektur bildet. Vom Projektsverfasser wird die gedachte Abweichung von der allgemeinen Norm damit motivirt, dass ein weiter gehender Ausgleich des Sohlengefälles bedeutende Flussbettvertiefungen, daher auch eine wesentliche Kostenerhöhung und zugleich eine aus landwirthschaftlichen Gründen nicht angezeigte übermässige Trockenlegung des Uferlandes nach sich ziehen würde und lässt sich die Stichhaltigkeit dieser Argumetation allerdings nicht in Abrede stellen, zumal es keinem Zweifel unterliegt, dass die projektirte Regulirung hinsichtlich der Beförderung des Wasserabflusses jedenfalls schon einen relativ sehr günstigen Erfolg verspricht und die schädlichen Folgen einer übermässigen Trockenlegung des Terrains nur etwa durch kostspielige, daher auch nicht in Frage kommende Bewässerungsanlagen behoben werden könnten.

Wenn aber auch in der gedachten Richtung dem Projekte im Ganzen beigeppflichtet werden muss, so würde es sich doch immerhin empfehlen, wenigstens den meist auffallenden Gefällswechsel, und zwar jenen beim Kilm. 15·7, woselbst das relative Gefälle von 0·20‰ in 0·58‰ übergeht, thunlichst zu ermässigen.

Dies liesse ich ohne eine merkliche Erhöhung der Baukosten und Störung der vom Standpunkte der Wiesenkultur zu beobachtenden Rücksichten etwa in der Weise erzielen, wenn man das für die Strecke vom Km. 34 bis Km. 25 projektirte relative Gefälle pr. 0·26‰ bis zum Km. 15·7 beibehalten und den daselbst hiernach um 0·558 m. weiter zu senkenden

Sohlenpunkt mit dem in Km. 9 projektirten Sohlenpunkte geradlinig verbinden und hiebei die Consumtionsprofile entsprechend umstalten würde.

Die kk. Statthalterei wird ersucht die vorstehenden Bemerkungen dem galizischen Landesausschusse mit der Einladung mitzuthellen, die Modifizirung des Projektes rücksichtlich des Gefällswechsels bei Km 15.7 in der oben angedeuteten Weise veranlassen, weiters aber auch noch in reiflichste Erwägung ziehen zu wollen, ob es angesichts der gegen die Belassung der unteren Bugstrecke im nicht regulirtem Zustande bestehenden Bedenken nicht doch rätlich wäre, auch diese Strecken in die Correction einzubeziehen, oder, wenn eine eigentliche durchgreifende Regulirung aus finanziellen oder anderen Gründen auf Schwierigkeiten stossen sollte, wenigstens die Haupthindernisse des Hochwasserabflusses in dieser unteren Bug-Strecke nach Thunlichkeit zu beheben.

Die hierüber gewärtigte Schlussfassung des Landesausschusses wolle die k. k. Statthalterei dem Ackerbauministerium gutächtlich vorlegen, welches sich bis dahin die definitive Entscheidung rücksichtlich der Subventionirung des Unternehmens vorbehalten muss, u. einstweilen nur die prinzipielle Geneigtheit, eine derartige Unterstützung zu gewähren, aussprechen kann. Es muss übrigens aufmerksam gemacht werden, dass es im Hinblick auf die vielfache Belastung des Meliorationsfondes, jedesfalls sehr zweifelhaft erscheint, ob für das gedachte Unternehmen schon im Jahre 1890 in Beitrag u. vollends ein solcher in bedeutenderem Ausmasse aus diesem Fonde werde zur Verfügung gestellt werden können, u. wird es sich hienach jedesfalls empfehlen, in dem im Landtage eventuell einzubringenden Gesetzentwürfen, in ähnlicher Weise, wie dies beim Gesetze, betreffend die Ergänzung der Eindeichungen an der Weichsel u. am Sanflusse in Tarnobrzeg'er Bezirke geschah, sowohl die Fixirung der Bauzeit, als auch die Bestimmung der Raten, in welchen die staatliche Subvention aus dem Meliorationsfonde geleistet werden soll, der Vereinbarung des Landesausschusses mit der Staatsverwaltung vorzubehalten.

Aleg. 7. do sprawozdania Wydziału krajowego L. 42.452/90.

Sprawozdanie techniczne

o ustaleniu zasad projektu regulacji rzeki Bugu i Pełtwi wraz z unormowaniem przekrojów poprzecznych tychże rzek w myśl rozporządzeń Wysokiego Wydziału krajowego z dnia 21. stycznia 1890.

LW. 49.717 i 55.232/89.

Po dokładnem zbadaniu projektu regulacji Bugu, wypracowanego przez inżyniera Jankowskiego, jakoteż materyałów zebranych przez inżyniera Blautha do projektu regulacji Pełtwi, podpisani w myśl rozporządzeń Wysokiego Wydziału krajowego z dnia 21. stycznia 1890. LW. 49.717/89 i 55.232/89 mają zaszczyt oświadczyć:

1. że wobec odmiennych zupełnie warunków hydrograficznych i ekonomicznych zasady projektu regulacji Bugu muszą być inne aniżeli Pełtwi.

Mianowicie podczas gdy szerokość zalewu, wartość gleby i jakość wody są tego rodzaju na górnej i środkowej Pełtwi, że dolina jej przy gruntownym osuszeniu i równoczesnym nawadnianiu powinna być ze względów ekonomicznych ochronioną przynajmniej od wylewów dorocznej wielkiej wody; to przy górnej i środkowej sekcji Bugu, ochrona wąskiego terenu inundacyjnego będącego tylko właściwie profilem dla wielkich wód tej rzeki, nie może stać w odpowiednim stosunku do kosztów.

Co się zaś tyczy dolnej sekcji Bugu to wobec nieukończonych jeszcze studyów należy zostawić ocenieniu projektanta o ile wartość gruntów podlegających inundacji wymagałaby ochrony od zalewu.

i 2. że z powodów wyżej przytoczonych zgodność obydwu projektów, co do przekrojów normalnych może i powinna być przeprowadzoną tylko dla najmniejszej i średniej normalnej wody. (Q_2).

Natomiast doroczne wielkie wody, które w dolinie Bugu mimo regulacji, zawsze jeszcze powodować mogą wylewy przy Pełtwi, mianowicie górnej i środkowej jej części, ujęte być powinny stosownie podwyższonymi brzegami, tak że tylko nadzwyczajne wielkie wody, które się rzadko przytrafiają, będą mogły sprawić zalew.

Po tem przedstawieniu ogólnych zasad projektu regulacji Bugu i Pełtwi, podpisani wobec zarządzonego rozporządzeniem Wys. Wydziału krajowego z dnia 21. stycznia 1890. LW. 49.717/89 dalszych zdjęć na dolnym Bugu i jego dopływach i wobec nieukończonych jeszcze studyów dla melioracji doliny Pełtwi, nie mogą na razie uczynić zadość drugiej części wymienionych na wstępie rozporządzeń Wysokiego Wydziału krajowego t. j. nie mogą ustalić już dzisiaj normalnych przekrojów poprzecznych dla Bugu i Pełtwi, gdyż dalsze studia w połączeniu z nowymi pomiarami hydrometrycznymi i zużytkowaniem dotychczasowych obserwacji wodoskazowych, dostarczą prawdopodobnie nowych dat i nowych momentów, które nie będą bez wpływu na wielkość i kształt tych przekrojów poprzecznych.

Natomiast nważają podpisani za obowiązek wyrazić swe przekonanie w jakim kierunku należałoby uzupełnić jeszcze studia, ażeby projekt regulacji Pełtwi stać się mógł projektem melioracji jej doliny.

Przedewszystkiem byłoby wskazaniem, ażeby dla dokładnego obserwowania stanu wody założyć przynajmniej 2 wodowskazy na Pełtwi, jeden we Lwowie dla górnej Pełtwi, a drugi w Kutkoszu na moście kolejowym dla Pełtwi z Białką i Zeniówką.

Ponieważ przy nawadnianiu i mniejsze dopływy w górnym jej biegu będą ważną odgrywały rolę, przeto dla dokładnego oznaczenia ilości wód byłyby pożądane i na nich wodowskazy, osadzone czy to przy młynach czy też na mostach.

Oczywista, że uwaga ta w większej jeszcze mierze stosuje się do potoku Białki, który z powodu swego znacznego dorzecza, będzie decydującym dla nawodnienia całej południowej części doliny Pełtwi od Biłki królewskiej aż po Gliniany.

W połączeniu z temi obserwacjami stanów wody powinny być zarządzone na Pełtwi i jej dopływach pomiary hydrometryczne i analizy chemiczne, które wykazać muszą dokładnie ilość i jakość wody, jaką będzie można rozporządzać przy nawadnianiu.

Ponieważ już z góry można przewidzieć, że ta ilość wody będzie bardzo niedostateczną wobec ogromnych obszarów łąk potrzebujących nawadniania, przeto należałoby rozpatrzyć się w dorzeczu górnej Pełtwi, czy i jakie możliwe byłyby zbiorniki, w których nagromadzona woda służyłaby mogła do zwilżania łąk w czasie posuchy i do rozpuszczania zbyt intensywnych zawartości ścieków i kanałów miasta Lwowa.

Pod tym względem mianowicie należałoby popierać u Magistratu Lwowa poruszoną niegdyś myśl założenia takich zbiorników do płukania kanałów miejskich, zbiorniki te bowiem przyczyniłyby się znakomicie do przeprowadzenia racjonalnego nawadniania doliny Pełtwi. A nawet będzie można wyrzucić skuteczną presję na zarząd miasta opierając się na §. 10 ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875 Dz. u. i rozp. kr. nr. 38, na mocy którego praktykowane dzisiaj zanieczyszczanie wody Pełtwi ze szkodą poniżej położonych jest wzbronionem.

Pod względem niwelacji należałoby także dotychczasowe zdjęcia uzupełnić.

Mianowicie zniszczone punkta stałe należy wymienić, a zastąpiwszy jej kamiennymi połączyć dokładną niwelację z wodoskazami. Ponieważ następnie prócz trasy samego koryta Pełtwi, która w kilku miejscach wymagać będzie zmian, potrzeba będzie zaprojektować całą sieć kanałów osuszających i nawadniających, przeto należałoby dotychczasową niwelację także i w tym kierunku uzupełnić, ażeby na jej podstawie wykreślony dokładny plan warstwowy mógł do tego celu posłużyć.

Również i w celu ustalenia głębokości nowego koryta Pełtwi i wysokości stanu małej wody potrzeba będzie dodatkowego badania doliny Pełtwi pod względem uwarstwienia gruntu i stanu wody zaskórnej, gdyż zdaniem podpisanych projektowany przekrój podłużny, pominąwszy już wielką kulturę wykopu przedstawia niebezpieczeństwo zbytniego osuszenia łąk.

Gdy te dodatkowe studia zostaną przeprowadzone a podpisani będą mogli przystąpić do unormowania przekrojów poprzecznych, koniecznem będzie oprócz przygotowanych materyałów i wspomnianego wyżej planu martwowego wyrysowania przeglądowego profilu podłużnego w skali 1: 25.000 i przeglądowcy przekrojów poprzecznych całej doliny Pełtwi.

We Lwowie, dnia 8. kwietnia 1890.

Józef Jankowski m. p.

Tadeusz Sikorski m. p.

Jan Blauth m. p.

Andrzej Kędzior m. p.

Alegat 8. do sprawozdania L. W. kraj. 42452/90.

S p r a w o z d a n i e

inżyniera Jankowskiego o stanie rzeki Świcy po wylewie w r. 1889.

Wskutek polecenia z dnia 21. b. m. LW. 40801 udałem się do Hoszowa i Huziejowa w powiecie dolińskim i mam zaszczyt przedstawić niniejszem sprawozdanie jak niżej.

Rzeka Świca należy jak to już powszechnie wiadomem do najbardziej gwałtownych dopływów rzeki Dniestru. Pod Hoszowem Świca posiada spadek bardzo silny, unosi kamienie

znacznej wielkości i przy każdej powodzi zrywa urodzajne grunta, przemieniając je na szutrowiska i nieużytki.

W nocy z 30. na 31. sierpnia b. r. równocześnie z wylewem Prutu, Bystrzycy i Łomnicy rzeka Świca tak gwałtownie wezbrała, że stan wody osiągnął wysokości dotychczas niebywalej. Na domiar nieszczęścia niezmierna ilość kłoców przybyła z gór równocześnie z wielką wodą i dokonała zniszczenia, którego nie widząc trudno sobie wyobrazić.

Droga rządowa przy prawym przyczółku głównego mostu została zerwaną, most skrzywiony, zapewne od uderzenia kłoców, chata tamże przy moście znajdująca się, zabrana zupełnie. Poniżej zaś mostu, w miejscu gdzie koryto zwraca się na prawo, rzeka wdarła się na pole i ogrody i obierając najkrótszą drogę, skierowała się na środkową część wsi Hoszowa zalewając ogrody, chaty i niszcząc wszystko po drodze. Gwałtownym prądem wody uniesione kłoc drzewa zniszczyły płoty, ogrody i sady, zatrzymując się na spotkanych przeszkodach, o ile ich nie mogły zerwać.

Przy dość niskim stanie wody z dnia 24. b. m. woda dostaje się do opuszczonego koryta A. B. w bardzo małej ilości, natomiast cała masa wody uderza wprost na środkową część wsi Hoszowa C. płynie dziko między chaty i ogrody, nie mając jeszcze żadnego koryta i dostaje się w końcu do małego mostu kolejowego, właściwy most dla rzeki Swicy zbudowany, pozostał prawie na suchym ramieniu. Wskutek tego kolej państwowa jest w przełożeniu rzeki w dawne koryto bardzo interesowaną. Oprócz Hoszowa badałem stan rzeczy:

1. powyżej drogi rządowej pod wsią Kniazioluką ze względu na możebność werwania się rzeki Swicy do potoku zwanego Cieplicą, przez co by wieś Tiapcze była narażoną na takie same nieszczęście, które wieś Hoszów spotkało.

2 Poniżej Hoszowa w Huziejowie starym i nowym; w czasie powodzi 31. sierpnia b. r. Huziejów był cały pod wodą, woda dostała się do chat na wysokość 0'50—1'0 m.; — obecnie jednak rzeka wróciła w dawne koryto pozostawiając tylko ślady zniszczenia.

Regulacja koryta jest pod Hoziejowem także niezbędną dla uniknięcia katastrofy podobnej do Hoszowskiej.

Najbardziej opłakany jest zatem stan rzeczy w środkowej części wsi Hoszowa z powodu zniszczenia ogrodów z kartoflami, stodół ze zbożem i paszą, tak, że pomoc pieniężna byłaby bardzo wskazaną. Pierwszą rzeczą jednak jest najrychlejsze odwrócenie wody, ażeby dalsze istnienie zalanych domostw było możebne.

Należy zatem:

1. Odnieść się do c. k. Namiestnictwa, ażeby wydało natychmiast potrzebne zarządzenia w celu odwrócenia koryta rzeki od nowo przyjętego kierunku albo za pomocą przekopu, przez grunta należące do wsi Tiapcze, albo zapomocą tam kobylicowych stosownie założonych.

Dla przyspieszenia udawałem się wczoraj w krótkiej drodze do c. k. Namiestnictwa, mianowicie do oddziału technicznego, gdzie przyrzeczono wysłać bezzwłocznie inżyniera dla wykonania pomiaru sporządzenia kosztorysu i zarządzenia budowy, licząc na to, że Wydział krajowy stosowną kwotą do tych robót się przyczyni.

Tak kolej państwowa jako też posiadający koncesye na spław drzewa powinien być do kosztów budowy pociągniętym.

2. Postarać się u c. k. Namiestnictwa, ażeby dla odwrócenia podobnych klęsk jak w Hoszowie, — zajęło się systematyczną regulacją rzeki Swicy, zaczynając od Nowosielicy w dół do Huziejowa i poniżej z tem, że Wydział krajowy wniesie do Wysokiego Sejmu przedstawienie o udzielenie potrzebnych funduszy.

Wnioski

3. podnieść sprawę unormowania i ścisłego przestrzegania warunków koncesyi dla spławu, który obecnie odbywa się z wielką szkodą tak dla publicznych budowli, jako też dla pojedynczych właścicieli gruntów.

Alegat. 9. do sprawozdania Wydziału krajowego L. 42.452/90.

Okólnik

c. k. Namiestnictwa z dnia 27. lipca 1890 L. 49.491 do powiatowych władz politycznych w sprawie zakładania ksiąg wodnych.

Z przedłożonych wskutek rozporządzenia tutejszego z dnia 11. stycznia br. l. 78.531/89 relacyj politycznych władz powiatowych o stanie, w jakim się znajdują księgi wodne, c. k. Namiestnictwo przekonało się, że pomimo upływu już 15 lat od czasu wejścia w życie krajowej ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875 Dz. u. kr. Nr. 38 i rozporządzeń ministeryalnych z dnia 9. lipca 1875 Dz. u. kr. Nr. 69 i 70 dotychczas nie przeprowadzono należycie wpisania do ksiąg wodnych praw istniejących dawniej lub nabytych później na podstawie ustawy wodnej i nie unormowano wszędzie ani zamarkowano stanu wody w taki sposób, jak tego wymagają powołane przepisy.

Z zestawienia nadesłanych przez te władze dat wynika, że do tej pory pięć władz powiatowych wcale nie założyło ksiąg wodnych, chociaż według §. 13 powołanego rozporządzenia ministeryalnego z 9. lipca 1875 Dz. u. kr. Nr. 70. istniejące już prawa wodne najdalej do końca roku 1878 miały być w księgę wpisane.

Inne władze założyły wprowadzić rzeczone księgi, które jednak po większej części nie odpowiadają celowi, gdyż nie są dokładne; to też ich wartość jest nader problematyczną. W licznych wypadkach spostrzeżono, że tylko niedostateczne wpisy co do istniejących w powiecie kilku młynów i tartaków a gdzieś tam stawów przedstawiają cały materiał, jaki księga obejmuje, gdy tymczasem według §. 1. powołanego wyżej przepisu zawierać ma każda księga wszelkie prawa wodne, jakie istniały jeszcze przed wejściem w życie ustawy wodnej jakoteż uzyskane zostały na podstawie tej ustawy, o ile te prawa wymagają przyzwolenia władzy, a obok tej księgi mają się znajdować odnośne zbiory map wodnych i dokumentów.

W księdze wodnej mają być przedewszystkiem wpisane prawa dotyczące się używania wody. Prawa te należy ze względu na ich ważność z całą ścisłością bądź to na podstawie faktycznego stanu, bądź też na podstawie dokumentów zbadać i w księdze wodnej uwidocznić.

Nieumieszczenie tych praw w księdze, która rzeczywiście istnieje w powiecie, musi uważane być za okoliczność pozbawiającą tę księgę ważności, jaką ze względów publicznych mieć powinna.

Z powyższego okazuje się, że księgi wodne w kraju, o ile są już założone, prawie bez wyjątku potrzebują ścisłej rewizji i dokładnego uzupełnienia, aby odpowiadały celowi, dla którego założone zostały.

Poleca się tedy Panu c. k. Staroście, aby zaraz po otrzymaniu niniejszego rozporządzenia przystąpił do należytego uporządkowania księgi wodnej i jej uzupełnienia.

W tych zaś powiatach, w których znajdują się spółki wodne, należy się postarać o założenie dla tych spółek osobnych wykazów według formularza B, których rubryki ściśle na podstawie zebrać się mających dokumentów wypełnione być mają. O istnieniu takich wykazów ani jedna polityczna władza powiatowa nie doniosła, jakkolwiek powszechnie wiadomo, że w kraju istnieją spółki wodne, zawiązane nie tylko na podstawie krajowej ustawy wodnej, ale też i spółki starsze jak n. p. konkurencye wałowe (Deichconcurenzen, Deichbezirke).

W stanie jeszcze bardziej rażącym znajduje się sprawa unormowania i zamarkowania stanu wody przy tych zakładach, przyrządach i urządzeniach wodnych, przy których ten stan koniecznie oznaczonym być ma w myśl wskazanych wyżej przypisów znakami wodnymi. Ledwie w bardzo nielicznych wypadkach stało się dotychczas zadość przepisowi pomimo, że według §. 22. ustawy wodnej i §. 8. rozporządzenia ministeryalnego z dnia 6. lipca 1875 Dz. u. kr. nr. 69 przy zakładach, przy których dozwolony najwyższy lub dopuszczalny najniższy stan wody już unormowany został, ustawienie znaków wskazujących wysokość wody winno było nastąpić w ciągu dwóch lat od dnia wejścia w życie ustawy wodnej, zaś przy tych zakładach o sile wodnej i przyrządach do podniesienia wody, przy których stan wody jeszcze nie był unormowany, lecz strony się tego domagały lub to ze względów publicznych było potrzebnem, polityczna władza powiatowa powinna była zaraz po wejściu w życie ustawy z 14. marca 1875 przeprowadzić dochodzenie i wydać orzeczenie co do dopuszczalnej wysokości wody i urządzenia znaków wodnych; wreszcie przy zakładach i przyrządach wodnych postawionych dopiero na podstawie ustawy wodnej czuwać nad tem, aby znaki wodne zaraz przy ustawianiu zakładów były urządzone. Przepisom tym nie stało się zadość. W ogólności zaś został stan wody w sposób przepisany tylko przy bardzo niewielkiej ilości zakładów zamarkowany, a są powiaty, w których ani jeden zakład nie ma znaków wodnych.

Ten stan rzeczy wskazuje na to, że Pan c. k. Starosta nie postępował dotychczas w tej sprawie z należytą energią i nie baczył, aby postanowienia rozporządzenia ministeryalnego z dnia 9. lipca 1875 ściśle wykonane zostały i zaniedbał dopilnować strony obowiązane do postarania się o ustawienie znaków wodnych przy swoich zakładach. Przeciw uchylającym się należało użyć środków przymusowych, a wedle okoliczności nawet włożyć na nich kary przewidziane §. 70. ustawy wodnej. Nadmieniam się przy tem, że obowiązek ustawienia znaków wodnych jest powszechny i dopełniony być ma przez każdego właściciela zakładu wodnego, przy którym woda piętrzoną bywa czy to dla celów gospodarczych lub przemysłowych, czy też dla celów gospodarki rybnej lub kultury leśnej, a to dla oznaczenia najwyższego dozwolonego stanu wody, w razie zaś zobowiązania do utrzymania wody w pewnej wysokości także w celu oznaczenia najniższego dopuszczalnego stanu wody.

Obowiązek ustawienia znaków wodnych odpada tylko w tych wypadkach, w których ze względów publicznych nie zachodzi konieczna potrzeba unormowania i oznaczenia ani najwyższego dozwolonego, ani też najniższego dopuszczalnego stanu wody i prawa osób trzecich tego nie wymagają; dalej tam, gdzie właściciel zakładu bez piętrzenia wody osobnym przyrządem utrzymuje w ruchu zakład naturalnym spadem wody; wreszcie tam, gdzie zamarkowanie stanu wody nie da się przeprowadzić z przyczyn lokalnych.

Wobec tego należy zatem we wszystkich wypadkach, gdzie dotychczas obowiązek zamarkowania stanu wody został zaniedbany przez stronę prywatną, tę stronę zniewolić do zadość uczynienia przepisom.

Wzywa się Pana c. k. Starostę do bezzwłocznego zarządzenia, aby powyżej wytknięte nieprawidłowości w jak najkrótszym czasie zostały usunięte, oraz poleca się Panu c. k. Staroście, ażeby poczynawszy od 1. września r. b. dnia 1. każdego następnego miesiąca aż do dalszego

zarządzenia doniósł o postępie założenia, względnie rewizyi lub uzupełnienia księgi wodnej jakoteż o postępie unormowania względnie oznaczenia stanu wody przy zakładach wodnych w tamtejszym okręgu administracyjnym. C. k. Namiestnictwo będzie stanowczo nalegało na ściśle i dokładne wykonanie niniejszego rozporządzenia i zastrzega się już teraz przed ewentualnem wymawianiem się Pana c. k. Starosty brakiem sił do przeprowadzania powyż wskazanych czynności urzędowych lub innemi nieudowodnionemi przeszkodami, wychodzi bowiem z tego zapatrywania, że sprawa założenia ksiąg wodnych i ustawienia znaków wodnych od czasu wejścia w życie powołanych przepisów dawno już powinna była doczekać się zupełnego uporządkowania i uregulowania, jeśliby powołane do tego władze choć chwilowo były poświęciły tej czynności nieco siły i czasu.
